

ОДБРАНА

*15. фебруар
Дан Војске
Србије*

Интервју

**Борис Тадић
председник Републике Србије**

Партнери политике мира

АРСЕНАЛ
38

putovanje

BEZ GRANICA

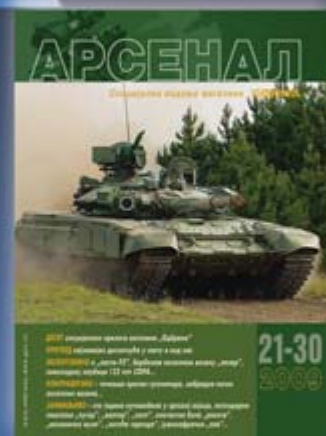
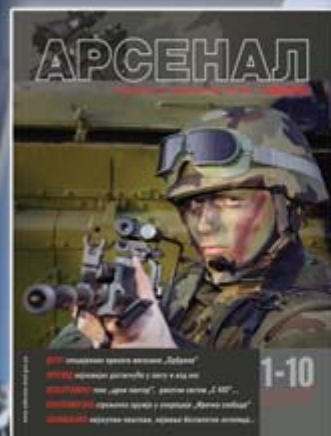

LASTA

EUROLINES

LASTA info centar • 011/3348-555

www.lasta.co.yu • www.lasta-turizam.com

КОМПЛЕТ
1.000,00

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Тридесет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

Н А Р У Ц Б Е Н И Ц А

НЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-995, тел/факс 011/3241-009

Наручујем (заокружити):

1. „АРСЕНАЛ - 1“ по цени од 350,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
2. „АРСЕНАЛ - 2“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
3. „АРСЕНАЛ - 3“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,

КОМПЛЕТ („Арсенал 1, 2 и 3“) по цени од 1.000,00 динара.
Комплет шаљемо Пост експресом на рачун купца.

Целокупан износ уплатити на жиро-рачун број
840-49849-58.

Доказ о уплати и наруцбеницу послати на адресу
НЦ „Одбрана“.

Купац: _____

Улица и број: _____

Место: _____ Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“,
чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фељтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, поручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана)

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влочић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Владица Крстић,
Александар Лијаковић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Миладиновић, Предраг Милићевић,
мр Миљан Милкић, Крстан Милошевић,
др Милан Милошевић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.

За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимко Душан АПАГИЋ

САДРЖАЈ

У ФОКУСУ

Пријем поводом Дана Војске у Председништву Србије
ВОЈСКА ГАРАНТ БЕЗБЕДНОСТИ 6

ИНТЕРВЈУ

Борис Тадић, председник Републике Србије
ПАРТНЕРИ ПОЛИТИКЕ МИРА 8

Министар одбране и начелник Генералштаба
приредили пријем поводом Дана Војске Србије
**НАЈУГЛЕДНИЈА
ДРЖАВНА ИНСТИТУЦИЈА** 14

ОДБРАНА

Свечаност у Специјалној бригади поводом
Дана Војске Србије
**СИГУРНИ РЕФОРМСКИ
КОРАЦИ** 18

Министар Шутановац у посети Кипру
ПОДРШКА ПРИЈАТЕЉСКЕ ЗЕМЉЕ 22

Признања за научноистраживачки рад 2009.
ВРХУНСКА И ПРИМЕЊЕНА НАУКА 24

Нове ознаке и амблеми Министарства одбране
и Војске Србије
**НАЦИОНАЛНА И ЕВРОПСКА
ТРАДИЦИЈА** 26

Концерт „Наша деца“ у Централном дому
Војске Србије
ПРВИ МУЗИЧКИ КОРАЦИ 30

Младост

Низом активности и манифестација обележен је овогодишњи Дан Војске Србије – 15. фебруар. Новина у празничном програму и право освежење у устаљеној шеми свечарских и протоколарних догађаја био је концерт „Наша деца“. У пратњи Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“, деца професионалних припадника Министарства одбране и Војске Србије, иначе ученици музичких школа, приредила су незаборавни мизички доживљај у препуној сали Централног дома Војске. Подршку су им придружиле и естрадне звезде Ана Станић, Гоца Тржан и Момчило Бајагић Бајага, који су такође деца војних лица. Био је то празник за душу и прилика да до изражаја дођу младост, таленат и високи уметнички потенцијали.

Празник је био прилика да се и ове године одају признања најуспешнијим научним радницима у систему одбране. Лауреати награда за најбољи докторски и магистарски рад су, што посебно радује, млади официри, капетани Далибор Петровић и Јовица Богданов. Они су представници нове генерације научних радника која ће, по свему судећи, имати блиставу будућност. Прилику да се искажу у пуном светлу добиће не само на пољу одбрамбених технологија него и у свим другим научним областима које се ослањају на систем одбране.

Листу празничних догађања ове године употпунила је и заклетва младих војника у центрима за обуку. Ни завејани путеви нису спречили родитеље и пријатеље најмлађих војника да присуствују заклетвама и да са њима поделе радост тог свечаног чина. Строј децембараца или боље речено јануараца (пријем регрута је био месец дана касније због епидемије новог грипа) био је употпуњен и девојкама и младићима који су недавно, после селективне обуке, постали професионални војници Војске Србије.

Конкурс за пријем четири и по хиљаде професионалних војника, у процесу професионализације Војске, расписан је, да подсетимо, 1. јануара и већ у првом месецу пријавило се више од две хиљаде нових кандидата, иако промотивна кампања практично још није ни отпочела.

Од Дана Војске тече рок за пријаву кандидата за упис на Војну академију и Војну гимназију. Конкурси су објављени у овом броју „Одбране“ и не сумњамо да ће ове године привући још већу пажњу девојака и младића који своју професионалну будућност желе да вежу за војну службу. Конкуренција ће бити жестока, имајући у виду да су прошле године на једно место у Војној академији конкурисала четири кандидата, а на место у Војној гимназији било је чак дванаест пријављених.

Догађаји и активности на које смо се укратко осврнули у претходним редовима, може се слободно рећи, спадају у ред најквалитетнијих плодова реформе система одбране и напора који су уложени протеклих година на побољшању угледа и поверења у Војску Србије.

Али, они говоре и то да младост има будућност у овој земљи. ■

Светосавски бал у Централном дому Војске Србије
НАСТАВАК ЛЕПЕ ТРАДИЦИЈЕ

32

У сусрет Дану информатичке службе
ВОЈНИЦИ ИЗ СВЕТА СОФТВЕРА

36

Војномедицинска академија у протеклој години
УСТАНОВА ОТВОРЕНИХ ВРАТА

38

ДРУШТВО

Атомске електране и климатске промене

**НУКЛЕАРНА
ЕНЕРГЕТСКА РЕНЕСАНСА**

42

СВЕТ

Италијанска специјална јединица – GIS

ОДГОВОР НА ТЕРОРИЗАМ

46

Изненађења у одбрани од тероризма

ПОДСЕЋАЊЕ НА ЦРНИ СЕПТЕМБАР

49

Паралеле

РУСКО НЕ ШИРЕЊУ НАТОА

51

КУЛТУРА

175 година од рођења Даворина Јенка,
аутора химне „Боже правде“

МУЗИЧКИ АМБЛЕМ

52

ФЕЉТОН

Градови у средњовековној Србији (2)

УТВРЂЕЊА НА МЕТИ ОСВАЈАЧА

54

Пријем поводом
Дана Војске у
Председништву
Србије

Војска гарант безбедности

Наша војска има значајно место у друштву и треба да постане део глобалног безбедносног оквира. Србија мора преузети улогу у очувању светског мира учешћем у мировним мисијама, што ће подићи међународни кредибилитет и дати нову форму легитимитета земље. Само таква Србија има начин и инструменте да брани сопствене интересе и национална права – рекао је председник Борис Тадић на пријему поводом Дана Војске.

Председник Републике Србије Борис Тадић приредио је 11. фебруара у згради Председништва пријем поводом Дана Војске Србије – 15. фебруара. Присутствовали су министар одбране Драган Шутановац и чланови Колегијума, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић, високе старешине Војске, кадети Војне и Војномедицинске академије и војници.

Честитајући припадницима Војске празник, председник Тадић рекао је да је српска војска неодвојиви део друштва и да ће тако бити и у будућности. Он је захвалио челним људима система одбране на напору који улажу у његову реформу, нагласивши да је Војска данас гарант стабилности и наше земље и читавог региона.

– Свака војска у свету задатке може извршавати само уколико држава брине о егзистенцијалним потребама својих војника. Мислим да можемо упутити честитку министру одбране зато што је много учињено протеклих година на подизању стандарда припадника наших оружаних снага. Постоји и један неиспуњени простор о коме морамо водити рачуна у будућности, а то је стамбена политика – рекао је Тадић и додао да се при томе мора мислити и на образовање кадра у систему одбране које у будућности оставља могућност учествова-

ња у оним пословима везаним за државу који нису доминантно војни.

– Налазимо се у комплексним политичким збивањима и не треба имати дилеме да је један од изазова и економска криза која је један од изазова и економска криза која, када се појави у глобалним оквирима, изазива и безбедносне нестабилности. С друге стране, у оваквим политичким збивањима, од изузетне важности је да војска и читав систем одбране Србије буде ојачан реформом, те да Војска заузме позицију у друштву која јој припада и да тај процес буде ефикасно настављен – рекао је председник, додавши да је важно да припадници наших оружаних снага буду оспособљени да одго-

Увид грађана у војне послове

Председник Борис Тадић подсетио је да је током реформе система одбране било доста изазова, успона, падова и мањкања материјалних ресурса, али да се ближио постигнућу професионализације Војске Србије, којој се мало ко надао крајем 2010. и почетком 2011. године. То неће значити да грађани, уколико то желе, неће моћи да служе војни рок, већ да ће на тај начин шири друштвени слојеви имати увид у професију војника и увид у све послове које Војска обавља.

воре свим изазовима са којима се наша земља суочава у домену одбране.

Он је рекао да је битно да Војска непрекидно буде под цивилном контролом, што не подразумева само надлежност председника Републике, него и министра одбране, Владе, Скупштине и њених одбора. Тадић је такође истакао да Војска у будућности треба да буде један од најважнијих фактора спољне политике.

– Војска представља и важан чинилац технолошког развоја друштва јер она је наслоњена на нашу одбрамбену индустрију, али, истовремено, сви њени припадници активностима у појединим секторима, суштински, структурно доприносе технолошком развоју нашег друштва. Тако је било у прошлости, тако ће бити и у будућности – нагласио је председник Србије.

– Српски војник, као што традиција говори, имао је значајну улогу у нашем друштву и то је важна чињеница које се увек треба подсетити. Српски војник је на себе преузимао велике ризике и у ратовима који су се десили деведесетих година и у одбрани земље током бомбардовања НАТОа. Али наш војник мора бити спреман да предузима ризике и у будућности, што не значи да се ми припремамо за стање рата, него водимо политику која је незаобилазан фактор изградње мира на тлу југоисточне Европе и управо у том смислу, на почетку 21. века желимо да учинимо један квалитативни и суштински искорак у односу на неповолну традицију ратних збивања на овим просторима – истакао је Тадић.

– Више пута сам рекао да мир није дат сам по себи, већ се за њега морамо борити – поручио је председник, уз жељу да сви припадници Војске, од начелника Генералштаба до најмлађег официра, војника и кадета ту поруку пренесу једни другима.

Тадић је Војску окарактерисао као кључни чинилац одвраћања од рата и стуб политике мира и темељ спољне политике која за циљ има спречавање сукоба. Председник је подсетио да је као последица ратова угрожена и егзистенција припадника Војске. Ти су фактори учинили да она, одређен број година после ратова, није била одговарајуће опремљена, те да је то изискивало већи лични напор припадника оружаних снага.

– У многим земљама припадници војске, након своје војничке каријере, опредељују се за дипломатску каријеру или неке друге послове у држави. Они постају извор људских ресурса који доприноси технолошкој модернизацији друштва и укупној стабилности и развоју – нагласио је председник Тадић.

Реформа, према његовом мишљењу, представља и јасно дефинисање односа из-

међу цивилних и војних структура. Председник сматра да је важно да Војска има значајно место у друштву и да постане део глобалног безбедносног оквира. Тадић сматра да Србија мора да преузме улогу у очувању светског мира учешћем у мировним мисијама, а то ће, како је рекао, подићи међународни кредибилитет и дати нову форму легитимитета земље. Само таква Србија, нагласио је председник, има начин и инструменте да брани сопствене интересе и национална права.

– Војска не сме бити изолована од српског друштва под било којим околностима – закључио је Тадић и рекао да је он, као Уставом дефинисан главнокомандујући Војске Србије, на располагању њеним припадницима. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Борис Тадић,
председник
Републике Србије

Партнери политике мира

Суштинске реформе започеле су 2003. када смо дефинисали генералне стратешке правце промена и могу да кажем да се после осам година, дакле једног средњорочног периода, приближавамо врло конкретним достигнућима. Све те велике промене захтевају реформисање система реформи у ходу, непрестано преиспитивање шта је учињено и шта већ мора да се поправи у једном тако осетљивом систему као што је одбрана, која је најдиректније везана за укупну безбедност друштва и грађана.

Основне поруке председника Србије Бориса Тадића поводом Дана Војске су да у реформи система одбране остварујемо крупне резултате, да учешћем војске у мировним операцијама под окриљем Уједињених нација подижемо међународни кредибилитет државе без кога нема нових развојних могућности, а мирољубивом и предвидљивом политиком коју водимо Србија постаје поуздан и релевантан партнер кога многи уважавају и све више цене.

Иако историја сведочи да у Србији и на Балкану уопште постоји доминантност политике перманентног конфликта, председник Тадић истиче да дубоко верује у преговоре и дијалог и другачију политичку одговорност, у ненасилне методе, миран и рационалан процес. То је и једини пут решавања косовског проблема, где у сарадњи са међународном заједницом, компромисом и договором, треба коначно решити етнички сукоб Срба и Албанаца.

Европске интеграције су суштинска претпоставка сталног мира на Балкану. Ми на овим просторима, бременитим тешким историјским наслеђем, треба да „нападамо“ конкретне проблеме, а не једни друге, и то је суштина моје поруке и политике, каже председник Тадић.

■ *Уз Дан Војске Србије – 15. фебруар, како видите приоритете у развијању система одбране?*

– Размеће 2010. и 2011. године још раније је виђено као време остваривања кључних циљева, а то је доношење свих стратегијских докумената, професионализација војске и успостављање вишег нивоа интероперабилности, који може да обезбеди учешће војске у међународним мировним мисијама. То је реформски процес који траје од 2003. године. Верујем да ћемо остваривањем тих циљева имати значајан резултат до краја ове и почетком наредне године.

За нашу јавност, која се не бави стратегијским документима и реформом система, важна је чињеница да ли је наша војска професионализована или није, да ли наши младићи иду на редовно служење војног рока или не иду. Верујем да ћемо постићи циљ и да ћемо у 2011. моћи да кажемо да је Војска Србије потпуно професионализована.

■ *Било би интересантно чути и поређења Ваших виђења система и Војске у периоду када сте били министар одбране и онога што је у међувремену остварено на реализацији замисли и планова? Који су најважнији учинци и шта остаје дугорочни задатак?*

– Урађено је заиста много. Али се много тога и променило од времена када сам био министар одбране, 2003. године. Војска је тада била потпуно другачије концепирана, ослоњена на војнике на служењу војног рока, са потпуно другачијом позицијом Генералштаба у односу на Министарство и министра. То је био наслеђени систем из деведесетих година, својеврстан анахронизам каквог није било на европском континенту. Војска није била концепирана на модеран начин, и то је смањивало њену интероперабилност јер читави сектори које данас имамо нису ни постојали.

Био је то један безбедносни тренутак у коме је било

тешко направити јасну разлику између државних и парадржавних структура. Након убиства премијера Зорана Ђинђића постојале су сумње на све стране, а држава је изгубила кредибилитет јер су њеног премијера убили криминалци али и оне структуре које су биле део државе али повезане са криминалом.

Суштинске реформе започеле су 2003. када смо дефинисали генералне стратешке правце промена и могу да кажем да се после осам година, дакле једног средњорочног периода, приближавамо врло конкретним достигнућима. Мењале су се и гео-

МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Мировне операције су прави и највећи професионални изазов за оне који су одабрали војни позив као животни. Способност да се учествује у мировним операцијама је параметар вредности и спремности војске, јер допринос у успостављању и стабилизацији мира у некој земљи потврђује исту такву спремност да се штити и властита безбедност ако до њеног угрожавања дође.

политичке околности јер 2003. свет није изгледао као данас. Изменио се и технолошки, а онда важећи стандарди у организовању оружаних снага данас се полако напуштају и успостављају нови, јер су безбедносни изазови мутирала. Тада ни Србија није била независна држава, већ је постојала државна заједница са Црном Гором, а војска је имала морнарицу и другачију регионалну одговорност која је укључивала контролу дела Јадрана. Економски параметри били су битно другачији јер је производња бележила висок раст сваке године, светска економска криза није била на виду.

Све те велике промене захтевају реформисање система реформи у ходу, непрестано преиспитивање шта је учињено и шта већ мора да се поправи у једном тако осетљивом систему као што је одбрана, која је најдиректније везана за укупну безбедност друштва и грађана.

■ *Наше учешће у мировним мисијама значајно подиже међународни кредибилитет Србије. Које безбедносне предности и политичке користи за Србију видите као резултат учешћа у заједничком очувању светског мира?*

– Моја обавеза је да појасним грађанима значај мировних мисија за сваку земљу и сваки народ. У међународној политици само оне земље које доприносе миру и стабилности имају пуни кредибилитет, а то подразумева и војно присуство на оним жариштима где је дошло до дестабилизације и угрожавања основних принципа на којима савремени свет почива. Сходно томе, и оне земље које доприносе економском развоју других земаља

имају повишен међународни кредибилитет. Грађани, на пример, Норвешке, Јапана, Шведске, Холандије издвајају знатна средства из свог бруто националног дохотка, помажу друге и то је за поштовање. Волео бих да и Србија има могућности да на тај начин допринесе развоју неразвијеног света и желим да се што пре нађемо у групи развијених земаља.

Земље које доприносе миру у свету и учествују у миров-

МЕЂУНАРОДНИ КРЕДИБИЛИТЕТ

Србија мора да учествује у мировним операцијама ако хоће да има међународни кредибилитет. Уколико га нема, онда она не може ни да обезбеди инвестиције за развој, ни да отвара нова радна места, а смањује и капацитете да брани свој интегритет. Само Србија која је поштована чланица Уједињених нација, солидарна са онима који пате, спремна да преузме ризике и помогне другима у њиховој невољи, само таква Србија може да рачуна на солидарност других земаља када су њени проблеми у питању.

Снимак Р. ПОЛОВИЋ

ним операцијама подижу свој кредибилитет, као што је то чинила бивша СФРЈ.

Пошто ми немамо економски развој на таквом нивоу да помажемо друге земље, него смо конзумент економске помоћи, не смемо бити третирани и као конзумент међународне безбедности. Садашњим учешћем у мировним мисијама мењамо слику о себи, а можемо и много више.

Политичка корист је више него очигледна и мислим да ту поједини политички актери праве велику грешку и лошу услугу нашим грађанима када Србију гурају у изолацију и када сеprotиве учествовању наше војске у мировним операцијама.

Оно што је некада било више него болно јесте учешће наших војника на служењу војног рока у ондашњим мировним мисијама. Али овде се ради о активности професионалних војних лица, наглашавам на добровољној основи, који због професионалног изазова желе да иду у мировне операције. Говорим наравно искључиво о операцијама под мандатом Уједињених нација и не долази у обзир било какво учешће Србије у операцијама које нису под таквим мандатом.

■ *Одбрамбена индустрија Србије остварује све боље резултате. То је допринос опоравку домаће привреде, али и спољнополитички фактор на који сте указали на недавној амбасадорској конференцији у Београду?*

– Србија је након 5. октобра 2000. стицала могућност да обнавља своју наменску индустрију. Преко Програма *Партнерство за мир* добили смо посредно могућност да пласирамо производе наменске индустрије у оне земље које су под стриктном контролом НАТО и ми данас постижемо објективно велике успехе у развоју одбрамбене индустрије.

Подсећам да је она 2003. године била скоро на коленима, а ево данас имамо ситуацију о којој смо тада могли само да сањамо. Сада већ размишљамо о новим инвестицијама и отварању нових тржишта, а враћамо се и на стару. Поред Ирака и Алжира

која смо обновили, вратићемо се на тржишта неких афричких земаља, Блиског истока, Латинске Америке, Азије, и то је важна чињеница.

Одбрамбена индустрија има и спољнополитички стратегијски значај.

МИРОЉУБИВА ПОЛИТИКА

Модерна проевропска Србија не води политику из деведесетих година, коју је карактерисала сила као њен доминантан чинилац. Сила је на Косову била доминантна и у свим претходним деценијама. Ко је имао већу силу, Срби или Албанци, тај је злостављао другу страну.

То није политика ове државе Србије, нити моја политика као председника Републике. Апсолутно сам привржен компромисном и договорном решењу, да се коначно тај етнички сукоб Срба и Албанаца стави *ад акта*, како бисмо могли да кренемо напред. А они који мисле да је решење да једна страна, српска, изгуби све, а друга албанска добије све, дубоко се варају, то није решење.

■ *Задаци спољне политике доста су отежани нерешеним статусом Косова и Метохије. Са становишта реалности у јужној српској покрајини, онако како је Србија види, до којих граница се може ићи у конструктивној сарадњи са међународном заједницом, ради изналажења прихватљивих решења за организацију власти и заштиту интереса српског народа који живи у покрајини?*

– Србија не може да реши, на дугорочан и одржив начин, питање Косова и Метохије без сарадње са међународном заједницом. Али исто тако, ни међународне институције не могу решити проблем Косова без Србије. Стратегија да се Србија стави пред свршен чин планом убрзаног признавања независности Косова не даје резултате, нити ће их дати.

Косово без сагласности Србије никада не може постати чланица Уједињених нација, а ентитет који претендује на независност, а да при том не може да буде члан УН, није никада у суштини независна држава. Сама та чињеница јасно говори да без Србије не може да се реши проблем будућег статуса Косова и Метохије.

ПРЕГОВОРИМА ДО РЕШЕЊА

Чињеница да мишљење о проблему Косова треба да да Међународни суд правде, за нас је важна јер се налазимо на терену Уједињених нација. И кажемо да смо спремни да у дијалогу и преговорима тражимо решење. Ми знамо да постоје државе које не желе наставак дијалога, односно желе да прихватимо свршен чин. Али, Србију не може нико уценити нити је натерати да прихвати постојање такозване државе Косово као свршен чин.

Из тих разлога смо питање Косова поставили пред међународне институције, Генералну скупштину УН и Међународни суд правде. На крају крајева мора се постићи једно конструктивно, обострано прихватљиво, компромисно, миротворно и одрживо решење. То није само право Србије и Срба на Косову, већ и Албанаца, и зато ми морамо бити крајње реалистични у тако постављеној политици. Нереалистична политика нас је скупо коштала у прошлости и довела до сужавања маневарског простора у коме се није ни преговарало о будућем статусу Косова, већ је дошло до покушаја наметања Ахтисаријевог плана. На срећу, тај план није наишао на подршку у Савету безбедности и за Уједињене нације практично не постоји. Он постоји само за поједине државе које су га прихватиле и постоји за такозвану владу, такозваног независног Косова.

Србија не прихвата Ахтисаријев план и неће га никада прихватити. Сам Ахтисари се сада налази у улози лобисте за остваривање свог плана, али он ради свој посао сходно својим личним интересима и одбрани личног кредибилитета. Наш посао је да бранимо наше интересе и права, на начин да не угрожавамо регионалну безбедност и развој.

■ *Дијалог и компромис су најбољи начин за налажење трајног и одрживог решења за Косово и Метохију?*

– Када Међународни суд правде донесе своју одлуку, Србија ће суверено одлучити које ће правне и дипломатске кораке након тога предузети.

Ми такође знамо да постоје међународни кругови који баратају аргументом прихватања реалности на терену. Али, таква

аргументација има и своју страну и враћа се као бумеранг онама који су је олако лансирани у међународној дебати. Дакле, исто као што косовски Албанци нису хтели да прихвате власт Београда као легитимну, данас косовски Срби неће да прихвате легитимност власти у Приштини.

Видимо и намеру појединих кругова да покушају да насилно интегришу северно Косово. Међутим, насиље никада није дало резултате. Као што га није дало ни у покушају наметања политике Албанцима, тако неће ни овде у покушају наметања политике Србима на Косову.

Дубоко верујем у преговоре и дијалог и другачију политичку одговорност, у ненасилне методе, миран и рационалан процес. Сви који мисле да постоји другачији начин дубоко се varaју. Без преговора и дијалога и компромиса са обе стране нема решења. Чине грешку они политички кругови у свету који сугеришу Приштини да одбија компромис и дијалог. Уверен сам да ће коштад до дијалога и компромиса доћи, упркос бесконачном и неинвентивном понављању да је Косово једном за свагда окончао питање. Много пута сам рекао да није одрживо решење да једна страна, албанска, добије све, а друга страна, српска, изгуби све.

На страни Србије је међународно право, али је пред свим заинтересованим странама историјска могућност да се стварно постигне компромис, договор који оставља међунационални конфликт у прошлости и суштински отвара перспективу боље будућности читавог региона. Што пре сви схватимо да је то једини пут којим се може ићи, тим боље за све.

■ *На плану регионалне сарадње доста је учињено последњих година, упркос појединим дисонантним тоновима. Која стремљења уливају наду да ће односи бити још бољи, у интересу европских интеграција и јачања економије свих земаља на овом простору, а чему или коме највише замерате када је реч о успоравању тог процеса?*

– Највећи политички проблем западног Балкана јесте низак ниво институционалних капацитета и стално уплитање у старе конфликте и немогућност да се они разреше како би се кренуло напред, у економски развој и модернизацију друштва. Тај процес ни у Србији ни у другим државама у окружењу није завршен.

Зато Србија жури да и пре него што добије тачан датум за могуће учлањење у Европску унију, заврши те суштинске реформе, које подразумевају борбу против организованог криминала и корупције, нову одговорност и ефикасност јавне администрације, правне државе, изградњу инфраструктуре, преоријентацију привреде на извоз и стабилизовање јавних финансија. Имамо још пуно посла.

Што се тиче регионалних прилика јасно је да се само у једном повољном окружењу може живети мирно и обезбеђивати бољи стандард грађанима. Све спорове морамо решавати избегавајући конфликте, поштујући интегритет другог са јасном визијом заједничке европске перспективе.

ПОМОЋ ХАИТИЈУ

Представници наше полиције су у мировној мисији на Хаитију, били су тамо у време разорног земљотреса, помогли унесрећеном народу. И не постоји међународни форум на коме та чињеница није истакнута. Захвалан сам тим људима и другима у мировним мисијама који својом храброшћу и професионалним опредељењем подижу углед Србије у свету.

■ *Каква је ситуација по том питању у Србији?*

– Иницијативе које покрећем за циљ имају да се кривица за ратне злочине индивидуализује, да се направи дистанца читавих народа и држава од злочина који су извршени. Стварање таквог регионалног амбијента треба да буде поспешујуће за решавање проблема, а не за њихово продубљивање и стварање нових. Можда неки део наше политичке елите и даље доминантно употребљава конфликтну комуникациону матрицу, али су се грађани након 5. октобра 2000. увек јасно изјашњавали за избегавање сукоба и мирно решавање спорова јер су довољно трпели и патили током деведесетих година.

Сада морамо да вучемо потезе који су супротни нашем традиционалном приступу политици. Ми смо изгубили деведесете године када је свет брзим корацима грабио напред у технолошком и сваком погледу. Зато је петсто хиљада наших младих људи тада напустило земљу. Сада се многи враћају и ја сам због тога срећан, али ће многи остати у далеком свету јер су перспективе за њихов повратак још недовољно јасне.

Да би се окренули будућности у практичном смислу те речи, да би перспективе за сваког нашег човека учинили јасним и добрим, морамо да решавамо конкретне политичке проблеме којима је Балкан бременит.

Словенија и Хрватска дале су добар пример решавања једног граничног проблема који траје годинама. Очекујем да се таква метод примени и када дође до разграничења Хрватске са Србијом, Босном и Херцеговином и Црном Гором. Да искуство једног конфликта користимо на позитиван начин. Зато ми желимо да српско-албански сукоб око Косова преведемо на правни терен и да га решимо. Имате и проблем Македоније и Грчке око имена, дакле серију нерешених проблема... Али ми треба да „нападамо“ конкретне проблеме, а не једни друге, и то је суштина моје поруке и политике.

■ *Европска будућност Србије и помирење у региону које је део тог процеса, успоравају се теретом недавне прошлости. Шта на том плану може да донесе усвајање резолуција о Сребреници и злочинима над Србима и другима, почињеним током деведесетих година у Босни?*

– Резолуција о Сребреници је наша обавеза према нама самимма, према једном страшном злочину који је у светским размерама постао симбол зла на простору бивше Југославије, у ратовима деведесетих. Наша обавеза према бројним невиним жртвама које је неки злочинац усмртио тврдећи да то чини у име српског народа. Целокупна наша историја није забележила дело слично Сребреници и зато је неопходно да се и као народ и као држава одредимо према том дубоко нечовечном догађају, изразимо осуду и жаљење и дистанцирамо се од тог страшном чина. На тај начин подићи ћемо углед и кредибилитет Србије. Дакле, управо обрнуто од аргументације неких странака које

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Косово без сагласности Србије никада не може постати чланица Уједињених нација, а ентитет који претендује на независност, а да при том не може да постане чланица УН, није никада у суштини независна држава. Сама та чињеница говори да без Србије не може да се реши проблем будућег статуса Косова и Метохије, као што ни Србија не може без помоћи међународне заједнице да реши тај проблем.

говоре да би резолуција о Сребреници успоставила одговорност Србије и српског народа за злочине у Сребреници. Тачно је управо супротно. Након резолуције нико никада неће бити у прилици да српски народ оптужи за тај злочин – већ искључиво индивидуалне кривце који имају своје име и презиме.

Када то учинимо с правом ћемо моћи да очекујемо да ће исти принцип важити и за друге државе и народе чији су припадници извршили злочине према Србима. Доћи ће и то питање на дневни ред. То не говорим у смислу успостављања неких баланса, вагања, али се свуда мора имати исти однос према истини, према трагедији која нам се дешавала.

■ *Једна или две резолуције?*

– Две резолуције су апсолутно неопходне. Јер, сви су спремни да жале своје жртве, али су само ретки спремни да опазе патњу других и да саосећају са тим другима. Зато не треба све ратне злочине стављати у исту равну управо како би се издвојила одговорност за конкретан злочин. Треба да идентификујемо и приведемо правди оне који су у наше име извршили тај злочин и нанели патњу другима. Један од историчара је у дискусији о једној или две резолуције о Сребреници рекао – ми смо мали народ, али са посебном резолуцијом о Сребреници поново постајемо велики.

Дубоко верујем да је то истина и зато треба да донесемо две резолуције, једну о Сребреници и другу о жртвама које је претрпео наш народ. Јер ми не можемо да заборавимо наше жртве и то никада нећемо урадити.

ПОЛИТИКА ИЗБЕГАВАЊА КОНФЛИКАТА

Историја сведочи да у Србији и на Балкану уопште постоји доминантност политике перманентног конфликта, уместо мирног решавања проблема како би се избегла разарања, економско заостајање и невине жртве.

Политика коју покушавам да успоставим је сасвим другачија у филозофском смислу и мислим да даје добре резултате. Неки у свету не схватају нашу садашњу политику према проблему Косова, која је потпуно у европском контексту, и која подразумева да конфликте остављамо иза себе. Али не у смислу да их заборавимо, већ да их разрешимо. Уколико их гурнемо под тепих, они ће испливати кад тад и поново извршити деструкцију.

Зато је гурање проблема под тепих само мало мање погрешно од сукобљавања. Само наиван мисли да ако зајмуримо проблеми више не постоје и да се могу решити само лепим речима и добром вољом. Али, конечно морамо почети да „нападамо“ проблеме, а не једни друге.

■ *Визна либерализација, одмрзавање прелазног трговинског споразума и подношење кандидатуре за чланство у Европској унији значајни су резултати у прошлој години. Ту је и питање односа са НАТО. Хоћемо ли умети да искористимо све предности које нам нуди Програм „Партнерство за мир“?*

– Када је о НАТО реч, у јавности постоје оправдане недоумице и оне су последица догађаја из деведесетих година. Али, не може бити суштинских примедби нашем стратешком опредељењу да Србија иде према чланству у Европској унији. Очекујемо да добијемо статус кандидата до краја ове или почетком следеће године и то неће бити лако. Свом снагом радимо на успешном окончању сарадње са Хашким трибуналом и на започетим реформама друштва.

А када говоримо о безбедносним оријентацијама, Србија је у Програму *Партнерство за мир* и када смо то постигли сматрао сам да смо постигли велики међународни политички и одбрамбени успех.

Али у 2009. години имамо један изванредан резултат потврђен на састанцима са потпредседником Бајденом, француским председником Саркозијем и другима, а то је да Србију

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Наша стратешка одлука о европским интеграцијама је неколико пута потврђена на изборима. Европске интеграције су суштинска претпоставка сталног мира на Балкану, јер је Европска унија најуспешнији мировни уговор међу народима и државама које су вековима биле у беспопштеном рату са огромним жртвама. Ми на Балкану смо можда и више него други патили и трпели и зато морамо направити тај цивилизацијски искорак како нам се то никад не би поновило.

И зато, када неко од политичара у региону актуелизује војна дејства, као недавно Стјепан Месић, то је врхунска неодговорност, неразумеваше читава историјска контекста и опасна изјава која долази само десет година након једног разорног, злочиначког рата који нас је осакатио у моралном, вредносном и материјалном смислу.

нико не може условљавати претходим учлањењем у НАТО да би постала члан Европске уније. Није много земаља успело да успостави такав стандард, али Србија јесте. Очигледно да неким опозиционим странкама смета такво постигнуће и они би врло радо да Србију поново врате у конфликтан однос са НАТО. И ту је та разлика између две политике, оне конфликтне и политике избегавања конфликта.

У самом Програму *Партнерство за мир* има још пуно простора које Србија може да испуни остварујући конкретну корист за себе и за своју војску.

■ *Ваш одговор на тему о референдуму за и против НАТО?*

– Скупштина Србије је донела декларацију о одбрамбеној неутралности и ова влада такву одлуку неће мењати у свом мандату. Ово поручујем грађанима које поједине странке обмањују ударајући по танкој жици негативних емоција. Од истих смо слушали лажи да смо потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ признали независност Косова. Исти они су обмањивали грађане да је сама Европска унија признала независност Косова иако она нема начина да донесе такву одлуку, при том су безобзирно вређали дигнитет Шпаније, Грчке, Румуније, Словачке и Кипра, земаља чланица ЕУ које су чак и у процесу пред Међународним судом правде поводом Косова стале на страну Србије. Исти ти и данас покушавају да преваре грађане тврдећи да неко иза њихових леђа хоће да донесе одлуку о уласку у НАТО, јер само у таквој атмосфери страха и општег неповерења њихова политика види шансу. Овде се наине ради о њиховом недостатку храбрости да кажу шта им је заиста на души – а то је референдум против уласка Србије у ЕУ, па зато да се Власи не досете, иду изакола рачунајући на негативан емотивни набој који тема НАТО има код нас. При том јасно разликујем легитимне негативне емоције грађана, од политичких мотива антиевропских странака. Уосталом, управо због те суштинске стратешке разлике поводом европских интеграција смо и имали пад претходне владе и изборе на којима су грађани јасно и недвосмислено потврдили да су за европску будућност Србије.

■ *Може ли се, после свих резултата на спољнополитичком плану, оценити да је Србија поуздан партнер у међународним односима?*

– Наша политика према међународној заједници је искрена и фер. Свако жели предвидљивог партнера, а не неког за кога се не зна шта ће урадити сутра. Па и од људи које срећете очекујете да буду предвидљиви. Да ли ћете у ресторани сести поред некога за кога не знате да ли ће се потући са неким у следећем тренутку. Наравно да нећете.

Ми желимо да водимо политику мира и сарадње, да повлачимо предвидљиве потезе, да се у међународним форумима зна шта ћемо учинити. Своје неслагање, када је оно тема, износимо јавно и за своје ставове боримо се мирним, дипломатским и правним средствима. Србија, за разлику од претходних времена, постаје поуздан и релевантан партнер кога многи уважавају и све више цене.

■ *И на крају, Ваша порука припадницима Војске Србије поводом празника?*

– Наставићемо одбрамбене реформе упркос економској кризи јер је то интерес Србије. Наши војници, подофицири и официри заслужују искрено признање за напоре које улажу како би Војска Србије била спремна да одговори на све изазове и претње са којима се суочавамо. Свим припадницима српске војске честитам празник у име грађана Србије и као главнокомандујући наших оружаних снага. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Министар одбране и начелник Генерал

Најугледнија д

штаба приредили пријем поводом Дана Војске Србије

државна институција

Министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић приредили су, 12. фебруара у Великој ратној сали старог Генералштаба, пријем поводом Дана Војске Србије – 15. фебруара.

Пријему су присуствовали председница Скупштине Републике Србије Славица Ђукић-Дејановић, патријарх српски господин Иринеј, представници законодавне, извршне и судске власти, Министарства одбране и Војске Србије, верских заједница, дипломате и инострани војни представници, познате личности из јавног, културног и уметничког живота, новинари и бројни гости.

– Чињеница је да, напokon, Војска Србије, по угледу, статусу, по поштовању грађана своје земље, данас као државна институција заузима прво место. Уз Цркву, која има највеће поверење грађана, Војска је најпопуларнија државна институција и то је и један од циљева реформе коју спроводимо – рекао је министар одбране Драган Шутановац поздрављајући присутне.

Министар је рекао да ће на путу до коначног одређишта у години пред нама, а то је

професионализација Војске, систему бити потребна помоћ. У таквој модерној и јакој војсци, према његовим речима, служиће само они који то желе. Шутановац је рекао да толики број драгих гостију говори да систем одбране има подршку, те да ће идуће године, због резултата који се очекују, сви бити још задовољнији.

– Желим да честитам празник не само садашњим припадницима Војске Србије већ и онима који су генерацијама изграђивали имиџ српског војника, као и онима који данас у Војној гимназији и Војној академији уче да сутра буду припадници система одбране, официри и подофицири – рекао је министар Шутановац честитајући присутнима и Дан државности који обједињује државу и њену војску.

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић поздрављајући госте рекао је да има пуно разлога да буде најзадовољнији начелник Генералштаба на европском тлу, а можда и шире.

– Изузетно ми је задовољство што сте се у оволиком броју одазвали нашем позиву да заједно обележимо Дан Војске. Ваше присуство видим као подршку и заједничку одговорност да истрајемо на путу реформе

наше војске. А у реформи смо још увек јер је не видимо као одредиште него као пут на који свако јутро крећемо, уверени да ћемо на крају дана изаћи јединственији, јачи и бољи. И у том правцу и идемо – нагласио је генерал Милетић.

Његова светост патријарх српски господин Иринеј изразио је задовољство што је у прилици да свим припадницима Војске Србије честита празник.

– Сматрам да наша војска на прави начин наставља традицију некадашње српске војске по свему, а пре свега духу и родољубљу. Надам се да ће, као што је одувек била, Војска Србије остати најбољи гарант мира. Очекујем да ће убудуће, заједно са Црквом, успешно обављати своју мисију, коју према природи свог призива и звања поседује – рекао је патријарх Иринеј.

Председница Скупштине Србије Славица Ђукић-Дејановић изјавила је да је Дан Војске заправо дан свих грађана Србије.

– Користим прилику да честитам тај велики дан за све нас и изразим уверење да ће Скупштина са ресорним министарством, по питањима Војске, сарађивати као и до сада, с обзиром на то да су закони из области одбране наше земље суштински за сигурност њених грађана – рела је Славица Ђукић-Дејановић. ■

Радош Бајић, глумац

– Дан Војске Србије осећам као и свој дан, јер откада је српскога рода, радо Србин иде у војнике. Увек сам имао поштовање према српској војсци, према том смислу нашег човека да воли своју отаџбину и да је брани. Морам да кажем да је и мој прадеда погинуо бранећи Београд 1915. године, а други је, како се то каже, пропао у Албанији. Данас је велика срећа бити припадник Војске. Војску Србије доживљавам као један логични, традиционални наставак најсветијих традиција нашег народа. Зато желим да свим припадницима Војске, официрима и војницима, честитам празник, пожелим добро здравље, сву срећу и да од сада па заувек у миру и напретку изграђују и бране своју земљу, отвореног срца. Задовољан сам што смо у Министарству одбране и Генералштабу наишли на добар пријем током снимања серије „Село гори“, у којој, управо, син Драган одлази да служи војни рок. На тај начин и ми настојимо да афирмишемо нашу војску, као савремену и напредну.

Снежана Марковић-Самарцић, министар омладине и спорта у Влади Србије

– Свим припадницима Војске честитам овај важан дан и желим да се подсетимо да је Војска прва, на најбољи начин реагова-

ла у оно време када смо добили државност, и да се то институционално наставља на најлепши начин. Задовољна сам како је систем одбране стабилизован и како напредује. Министарство које водим сарађује по природи посла са Министарством одбране и Војском Србије. Велики део наших оружаних снага чини омладина, а да би неко био у Војсци мора да буде и физички спреман адекватно, а за то му помаже спорт. Наша сарадња је, дакле, природна.

Мухамед Јусуфспахић, муфтија београдски

– Предстојећи 15. фебруар јесте велики дан у историји српског народа, али и у историји свих народа који живе у нашој земљи Србији. Војска је увек била фактор који нас је обједињавао. Нека бог чува Србију и припаднике наше армије.

Радмила Хрустановић, помоћник градоначелника Београда

– Када поручујем нешто за Дан Војске, морам да кажем да имам реликт прошлости јер сам дете официра, и због тога имам велико поштовање за све оне који се сваког тренутка, на неки начин, стављају у службу отаџбине. Наравно, све то је под условом да буде мир.

Драган Николић, глумац

– Част ми је што сам вечерас у овом блиставом здању и што сам део атмосфере која одише традицијом славне српске војске. Додатно задовољство причињава ми и чињеница да сам као млад студент често сарађивао са војском, што чини драгу успомену. Лепо је видети вечерас овако број припадника наше војске који на најбољи начин шаљу поруку о себи и институцији у којој раде.

Гордан Кичић, глумац

– Свим припадницима Војске желео бих да честитам њихов дан и да нагласим да је Војска Србије очигледно најпопуларнија државна институција, што ми је велико задовољство и желео бих да тако и остане. Желео бих да Војска истраје у реформама и професионализацији јер мислим да ће тако и грађанство и систем одбране профитирати. Желео бих да захвалим министру Шутановцу и генералима са којима сам до сада сарађивао.

Слободан Шоштар, спортиста

– Веза између војске и спорта је природна и мора да постоји. Без обзира на све напоре које смо уложили да би та веза била још боља, није на новоу на коме ја мислим да треба да буде. Припадницима Вој-

ске Србије пожелио бих све најбоље и да још пуно пута прославе свој дан.

Бранислав Трифуновић, глумац

– Ја сам служио цивилно 2005. године, али ми је драго што ће све бити професионализовано и што ће у војску ићи само људи који желе. Мислим да је време да се војска врати на ниво који и заслужује. То овај народ и очекује.

Срдан Голубовић, редитељ

– Мислим да је професионализација важна ствар не само за Војску, него и за комплетно српско друштво. Тај процес је близак ономе што се дешавало у свим европским земљама. Сматрам да је неопходно да до тога што пре дође и сматрам да ће после професионализације војска бити и ефикаснија и снажнија и боља. Морам да признам да је Велика ратна сала изванредно направљена и да је једна од најлепших у граду.

Весна Дедић-Милојевић, новинар

– Пријеме генерално ретко посећујем, а једни изузетак од тога су скупови које организује Министарство одбране. Први разлог за то је што сам и сама дете припадника војске и сваки војни пријем веома емотивно доживљавам. Осим што ми је мини-

стар одбране пријатељ из најраније младости, сматрам да је војни позив најчаснији и најпоштенији од свега чиме се људи баве. Зато сам овде да бих припадницима Војске Србије и на овај начин честитала празник.

Немања Врањковић, заменик генералног директора „Студија Б“

– Задовољство ми је што Министарство одбране медије схвата као себи равне партнере. Реформе које се спроводе у Војсци Србије заслужују медијску пажњу и драго ми је што „Студио Б“ има изузетно успешну сарадњу са Управом за односе са јавношћу, Ансابلном „Станисалав Бинички“ и осталим деловима система одбране. Честитајући Дан Војске свим њеним припадницима могу само да изразим наду да ће тако и остати.

Циле Маринковић, сликар

– Сарадња коју имам са Војском Србије више је него добра, о чему сведочи и моја последња изложба одржана у Централном дому Војске Србије управо на тему одбране. Свим припадницима Војске Србије поводом празника желим да га обележе у миру, да истрају у свим искушењима и да наставе да земљу и народ бране као што су то и до сада чинили – на најбољи начин.

Свечаност у Специјалној бригади поводом Дана Војске Србије

Сигурни реформск

Наша војска је оспособљена и за одбрану земље и за учешће у међународним мировним операцијама, а може учествовати и у операцијама које су последица великих природних непогода или техничких инцидената, истакао је председник Србије Борис Тадић на свечаности у Панчеву

Свечаност поводом Дана Војске Србије одржана је у касарни Специјалне бригаде „Растко Немањић“ у Панчеву у присуству председника Републике Србије Бориса Тадића, министра одбране Драгана Шутановца, начелника Генералштаба генерал-потпуковника Милоја Милетића, најодговорнијих личности из система одбране и иностраних војних представника.

Председник Тадић је на свечаности рекао да након две године од претходне посете Специјалној бригади може да констатује да је све што је тада планирано и спроведено у дело.

– Уложено је много у опремање, објекте, имајући у виду наше материјалне околности и кризу, која нас је најалост погодила последњу годину и по. Сматрам да је начињен велики успех – рекао је председник Тадић и додао да смо још једном имали прилику да присуствујемо вежби која је показала висок ниво обучености наших војника.

– Истовремено, имамо везу цивилног друштва са војском и вршимо цивилну контролу наших оружаних снага, што је један од стандарда у свету, па и у нашој земљи Србији – рекао је председник, додавши да је задовољан чињеницом да је учињен велики искорак када је реч о опремању војске у последње време, имајући у виду велике економске тешкоће.

– Истовремено, имамо везу цивилног друштва са војском и вршимо цивилну контролу наших оружаних снага, што је један од стандарда у свету, па и у нашој земљи Србији – рекао је председник, додавши да је задовољан чињеницом да је учињен велики искорак када је реч о опремању војске у последње време, имајући у виду велике економске тешкоће.

и кораци

Добровољно у војску

Када говоримо о Специјалној бригади, треба рећи да је то потпуно професионална војска. Такав модел примењиваћемо од наредне године у свим нашим јединицама. То не значи да ће бити укинута служење војног рока, него да ће оно бити добровољно и да су сви они који то желе, добродошли у нашу војску – рекао је Тадић. Он је истакао да је добро да грађани не прекидају везу са војском, јер на тај начин могу изблиза да виде који су њени потенцијали и знају за какву војску издвајају део својих буџетских давања.

– На смотри наоружања и војне опреме видели смо нове елементе наоружања, најбоље производе одбрамбене индустрије из читавог света. Када већ говоримо о наменској индустрији, видели смо и нове експонате *Југоимпорта – СДПР*, нашег јавног предузећа, које уз многе компаније Србије развија нове програме и пласира производе за светско тржиште – нагласио је Тадић, подсетивши да је са министарствима одбране Ирака и Алжира постигнуто неколико добрих уговора, а претходиле су им и наше политичке посете.

Тадић је најавио неколико важних спољнополитичких активности за ову годину, исказавши уверење да ће производи наше наменске индустрије наћи пут до светског тржишта.

– Данас када обележавамо Дан Војске Србије треба рећи да је наша војска оспособљена и за одбрану земље и за учешће у међународним мировним операцијама. Такође, треба додати да Војска може учествовати и у операцијама које су последица великих природних непогода или техничких инцидената – истакао је председник Тадић и додао да је Специјална бригада обучена да помогне грађанима и цивилству у свим ванредним ситуацијама, попут поплава или терористичких акција.

Тадић је нагласио да Војска, пре свега они њени делови које се баве хемијском заштитом, јесте и компонента одбране и део цивилних активности у заштити становника Србије.

– Желим још једном да честитам Дан Војске свим њеним припадницима, да честитам на успеху који је Војска постигла упркос тешким

вљања кредитних линија за опремање војске, али да ти аранжмани треба да буду веома повољни и са значајним грејс периодом. Председник је подвукао да се размишља о свим опцијама, те да ће, у сваком случају, опремање војске бити настављено.

Тадић је рекао да су предвиђања економског раста за 2010. око два процента, наредне године око четири, док би иза тога раст требало да премаши пет процената. То су, како је оценио, услови

економским околностима са којима се суочава наша земља али и читав свет, да честитам због тога што Војска Србије постаје суштинска неодвојива компонента наше спољне политике и на тај начин доприноси међународном кредибилитету Србије, што представља, истовремено, значајан сегмент сигурности земље – рекао је Борис Тадић.

Председник је најавио да ће се у наредним годинама наставити реформа Војске, те да ће она бити део укупног система безбедности, способна да одговори свим захтевима државе.

– У годинама које долазе припремамо се да модернизујемо нашу војску техником. Убеђен сам да ћемо, корак по корак, обновити те капацитете. Наши војници ће, свакако, наставити систем обуке који их чини суперниорним у односу на друге регионалне војске, а тога смо сведоци када учествујемо на заједничким вежбама и у мировним операцијама у свету – навео је Тадић.

Председник Србије је рекао да ће Војска Србије учествовати у мировним операцијама под окриљем Уједињених нација, уз одлуку Скупштине Србије, што ће допринети угледу наше војске и међународној репутацији земље.

На новинарско питање како ће се убудуће опремати војска ако се узму у обзир ограничена средства намењена систему одбране, председник Тадић је нагласио да је структура војног буџета претходних година била знатно другачија, а да је ова година најтежа, не само за Србију него и за све војске света.

– Ретко која војска је прошлу годину искористила за опремање и додатне инвестиције, па не треба много мудрости да се закључи да када поново будемо имали економски раст, војску можемо опремити новом техником – рекао је Тадић. Он је нагласио да у условима када нема економског раста, постоји могућност успоста-

Борба против криминала

Председник Тадић искористио је прилику да понови став да ће Србија истрајати у борби против организованог криминала и да очекује од свих држава у региону да ће тој борби допринети у мери како то чини и наша земља. Он је истакао да је нарко картел претња безбедности Србије и да је борба против те врсте организованог криминала уставна и међународна обавеза, али и политичка одлука. Тадић је рекао да ће у рату против организованог криминала држава ангажовати све сегменте безбедносног система.

– Оно што је за мене индикативно у овом тренутку јесте да не постоје, нити из Европске уније, нити из неких других земаља, јасни сигнали на чињеницу да не учествују све друге земље у региону истим интензитетом у борби против организованог криминала. Ја ћу то питање отворити са својим европским саговорницима и партнерима – подвукао је Тадић. Он је нагласио да се том борбом не бране само интереси грађана Србије, него и Европске уније.

у којима се може заузети нова буџетска политика према војсци, истакавши да се војска опрема на петогодишњем новоу и да те процене треба да буду реалистичне.

У касарни у Панчеву приређен је тактичко-технички збор, а затим и вежба „Препад на базу терориста и ослобађање таласа“, на којој је приказан део оперативних способности јединица Специјалне бригаде. ■

Владимир ПОЧУЧ
Александар ПЕТРОВИЋ
Снимили Јово МАМУЛА и Душан АТЛАГИЋ

Честитке поводом Дана Војске Србије

Честитка председника Србије Бориса Тадића

Свим припадницима Војске Србије честитам празник.

Прослављањем 15. фебруара – Дана државности и Дана Војске објединили смо идентитет војске и државе оплемењујући их савременим и новонасталим вредностима и обновили најдубљу повезаност у српској државотворној традицији.

Војска Србије је и у протеклој години, у периоду великих изазова и економске кризе, пружила пуну подршку очувању мира, безбедности и стабилизације у региону, као и укључењу наше државе у европске интеграције.

Припадници Војске су учешћем у бројним активностима како на домаћем, тако и на међународном плану, достојно презентовали Републику Србију и допринели јачању њеног кредибилитета.

Уверен сам да ћете и убудуће професионално извршавати постављене задатке и испуњавати обавезе које вам предстоје.

Честитам вам празник, уз жељу да успешно наставите започете реформе, као и да оперативну и функционалну способност Војске Србије подигнете на виши ниво.

Честитка министра одбране Драгана Шутановца

Поводом 15. фебруара – Дана Војске Србије, свим припадницима Министарства одбране и Војске Србије упућујем срдачне честитке.

Професионалним радом и истрајношћу у претходној години, остварили сте значајне резултате у обуци и стварању услова за живот и рад јединица, а на вежбовним активностима показали високу оперативну способност за извршавање наменских задатака. Тиме сте допринели јачању поверења грађана Србије у Војску и интересовању младих за војнички позив.

Достигнутим степеном спроведене реформе, обезбедили смо услове за завршетак процеса професионализације и изградњу модерне Војске, која ће својим способностима представљати чинилац националне моћи и поузданог безбедносног партнера.

Честитка начелника Генералштаба генерал-потпуковника Милоја Милетића

Поводом 15. фебруара – Дана Војске Србије, припадницима Војске Србије упућујем срдачне честитке.

У протеклом периоду испољили сте изузетну спремност да искористите објективне могућности у модернизацији и осавремењивању команди, јединица и установа Војске Србије. Реализовали сте бројне постављене мисије и задатке како на домаћем, тако и на међународном плану, постигли добре резултате у обуци и оспособљавању и одржали захтевани ниво оперативних способности.

Сигуран сам да ћете у сусрет бољој и перспективној будућности потпуно професионализоване Војске реализовати све мисије и задатке. Уз жељу да и у наредном периоду будете успешни, честитам вам празник.

Унапређења и постављења

Поводом Дана Војске председник Републике Србије Борис Тадић, у складу са уставним и законским овлашћењима, у чин бригадног генерала унапредио је:

Пуковника БРАНКА АНДРИЋА, начелника Управе за организацију Сектора за политику одбране Министарства одбране,

Пуковника ДРАГАНА ВЛАДИСАВЉЕВИЋА, заменика директора Војнообавештајне агенције,

Пуковника МЛАЂЕНА НИШЕВИЋА, начелника штаба Команде за обуку,

Пуковника СРЂАНА НОВАКОВИЋА, начелника Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране,

Пуковника ДУШАНА СТОЈАНОВИЋА, команданта 2. бригаде Копнене Војске.

Председник Тадић поставио је на нове дужности:

Генерал-мајора БОЖИДАРА ФОРЦУ, за начелника Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране,

Бригадног генерала ДАНКА ЈОВАНОВИЋА, за начелника Управе за логистику (Ј-4) Генералштаба Војске Србије,

Бригадног генерала МИТРА КОВАЧА, за начелника Управе за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба Војске Србије,

Пуковника БОЈАНА ЗРНИЋА, за начелника Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране,

Пуковника СЛАВОЉУБА ЈАНИЋИЈЕВИЋА, за начелника Управе за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2) Генералштаба Војске Србије,

Пуковника ГОРАНА ЗЕКОВИЋА, за команданта Централне логистичке базе Управе за логистику (Ј-4) Генералштаба Војске Србије.

Указом председника Републике Србије престала је професионална војна служба генерал-мајору ЉУБОМИРУ САМАРЦИЋУ.

Досадашњи командант Централне логистичке базе бригадни генерал ДРАГАН АВРИЋ стављен је на располагање у Генералштаб Војске Србије.

Министар Шутановац у посети Кипру

Подршка пријатељске земље

Министар одбране Драган Шутановац изјавио је, после сусрета са председником Кипра Димитрисом Кристофиасом, да је добио уверавања да та земља подржава ставове Србије о Косову не само због пријатељских односа, већ зато што су убеђени да се на тај начин штите принципи савременог света, међународног права и систем Уједињених нација

Министар одбране Драган Шутановац посетио је 10. фебруара Кипар. У изјави *ФоНет* Шутановац је истакао да Србија има несебичну и безусловну подршку те државе и њеног председника у европским интеграцијама.

Са председником Кипра Димитрисом Кристофиасом је, као и у сусрету са министром одбране Костасом Папакостасом, разговарано о сарадњи у области одбране, која би требало да буде проширена, а према речима Шутановца, Србија је понудила школовање кипарских официра на својој Војној академији и Војномедицинској академији.

Министар Шутановац састао се и са председником Парламента Мариом Каројаном, министром спољних послова Маркосом Киприја-ноуом и министром унутрашњих послова Неоклисом Силикиотисом.

Специјалне јединице Србије и Кипра већ су имале заједничку обуку која ће бити настављена, а договорене су и међусобне посете кадета и официра.

Шутановац и Папакостас су потписали споразум о сарадњи две земље у области одбране, а министар одбране Србије је, после потписивања, новинарима рекао да је Србија захвална Кипру на принципијелном ставу о Косову.

Он је поновио став Србије да је, када је кипарски проблем у питању, једини исправан приступ његовом решавању дипломатски пут, преговори и тражење решења у оквиру Хелсиншке повеље, међународног правног поретка и резолуција УН.

Шутановац је положио венац на споменик на војном гробљу у Никозији, где су сахрањени кипарски војници погинули у турској инвазији 1974. године.

После турске инвазије, држава Кипар нема контролу над 36,2 одсто своје територије. ■

ФоНет

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР СПАСОЈЕВИЋ У ПОСЕТИ ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ

Државни секретар Душан Спасојевић предводи је делегацију Министарства одбране која је почетком фебруара бавила у посети Великој Британији

На одвојеним састанцима са баронесом Ен Тејлор, министром за међународну одбрану и безбедност и Глоријом Крејг, директором за међународну безбедносну политику у Министарству одбране Велике Британије, разматрани су сви аспекти билатералне сарадње у области одбране и дефинисани су приоритети сарадње у будућем периоду.

Разматрајући питања везана за политичко-безбедносну ситуацију у региону, заједнички је констатовано да је унапређење сарадње у области одбране предуслов за трајну регионалну стабилност. Министарство одбране и Војска Србије, у том смислу, дају максималан допринос изградњи безбедног окружења на Балкану.

Спасојевић је истакао спремност Србије да интезивнијим учешћем у мултинационалним операцијама, као одговоран члан међународне заједнице, допринесе изградњи глобалне безбедности. Такође, Србија жели да искористи све механизме Програма *Партнерство за мир* у функцији реформе система одбране и изградње савременог система безбедности.

У разговору са Тимом Хиченсом, директором за политичка питања у Министарству спољних послова Велике Британије, разматрана су питања везана за ситуацију у региону. Спасојевић је упознао саговорника са безбедносном ситуацијом на југу централне Србије, изнео ставове државне политике према ситуацији насталој након

једностраног проглашења независности Косова, а разговарано је и о европским интеграцијама Србије.

Државни секретар Спасојевић имао је састанке у Парламенту Велике Британије, а одржао је и предавање на Међународном институту за стратешке студије у Лондону (IISS). ■

ПОСЕТА АДМИРАЛА ЏЕЈМСА СТАВРИДИСА

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић примио је делегацију коју је предводио врховни командант савезничких снага у Европи адмирал Џејмс Ставридис, који је уједно и командант Европске команде Оружаних снага САД

адмирал Ставридис примио је дужност врховног команданта савезничких снага у Европи, јула месеца прошле године и ово је његова прва посета Србији.

Генерал Милетић је разговарао је, 12. фебруара, са својим гостом о сарадњи у оквиру Програма *Партнерство за мир* и опредељености за максимално коришћење механизма које овај Програм пружа. Генерал Милетић је изразио потребу за обуком лица која се припремају за ангажовање у Мисији Републике Србије у Бриселу, што је

адмирал Ставридис прихватио и понудио обуку у Јужној команди у Напуљу.

На састанку је било речи о сарадњи Војске Србије и Кфора. Генерал Милетић је истакао да планирана динамика смањења снага Кфора ствара простор за безбедносну нестабилност и затражио да Кфор, у складу са својим обавезама, обезбеди заштиту свих на Косову и Метохији и заштиту објеката од историјског, културолошког и националног значаја за Србију. Адмирал Ставридис је нагласио да ће Кфор водити

рачуна о свим безбедносним аспектима те да ће, везано за даљу динамику смањења Кфора, Србија бити консултована.

Имајући у виду да је обука један од приоритета даље реформе система одбране потврђена је спремност за обезбеђењем већег броја места за школовања и усавршавања припадника МО и ВС у војно-образовним институцијама у иностранству.

Са адмиралом Џејмсом Ставридисом разговарао је и министар одбране Драган Шутановац. ■

Врхунска и примењена наука

Признања за
научноистраживачки
рад 2009.

Чињеница да су награђени радови применљиви и у систему одбране и у цивилном друштву указује на то да смо прешли из фазе научних радова који су се кретали у домену теорије, до фазе научних радова који треба да омогуће да наше друштво напредује – рекао је министар одбране на традиционалној додели награда

Поводом Дана Војске Србије, министар одбране Драган Шутановац уручио је 11. фебруара у Централном дому Војске традиционалне годишње награде за најбољи научноистраживачки пројекат, докторску дисертацију и магистарски рад у Министарству одбране и Војсци Србије.

Пројекат Војнотехничког института „Звукометријске методе извиђања“ ове године проглашен је за најуспешнији, а реч је о раду тима стручњака којим је руководио пуковник проф. др Миљко Ерић.

Тим пројектом развијена је оригинална метода за лоцирање артиљеријско-ракетних оруђа на бази звука.

Реч је о категорији примењених истраживања чији је основни циљ да се истраже методе и техничка решења ради реализације домаћег развоја и опремања Војске системом за звукометријско извиђање.

Најуспешнија докторска дисертација је „Напонско-деформациона анализа понашања гуме авионског стајног трапа са променљивим трагом токова“ капетана др Далибора Петровића из Управе за стратегијско планирање.

Награда за најуспешнији магистарски рад припала је капетану мр Јовици Богданову из Војне академије за „Нумеричко моделовање процеса детонације експлозивних материја“.

Капетан др Далибор Петровић, добитник награде за најбољу докторску дисертацију

– Методу анализе напонско-деформационог понашања нумеричким методама врше велике фирме попут Мишелина, Данлопа, али то крију као своју пословну тајну. Наш циљ био је да урадим такву методу за анализу напонско-деформационог понашања авионског пнеуматика приликом конструисања савремених стајних трапова. Метода има практичну примену у инжењерском смислу у решавању практичних проблема при конструисању. Ова награда ми потврђује да ништа није узалуд рађено и заиста је сјајан осећај добити је као круну дугогодишњег рада.

Додељена је и награда научног часописа „Војно дело“. У конкуренцији 34 чланка објављена у том часопису, на предлог комисије и одлуком министра одбране за најбољу чланак публикован у 2009. години изабран је рад „Геополитичка полазишта стратегије националне безбедности“ професора др Зорана Килибарде, ванредног професора Факултета безбедности у Београду.

– Задовољство ми је да данас присуствујем додели награда за најбоље научноистраживачке радове, пројекат, докторат, магистарски рад, а свакако и најбољи годишњи рад објављен у „Војном делу“ – рекао је министар одбране Драган Шутановац на додели годишњих награда за научноистраживачки рад. – Не постоји ниједна држава на свету која је развијена, било да припада неком блоку или не, неутрална или независна, која нема научноистраживачку компоненту у свом систему одбране. Чак је приметно да државе које не припадају блоковима, имају можда и јачу научноистраживачку компоненту, пре свега инжењерску и веома јаку одбрамбену индустрију на основи тих научноистраживачких радова.

Министар је указао на чињеницу да је за нама период када је Србија била оптерећена великим проблемима. У таквим условима тешко је да се нађу средства за науку и истраживање.

Пуковник професор др Миљко Ерић, добитник награде за најбољи научноистраживачки пројекат

– Заиста је леп осећај када нешто радите дуги низ година, приведете успешно крају а онда читав тим стручњака добије овако значајно признање. То свакако мотивише, поготово млађе сараднике, који су се на време укључили у пројекат и који ће наставити даље да раде.

Метода која је развијена овим пројектом може да се примени свуда где постоји аналогија математичких модела. Може да се примени и у медицини при смању унутрашњих органа.

Капетан мр Јовица Богданов, добитник награде за најбољи магистарски рад

– Награду коју сам данас добио не осећам као своју личну, већ је то признање свим колегама који су писали и објављивали сличне радове у домаћим и страним стручним часописима. У име свих њих захвалан сам Министарству одбране и Војсци Србије за максималну помоћ и подршку коју су пружили свима нама, који смо на неки начин допринели научноистраживачкој делатности у систему одбране. Један од делова мог рада је и израда рачунарског програма, који има практичну примену.

– Када се бавите преживљавањем, тешко је одвојити средства за науку, која тражи да се у њу дуги низ година инвестира, а онда у највећој мери доноси одређене бенефиције друштву, држави, систему одбране, али је те бенефиције неопходно сачекати.

Шутановац је истакао да су прошле две године посвећене научноистраживачком раду на један озбиљнији начин, да инвестирамо више, да створимо боље услове.

– Не желим да кажем да су апсолутно добри услови у потпуности и створени. Такви услови нигде не постоје, поготово у време рецесије у целом свету. Међутим, сама чињеница да су ови радови, по мени као инжењеру, радови који су применљиви не само у систему одбране већ и у цивилном друштву, указује на то да смо прешли из фазе научних радова који су се кретали у домену теорије, до фазе научних радова који треба да омогуће да наше друштво напредује – рекао је министар одбране и изразио задовољство што су два лауреата, чији су докторски и магистарски рад награђени, младићи од тридесетак година.

– То је нова снага и будућност наше војске – рекао је министар Шутановац.

У име награђених захвалио је пуковник проф. др Миљко Ерић. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

Нове ознаке и амблеми Министарства одбране и Војске Србије

Национална и европска

Симболи попут храстове гранчице, лаворовог венца или витешког мача и штита изражавају и европске вредности које негује наша земља, али имају и дубоко национално утемељење, проистекло из српске традиције – рекао је на свечаности у Централном дому Војске Србије државни секретар Игор Јовичић

ове амблеми и ознаке Министарства одбране и Војске Србије представили су 10. фебруара државни секретар Игор Јовичић, начелник Управе за односе са јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић и мајор Јовица Милак из Генералштаба ВС. Пројекат новог визуелног идентитета система одбране реализован је уз подршку Краљевине Норвешке и Џеферсон института.

Презентацији су присуствовали државни секретари Зоран Јефтић и Зоран Весић, заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Младен Ђирковић, амбасадор Норвешке у Србији Хакон Бланкенборг и представници система одбране.

Државни секретар Игор Јовичић изразио је задовољство што представљање нових ознака јединица Војске иде у сусрет прослави Дана државности Србије и Дана Војске – 15. фебруару. Такође је говорио о вишеспojности ознака у систему

традиција

одбране и симболици појединих решења, те најавио наставак рада на унапређењу визуелног идентитета припадника српске војске.

– Приликом израде нових oznaka и амблема састава наше војске, Министарство одбране водило је рачуна о томе да се најпре искаже ком цивилизацијском и културолошком кругу припада Војска Србије. Поједини симболи попут хроставе гранчице, лаворовог венца или витешког мача и штита изражавају и европске вредности које негује наша земља, али имају и дубоко национално утемељење, проистекло из српске традиције. Oznake садрже и поруке о припадности војничком еснафу, као и однос према традицији државности Републике Србије. Важно је истаћи да смо постигли оно што смо и намеравали, а то је да свако ко види наше oznake недвосмислено зна да се ради о Србији и Војсци Србије, као и да оне имају ваљано утемељење у српској војничкој традицији – нагласио је Јовичић.

Капетан бојног брода Петар Бошковић захвалио је амбасадору Норвешке на помоћи коју је та пријатељска земља пружила како би се тако важан пројекат остварио. Бошковић је подсетио да се ради о процесу чији је почетак везан за 2007. год-

ину када су промовисани грб Војске Србије, oznake припадности Војсци Србије и чинови у складу са НАТО стандардима.

Он је рекао да тај процес није дуготрајан само због нормативно правне регулативе него што је на пројекту неопходно окупити, како је рекао, и историчаре уметности и хералдичаре и дизајнере, како би се очувала традиција, а постигле функционалност и савремен изглед. Тиме се, према његовим речима, остварује потпуно нов ефекат у представљању Војске и Министарства и отворен однос према јавности.

Мајор Јовица Милак, који је у доброј мери осмислио нове oznake Војске, говорио је о сваком појединачном амблему, односно заставама јединица Војске, грбовима Генералштаба, Копнене војске, Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Команде за обуку, те амблемима сваког њиховог састава. Милак је детаљно објаснио и хералдичку вредност сваког симбола, као и традицију која је приликом израде амблема узета у обзир. ■

В. П. – А. П.
Снимио Д. БАНДА

Министар Шутановац на штанду ескадриле старих ваздухоплова

Ласта наставља традицију

У великом обиму извозили смо авионе „галеб Г-2“ и „галеб Г-4“. Убеђен сам да наши научници који раде на аеродинамичним летилицама, могу да направе успешне пројекте и са њима изађу на светско тржиште, истакао је министар Шутановац на Сајму брендова

Министар одбране Драган Шутановац посетио је 13. фебруара штанд Аеро-клуба „Галеб“ у хали 2 Београдској сајма, где се одржава 6. Сајам брендова. У разговору са члановима аеро-клуба, међу којима су били прослављени војни пилоти Марјан Јелен и Владимир Бојовић, који, у сарадњи са Ваздухопловним музејом, раде на пројекту ескадриле старих ваздухоплова, министар је упознат са њиховим циљевима и плановима.

– Поред свих брендова који су овде изложени, овај је некомерцијални, и који опстаје захваљујући ентузијазму људи који се њиме баве, који су везани за Војску Србије и који на најбољи начин негују традиције које смо некада имали – казао је министар Шутановац и нагласио да је авио-индустрија била велики извозни потенцијал наше земље.

– У великом обиму извозили смо авионе „галеб Г-2“ и „галеб Г-4“ – подсетио је министар Шутановац. – Данас се поново враћамо

Снимио З. МИЛОВАНОВИЋ

на светско тржиште, са авионом „ласта“, на који смо изузетно поносни. То је случај и са тактичном беспилотном летилицом, популарно названом „врабац“, која већ изазива интересовање страних војски.

Министар одбране поручио је да је на сајам дошао да пружи подршку људима из аеро-клуба „Галеб“, и да помогне да се те вредности прикажу грађанима Србије.

– Убеђен сам да наши научници који раде на аеродинамичним летилицама, могу да направе успешне пројекте и са њима изађу на светско тржиште – закључио је министар Шутановац.

На штанду аеро-клуба изложено је више експоната, међу којима и труп авиона „галеб Г-2“, технички цртежи, фотографије, делови старе авијатичарске опреме и тако даље. После посете штанду, министар Шутановац обишао је и друге излагаче на овој манифестацији. ■

Р. ДРАГОВИЋ

Међународни дан броја 112 – 11. фебруар

Три броја у једном

Европска унија определила се за уједначени приступ службама хитне помоћи, ватрогасне службе и полиције. Тако је настао број 112, универзални број преко којег грађани без обзира у којој земљи ЕУ се тренутно налазе, могу да ступе у контакт са наведеним службама и затраже помоћ.

Унификацијом захтева за приступ службама за реаговање на било који тип акцидента и постојањем одговарајућег сета стандарда, омогућено је да је тај број у свим земљама које приступају том систему исти. Бирање тог броја треба да је технички тако изведено да приступ буде омогућен свим особама, укључујући и оне са посебним потребама. Сваки позив на тај број мора да буде бесплатан, примљен, прихваћен, снимљен, решен, или прослеђен одговарајућим стручним службама. Све време реализације, позив се прати и снима, а предузете активности оператера прате и контролишу. Истовремено, идентификује се тачна локација позиваоца без обзира на то да ли је он у стању да је одреди, или не. Свака земља која приступа том систему мора на одговарајући начин да обавести грађане о начину приступа тој служби преко броја 112, популаризује његову примену и систем држава стално активним.

Број 112 уведен је у јулу 1991. године одлуком Већа Европске заједнице, а као опште важећа услуга у ЕУ је промовисан 2008. године. У марту 2002. усвојена је директива којом су дефинисани основни захтеви за коришћење броја 112. Пре свега, позиви су бесплатни, без обзира на то да ли се упућују са фиксног или мобилног телефона. Потом, нема дискриминације – сви позиви морају бити на прописом дефинисани начин обрађени. Локација сваког позива мора бити тачно одређена, како би се избегле намерне и ненамерне грешке у утврђивању места настанка акцидента. Најзад, јавност се информисе о начину коришћења броја 112.

По важећим прописима, све земље чланице ЕУ дужне да обезбеде свим грађанима ЕУ, када су на територији Уније, сервис позива у хитној ситуацији и то преко јединственог броја 112. Оператери у тој служби морају да познају више европских језика. Истовремено свака чланица ЕУ мора да обезбеди приступ том сервису преко било ког типа телефона (фиксна ил мобилна телефонија). Позив мора да буде бесплатан, а целокупна територија државе чланице мора да буде покривена тим сервисом. У овом тренутку, те захтеве испуњавају све државе чланице ЕУ.

Број 112 представља само један модул целокупног националног система службе за ванредне ситуације. Једно од основних обележја тих служби на националном и међународном нивоу представља његова свеобухватност и непрекидно праћење стања система и служби које могу да доведу до акцидента широким размера. Такав систем треба да има и везу са еквивалентним системима земаља из окружења и одговарајућих међународних организација. Основа рада тих служби мора да буде заснована на обезбеђењу садејста различитих служби пре, у току и након дешавања несрећа. ■

Мирослав ЈОВАНОВИЋ

Изложба Повеље и дипломе у Дому ваздухопловства

Поводом обележавања Дана Војске и Дана државности, у Дому ваздухопловства отворена је изложба *Повеље и дипломе*, из фонда Војног музеја на Калемегдану.

Изложбу је отворио командант ВиПВО, бригадни генерал Ранко Живак истичући значај изложбе чији експонати чине нашу историју и нашу садашњост.

У поставци изложбе могу се видети старе официрске дипломе и повеље, са почетка 19. века, затим повеље и дипломе од средине 19. века до данашњих дана, а посебан део изложбе чине друштвене дипломе које чувају важне податке о историји српске војске, али и народа.

Експонати изложени у Дому ваздухопловства чине трећину веће изложбене поставке, која се налази у Војном музеју на Калемегдану, а чини је преко 300 докумената из различитих периода српске војне историје. ■ Н. Д.

Билатерална војна сарадња

Начелник Управе за међународну војну сарадњу Милорад Перић потписао је планове билатералне војне сарадње са Француском и Норвешком. План са Француском потписао је начелник Управе за међународне организације у Здруженом генералштабу ОС Француске бригадни генерал Антоан Кре, а са Норвешком заменик генералног директора за безбедносну политику Министарства одбране Кјарсти Клабо. ■

Изложба о пешадијском аутоматском оружју у Војном музеју

Порука антифашизма

Поводом обележавања 15. фебруара – Дана државности Републике Србије и Војске Србије у Војном музеју је отворена изложба „Пешадијско аутоматско оружје Другог светског рата“

У присуству државних секретара Министарства одбране, чланова Колегијума министра одбране, Колегијума начелника Генералштаба Војске Србије и бројних гостију, студијску изложбу, део богате збирке оружја из ризнице Војног музеја, отворио је државни секретар у Министарству одбране Александар Мишчевић.

– Примена савременог оружја на овим просторима променила начин ратовања, постављајући нове захтеве у борби и мењајући стратегију команданата. Пешадијско аутоматско оружје, изложено у овој поставци, у склопу обележавања Дана државности Србије и 65. година победе над фашизмом, представља тек мали део богатог арсенала којим могу да се похвале посленици Војног музеја. Херојска борба претходних генерација против фашизма сврстава нас у ред баштиника оних цивилизацијских вредности које симболизује 9. мај – Дан победе у Европи, победе антифашизма. Наша генерација је дужна да чува те вредности и негује солидарност и толеранцију, градећи Србију као европску државу, која иза себе има два века развоја демократије – истакао је државни секретар Александар Мишчевић на отварању изложбе.

Колекција Војног музеја од око 4.500 комада оружја из Другог светског рата у потпуности покрива наоружање које је, током четири ратне године, коришћено на овим просторима. Студијска изложба омогућује увид у технолошки развој и примену оружја које је обележило највећи оружани сукоб у 20. веку. ■

Д. ГЛИШИЋ
Снимио В. ТРАНДФИЛОВИЋ

Први му

догађаји

Биљана Карапанџин

Поводом Дана Војске Србије, 11. фебруара одржан је концерт под називом „Наша деца“. Својим музичким умећем публици су се представила деца припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране, уз пратњу Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“. Поред најмлађих, у програму су учествовале и звезде музичке сцене, такође деца некадашњих и садашњих припадника војске – Ана Станић, Гоца Тржан и Момчило Бајагић Бајага.

У прелуној сали Дома Војске концерту су присуствовали министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Милоје Милетић, припадници Министарства одбране и Војске Србије, директор Београдске филхармоније Иван Тасовац, директор Народног позоришта Божидар Ђуровић, Корнелије Ковач, Зафир Хаџиманов, Маја Оуаклијевска, Мерима Његомир и друге познате личности из јавног и културног живота.

Свечани концерт су отворили деветогодишња Јана Пажин, ученица трећег разреда основне и другог разреда ниже музичке школе „Владимир Ђорђевић“, која је на клавиру извела дело „Фанданго“, и Андрија Ристановић, ученик петог разреда основне и четвртог разреда ниже музичке школе „Даворин Јенко“, који је на труби извео Бетовенову „Немачку игру“.

Композицијом „Прелудијум денс“ Паскала Проуса, у пратњи Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“ којим је дириговао Павле Медаковић, наступила је на флаути тринаестогодишња Јелена Станковић, ученица седмог разреда основне и четвртог разреда ниже музичке школе „Станислав Бинички“. Дивернову етиду у Ц-дуру на клавиру извео је Немања Црнатовић, који похађа пети разред основне и трећи разред ниже музичке школе „Коста Манојловић“.

Седмнаестогодишњи Никола Спремић, ученик трећег разреда гимназије, на хармоници је извео Дербенково музичко дело „Време лети“, док се годину дана млађи Стефан Јелић, ученик другог разреда средње музичке школе „Станковић“, представио хармоником одсвиравши „Повођанско коло“ и „Кемишево коло“.

Биљана Карапанџин, ученица седмог разреда основне и петог разреда ниже музичке школе „Теодор Тоша Андрејевић“ извела је Моцартов „Турски марш“, док је седмнаестогодишња Валентина Димитријевић на флаути извела Бахову свиту у Х-молу – „Менует“ и „Бадинерие“. Шопенову „Полонезу“ у А-дуру на клавиру извео је шеснаестогодишњи Стефан Антонијевић из средње музичке школе „Станковић“.

Програм резервисан за најмлађе завршила је деветогодишња Анђела Тасић, ученица трећег разреда основне и другог разреда ниже музичке школе „Ватрослав Лисински“, која је уз пратњу Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ под вођством диригента Војкана Борисављевића извела песму „Бато“, освојивши неподељене симпатије публике.

У наставку концерта наступиле су звезде домаће музичке сцене у пратњи Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ под вођством диригента Војкана Борисављевића. Песмом „Биоскоп“ представила се Ана Станић, док је Гоца Тржан извела популарну песму „Хаљина“. Концерт је завршен наступом Момчила Бајагића Бајаге и Мирјане Јовановић са песмом „Буђење раног пролећа“.

Између наступа најмлађих музичара, Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ изводио је маршеве и композиције међу којима и „Српски валцер“, „Синг. Синг“, „Марш на Дрину“, „Марш краља Милана“, „Марш војводе Степе“, а дириговао је Павле Медаковић. ■

Раде ДРАГОВИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

Стефан Антонијевић

Никола Спремић

ЗИЧКИ КОРАЦИ

Јелена Станковић

Немања Црнатовић

Анђела Тасић

Блистав наступ

Извођачима и бројним гостима концерта на завршетку програма, мимо протокола, обратио се министар одбране Драган Шутановац. Честитајући младим учесницима на блиставим наступима, он је изразио очекивање да ће овакви концерти постати традиционални.

– Када сам био дете мајка ме је научила, када стигне воће које се први пут једе у сезони, да кажем: „На живот и на здравље“. Нека то буде речено и на данашњем концерту, коме можемо само да пожелимо да постане традиционални. Деца која су вечерас наступила потпуно завређују пажњу, као што све честитке заслужују и њихови родитељи – нагласио је министар.

Шутановац је рекао и да му је добро познато колико енергије припадници Војске Србије улажу у свој посао. Честитајући им празник – Дан Војске – министар је пожелео да се убудуће више посвете породици и својој талентованој деци.

Валентина Димитријевић

Јелена Пајин

Стефан Јелић

Андија Ристановић

Министар Шутановац и владика Иринеј

Светосавски бал у Централном дому

Наставак лепе тра

Приход са ове културне манифестације поклоњен је деци припадника Војске Србије погинулим у ратним дејствима

Велики Светосавски бал у организацији „Diva donation“ и Фонда солидарности, а под покровитељством Министарства одбране, одржан је 29. јануара у свечаној сали Централног дома Војске Србије.

Светосавском балу присуствовали су министар одбране Драган Шутановац, државни секретари Зоран Јефтић и Игор Јовичић, али и бројне личности из политичког, привредног, културног и јавног живота.

После дечијег хора „Чаролија“, који је отпевао Светосавску химну, свечаност је отворио епископ бачки Иринеј и у беседи указао на значај светог Саве за српски народ.

– Изузетна ми је радост што се велики празник посвећен нашем највећем светитељу прославља у пријатељском дружењу и овај скуп део је наше свенародне славе – рекао је владика Иринеј и подсетио да је свети Сава симбол нашег културног и националног идентитета.

– Он је истовремено био и носилац сарадње нашег народа са свим народима његовог времена. И данас његов свети лик нас учи да гајимо и негујемо све оне вредности према којима је он живео и радио – рекао је епископ Иринеј.

Владика бачки посебно је изразио задовољство што је остварени приход са бала намењен деци припадника Војске Србије погинулим у ратним дејствима. Они су, према његовим

Организаторке Светосавског бала: Маријана Матеус, Драгана Грнчарски и Исидора Бјелица

Дечији хор „Чаролија“ извео је Светосавску химну

Војске Србије диџије

речима, на олтар отаџбине и слободе дали своје животе, свесни да је борба коју воде неравноправна, налик библијској борби Давида против Голијата.

– Ти храбри људи показали су спремност да у духу чојства и јунаштва несебично жртвују и највредније, своје животе – нагласио је владика Иринеј.

Госте је поздравио и начелник Управе за односе са јавношћу, капетан бојног брода Петар Бошковић.

– Надам се да ће Светосавски бал постати традиционалан и да ће наставити да промовише дух доброчинства. Сигуран сам да ће средства отићи у праве руке – нагласио је Бошковић.

На балу је приказан кратки филмски запис са Светосавске свечаности у Официрском дому 1933. године, којој је присуствовао и краљ Александар Карађорђевић.

У музичком програму наступили су Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ и познати естрадни уметници. ■

Р. ДРАГОВИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Бата Живојиновић са кадеткињама Војне академије Наташом Вукмировић и Јеленом Попов

Богат музички програм: Драгана дел Монако и Уметнички ансамбл „Станислав Бинички“

Балу су присуствовале бројне познате личности: Душка Јованић и Луна Лу

ПОЧАСНА АРТИЉЕРИЈСКА ПАЉБА НА КАЛЕМЕГДАНУ

Поводом 15. фебруара – Дана државности и Дана Војске Србије, на Калемегдану је 14. фебруара у 16 часова извршена почасна артиљеријска паљба са 10 плотуна из 6 артиљеријских оруђа. ■

ГЕНЕРАЛ ЋИРКОВИЋ У ЛОНДОНУ

Делегација Војске Србије, коју је предводио заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Младен Ћирковић, учествовала је у раду међународне конференције о оклопним возилима која је почетком фебруара одржана у Лондону у Великој Британији.

У раду конференције учествовали су представници више од 40 земаља, а у оквиру конференције одржана је и изложба најновијих достигнућа у области пројектовања и производње система и компоненти у индустрији оклопних возила, са преко 100 излагача из целог света. ■

СЕМИНАР О ПЛАНИРАЊУ У ЗДРУЖЕНИМ ШТАБОВИМА

У Дому гарде на Топчидеру одржан је дводневни семинар под називом „Планирање у здруженим штабовима“. Семинар је организовала Управа за оперативне послове Генералштаба Војске Србије, са Канцеларијом за сарадњу у области одбране и Канцеларијом изасланика одбране амбасаде САД у Београду.

Предавачи на семинару били су припадници Ратног колеџа Копнене војске САД, а основна тема – улога здруженог штаба у оперативном планирању на стратегијском нивоу.

Семинар је отворио начелник Управе за оперативне послове генерал-мајор Драган Колунџија. Он је том приликом истакао да је семинар одлична прилика да се, у години у којој се анализирају достигнућа оперативног планирања у здруженој команди и командама видова, сагледају и страна искуства у тој области. ■

С. Ђ.

Свечана зак

Афирмација

У условима у којима безбедносни изазови, ризици и претње не познају државне границе, Војска мора бити један од стубова међународног безбедносног капацитета и кредибилитета Републике Србије, истакао генерал Милетић на свечаности у Зајечару

Најмлађи војници у строју Војске Србије дали су 13. фебруара свечану заклетву у центрима за обуку у Сомбору, Јакову, Панчеву, Ваљево, Зајечару, Крушевцу и Лесковцу.

Снег и тешки услови саобраћаја нису омели родитеље, родбину и пријатеље младих војника да у великом броју дођу на данашње свечаности и са њима поделе радост заклетве отаџбини на верност.

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић присуствовао је свечаности у Петом центру за обуку у Зајечару.

– Процес професионализације ствара реалне услове да знања и вештине које војници стекну током обуке буду критеријум који ће вас квалификовати за позив професионалног војника – истакао је генерал Милетић честитајући младим војницима давање заклетве. Он је рекао да је служење војног рока у српској војсци све мање обавеза, а све више постаје питање интересовања младог човека. Због тога ће у професионалну војску долазити млади људи који су мотивисани да служе војни рок.

Генерал Милетић је изразио уверење да ће део младих војника који су данас положили заклетву своју професионалну каријеру или један њен део провести у јединицама Војске Србије.

Обраћајући се старешинама који обучавају најмлађе војнике, генерал Милетић је рекао да од њих очекује да са овом партијом војника достигну и унапреде оне способности које су им неопходне да би успешно извршили постављене задатке.

– Испред строја најмлађих војника желим да истакнем да се Војска Србије налази на стабилном путу трансформације у професионалну војску, са пажљиво и стручно процењеним потребним способностима у средњорочном и дугорочном периоду. Стицање тих способности омогућиће и одговарајућу улогу Војске, као гаранта

ја младих

мира и стабилности, и поузданог ослоња међународног положаја наше земље – нагласио је начелник Генералштаба Војске Србије.

Генерал Милетић је такође истакао да, у условима у којима безбедносни изазови, ризици и претње не познају државне границе, Војска мора бити један од стубова међународног безбедносног капацитета и кредибилитета Републике Србије.

На крају обраћања на свечаности, генерал Милетић је изразио уверење да ће Зајечарци својом гостољубивошћу помоћи младим војницима да из тог лепог града понесу незаборавне успомене.

Свечаности су присуствовали и командант Команде за обуку генерал-мајор Александар Живковић, командант Гарде бригадни генерал Горан Радовановић, начелник Зајечарског округа Душан Иванић, градоначелник Зајечара Бошко Ничић, епископ тимочки Јустин, председници општина Књажевац и Бољевац, представници друштвених, културних и борацких организација и око три хиљаде присутних родитеља, родбине и пријатеља најмлађих војника.

И на осталим свечаностима у центрима за обуку Војске Србије били су представници Министарства одбране и Војске Србије, локалне самоуправе и бројни грађани. ■ 3. МИЛАДИНОВИЋ

АНАЛИЗЕ ФУНКЦИОНАЛНИХ СПОСОБНОСТИ ЈЕДИНИЦА

Анализе функционалних и оперативних способности одржане су у Гарди, Команди за обуку и Команди Ваздухопловства и ПВО.

Анализама су присуствовали највиши војни руководиоци и представници појединих организационих целина Министарства одбране, а циљ анализа је сагледавање успешности у извршавању послова, задатака и функција и постављање смерница за наредни период. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ВОЈНОГЕОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

Војногеографски институт обележио је 5. фебруара 134. годишњицу постојања и рада. Присутнима на свечаности обратили су се Драган Радуловић, секретар Министарства одбране и пуковник др Мирко Борисов, начелник Војногеографског института. Уз честитке за празник најзаслужнијима су уручене награде и признања.

Од оснивања до данас, задатак института је геотопографско обезбеђивање војске, чији је најпрепознатљивији део израда карата различитих размера, садржаја и намена.

Пуковник Борисов је изразио велико задовољство чињеницом да је Војногеографски институт једна од ретких војних установа која нема прекид у раду од оснивања. Он је најавио да институт ове године очекује учешће у важном националном пројекту, оснивању и одржавању Националне инфраструктуре геопросторних података. ■

Н. Д.

КУРС ЗА ОФИЦИРЕ У МУЛТИНАЦИОНАЛНИМ ОПЕРАЦИЈАМА

У Центру за мировне операције (ЦМО) Војске Србије одржан је Основни курс за официре у мултинационалним операцијама. Циљ курса је да се полазници упознају са начелима организације и извођења мултинационалних операција, као и да науче како се појединци и јединице припремају и ангажују у таквим операцијама.

Отварајући курс, начелник ЦМО пуковник Јелесије Радивојевић истакао је да курс, поред стицања основних знања о учењу у мултинационалним операцијама, пружа и прилику људима који ће можда сарађивати у некој од операција да се међусобно упознају.

На двонедељном курсу учествовало је 36 полазника из Министарства одбране и Војске Србије и са Факултета безбедности. ■

А. А.

У сусрет Дану информатичке службе

Војници из света софтвера

Дан информатичке службе повод је и прилика да са најодговорнијим и најстручнијим људима из те области у систему одбране укажемо на кораке који су учињени, али и на оне који предстоје на пољу „ај-тија“

Кoliko вреди један бит? Математичка теорија каже да информација вредна „један бит“ „открива“ који ће се од два истоветно могућа догађаја десити. Тај један бит, у размерама савремене информатике, не значи пуно. Међутим, таква информација, хипотетички, на бојишту би могла да сачува живот војника или више њих.

Неколико протеклих деценија погонски мотор развоја информационих технологија на глобалном плану била је војска. За потребе одбране прављени су најмоћнији рачунари и напредни софтвери. Претпоследња декада двадесетог века сличне тенденције донела је и на простор некадашње Југославије. Оружане снаге постављале су стандарде у „свету компјутера“, који је тих година на простору Балкана био у повоју. Искусни официри информатичке службе сећају се са носталгијом осамдесетих година чији су полет и напредак, свима познатим догађајима, прекинуле деведесете.

■ Где смо данас

Начелник Управе за телекомуникације и Интернет Ј-6 Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Радивој Вукобровић истиче да је информатичка служба током 2008. и 2009. унапредила употребу информационих технологија на корисничком нивоу, међу припадницима Војске, али и на експертском нивоу увођењем нових сервиса и успостављањем мрежа и информационих система. Према његовим речима, припадници информатичке службе на прави начин излазе у сусрет захтевима система одбране, а некада њихова иницијатива иде далеко испред тих захтева.

– То се од информатичке службе и очекује посебно ако се зна да она представља концентрацију најквалитетнијих младих стручњака који су били међу најбољима у својој генерацији током студија, па и најбољи, као што су поручник Урош Рацковић и

потпоручник Зоран Денда. Тимови ових младих старешина и њихових искуснијих колега реализују велики број пројеката значајних за унапређење функционалних и оперативних способности Министарства одбране и Војске Србије – наглашава генерал.

Као један од важнијих и очигледнијих резултата генерал Вукобровић издваја вишеструко повећање брзине Интернет протока који користи систем одбране.

– Пораст броја корисника захтевао је и повећање капацитета приступног линка према натпровојдеру које је реализовано у више корака. Почетни капацитет од шест мегабита у секунди прво је повећан на 20, затим на 40 да би 2009. годину завршили са капацитетом од 80 мегабита по секунди. Капацитет линка сада је 120 мегабита у секунди, а можемо се похвалити да ће та бројка ускоро порасти на 140. У овој мрежи заступљене су најсавременије технологије које су имплементирани на кабловској инфраструктури – објашњава начелник Ј-6.

Заменик начелника Управе пуковник др Иван Вулић објашњава да Интернет мрежа тренутно има нешто више од 1.200 корисника са директним приступом и око 500 корисника са дајал-ап приступом у систему одбране. У односу на 2008, претходне године број корисника са директним приступом повећан је за око два пута, док број корисника са дајал-ап приступом стагнира. У истом периоду, каже Вулић, број корисника е-маила већи је за око 350 тако да сада у систему одбране има 2.450 корисника такозваног службеног мејла.

– У протеклој години уведена је АДСЛ ВПН технологија на корисничкој равни. У истом периоду повећани су капацитет, квалитет и могућности сервиса главног Интернет центра. Експериментисано је са бежичним преносним системом углавном у сврху увезивања на Интернет мрежу са места где то није могуће остварити жичним путем – објашњава Вулић.

Идентификационе картице

Важан сегмент успостављања пуне функционалности рачунарске мреже командовања јесте израда електронских идентификационих картица, које ће служити и за електронски потпис, а на основу ње, то јест овлашћења лица које је поседује, моћи ће и да се приступи одређеним ресурсима мреже. На тај начин биће омогућено прослеђивање писаних наређења у електронском облику великом брзином, на пример са нивоа Генералштаба до тактичког нивоа.

Нове погодности

Информациони систем РОФИС, који је направљен у сарадњи са Управом за организацију Сектора за политику одбране, омогућава и евиденцију нових обележја јединице и радног места у складу са новим нормативима, очување јединствених идентификатора јединица, радних места и формацијских материјалних средстава због потребе одржавања континуалних веза са другим информационим системима у систему одбране. РОФИС пружа могућност штампања Књига формације на основу стварне хијерархије јединица и још много погодности. Систем се, како смо сазнали, тренутно налази у фази тестирања и његово увођење очекује се током године.

То значи да ће се у великој мери поједноставити рад здравствених установа на свим нивоима јер ће, рецимо, на електронској здравственој књижици бити забележени сви релевантни медицински подаци пацијента који ће бити видљиви лекару без увида у његов медицински картон. Систем ће, такође, омогућити формирање регистра здравствених радника у МО и ВС и контролу прописивања и издавања лекова на лекарски рецепт. То ће спречити сваку могућност злоупотребе, а самим тим и штету коју трпи Министарство одбране.

У овој години циљ нам је да испунимо све предуслове за почетак интеграције свих информационих система у јединствен интегрисани информациони систем МО и ВС. Потпуковник Жељко Ивановић, начелник одељења за информатику у Ј-6, рекао нам је да се од 2009. године сви Интернет сајтови које користи систем одбране физички налазе на серверима Војске Србије.

– Пре формирања Одсека хостовање веб апликација, тај посао обављале су фирме за провајдинг и хостинг. Међутим, то се решење у више наврата показало као небезбедно јер поменути провајдери нису били у могућности да испуне специфичне безбедносне захтеве система одбране. Ми, дакле, нисмо желели да допустимо да се сајтови МО и ВС на било ко-

ји начин компромитују. Зато смо одлучили да оснујемо организацијску целину у оквиру ВС и МО која ради на заштити наших ресурса доступних на Интернету – каже потпуковник Ивановић. Према његовим речима, у Интернет центру система одбране сада постоји стално присуство стручњака који прате активности у Интернет саобраћају и који су у стању да реагују уколико дође до „напада“ на сајтове Војске и Министарства. Он додаје да се из поменутог центра прате и активности корисника Интернета у систему одбране.

– Када је реч о мрежама, треба нагласити да рачунарска мрежа командовања РАМКО сада покрива стратегијски, оперативни и здружено-тактички ниво то јест ниво бригада, а ускоро ће обухватити и ниво основних тактичких јединица односно батаљона. Планирамо да у сваком батаљону постоје приступна места, односно рачунари како бисмо омогућили да се користе сви РАМКО доступни сервиси у мрежи – објашњава Начелник одељења за информатику.

– Година за нама је значајна за развој географског информационог система (ГИС) у Војсци. У току прошле године завршена је прва фаза развоја универзалне корисничке софтверске платформе ГИС Војске Србије намењене свим нивоима командовања. По завршетку друге и треће фазе ГИС ВС биће основа за Командно-информационе системе (КИС) Војске Србије – каже Ивановић. Према његовим речима географско-информациони систем омогућиће да човек „на терену“ помоћу посебног ручног или преносног рачунара на карту „упише“ одговарајуће податке које ће команди одређеног нивоа омогућити део потребних података за стварање такозване јединствене оперативне слике бојишта.

Водећи информатичари у систему одбране слажу се у оцени да је кључ успеха у врхунском кадру који се школује на Војној академији и стално усавршава током рада. Припадници информатичке службе сврставају се у крем професије. Због тога их престижне компаније из „ај-ти“ света стално „лове“. Међутим, рад на пројектима и усавршавање које им је доступно само у систему одбране, и поред далеко скромнијих примања од њихових колега у цивилству, већину задржава у униформи. Благо знања које ти људи улажу у систем одбране, кажу наши наши саговорници, треба неговати и користити. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Своји на своје

Према његовим речима, главне резултате у области информатике забележио је Центар за командно-информационе системе и информатичку подршку (ЦКИСИП), специјализована информатичка установа непосредно потчињена Управи за телекомуникације и информатику. Центар има задатак да анализира, пројектује, имплементира и обезбеђује несметану експлоатацију информационих система, рачунарских мрежа и Интернета, те да пружа информатичку подршку за потребе ВС и МО у складу са прописаним хијерархијским надлежностима управних и извршних органа информатике.

– Центар за командно-информационе системе и информатичку подршку завршио је развој потпуно новог информационог система за развој, организацију и формацију (РОФИС) и подсистеме информационог система за здравство и библиотекарство. Центар је такође дорадио кадровски информациони систем у складу са изменама кадровске регулативе. Најзад, израђен је и успостављен регистар свих информационих система (РЕГИС) – каже пуковник Вулић.

– Треба напоменути да је информациони систем намењен војном здравству нешто што нас издваја не само међу земљама и војскама региона, него и Европе. Наиме, ради се о пројекту чији је развој започет у 2009. години и који би требало да омогући формирање матичне евиденције војних осигураника и стандардизацију и израду нових докумената, не пример рецепата, здравствених књижица или здравствених картица – истиче Вулић.

Војномедицинска академија у протеклој години

Установа

отворених врата

Резултати остварени у прошлој години изазов су за још боље у овој. И то у областима здравственог збрињавања цивилних и војних осигураника, улагања у техничко-технолошку обнову и опремање ВМА, учешћа у мировним мисијама и јачања интернационалне позиције ВМА.

На анализи функционалне способности Војномедицинске академије у 2009. години, увидно излагање имао је генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, начелник ВМА. Он је указао на најзначајније резултате у раду, као што је повећање медицинских услуга за 10-20 одсто, формирање Високе школе ВМА, акредитација докторских студија и научноистраживачког рада у научни систем Републике Србије, акредитација пет лабораторија и ресертификација ISO стандарда. Значајно признање и похвале припадници ВМА добили су за здравствено збрињавање учесника Универзијаде, а учешће на две међународне војносанитетске вежбе, посебно MEDCEUR, потврдило је високи углед установе међу иностраним колегама.

Прошла године протекла је и у знаку успешније сарадње. Најпре међународне војномедицинске, па са медицинским факултетима у земљи и са Православном црквом (литургије се одржавају редовно и предстоји завршетак капеле у ВМА). Ту је учешће припадника ВМА у мировним мисијама УН, завршетак школовања две класе Школе резервних официра санитетске и ветеринарске службе, опремање ВМА новом магнетном резонанцом, ангио-салом... Настављено је усавршавање запослених на ВМА, а на међународним конгресима изложено је 117 радова.

Превентива и лечење

Питање које се природно намеће јесте у којим условима је изграђивана и одржавана функционална способност те установе. О томе су детаљније говорили заменик начелника ВМА пуковник проф. др Никола Филиповић, пуковници Светислав Михајлов, прим. др Милорад Рабреновић, академик проф. др Миодраг Чолић, др Младен Миливојевић, др Никола Зец, проф. др Небојша Јовић, Станојко Митић, Мићо Ђ. Чудић, потпуковници Градимир Петровић и Негован Јовановић, проф. др Мирјана Вановић, научни сарадник др Елизабета Ристановић и проф. др Мирјана Антуновић.

Рад у ВМА финансира се 39 одсто од буџетских средстава, 50 одсто од прихода и 11 одсто из Фонда СОВО. Међутим, још су актуелна стара ненаплаћена потраживања по основу прихода. Циљ је да се ове године што више повећа приход установе како би се та финансијска средства усмерила у техничко-технолошку обнову ВМА.

На ВМА данас је запослено 2.704 људи. Попуна је око 84 одсто и недостаје лекарски и средње стручни кадар. Након дужег времена расписан је конкурс за пријем лекара и медицинских техничара

ЗНАЧАЈ ВОЈНОГ МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА

– Више се не доводи у питање улога војног здравства и дефинитивно је донета одлука да оно има своје место у систему одбране. Даље ће се радити на јачању тог сектора. Међутим, дуго није улагано у опремање санитета и све проблеме тешко је решити одједном. Треба улагати нон-стоп. Поред опреме важно је имати и кадар који је високо стручан.

Значајно је што смо ми данас једна од четири земље у свету која има војни медицински факултет, поред САД, Кине и Русије – рекао је државни секретар др Зоран Весић, учествујући у раду анализе на ВМА.

ИНТЕГРАЦИЈЕ ВМА У ЗДРАВСТВЕНИ СИСТЕМ СРБИЈЕ

Пуковник проф. др Небојша Станковић, начелник Групе хируршких клиника:

– Улазак у здравствени систем Србије донео нам је више болесника за лечење, разноврсну патологију, пре свега ургентна стања, а мање свежих траума. Војномедицинска академија је, ипак, траума центар првог реда и требало би да то и остане. Чињеница је да ћемо се убудуће суочити са пријемом већег броја пацијента, а то захтева и просторно и кадровско проширење.

Пуковник проф. др Бранко Глигић, начелник Групе интерних клиника:

– Све интерне клинике испуниле су све преузете обавезе. То су приједи који се заказују. Међутим, искрсли су проблеми када је реч о ургентним интернистичким болесницима. Највећи број њих не буде директно упућен на ВМА већ тек после тријаже у Ургентном центру. Тако нам стижу махом старије особе, чије лечење је комплексно и опоравак дужи. Доста кардиолошких пацијентата захтева касније и хируршко лечење и онда настају додатни проблеми око регулација упутница.

Проф. др Ранко Раичевић, начелник Групе неуропсихијатријских клиника:

– Морамо да лечимо болеснике пратећи савремен трендове, а још немамо јединицу за мождани удар, која је неопходна. Потребно нам је и кадровско ојачање.

Проф. др Мирољуб Тркулић из Групе института за дијагностику и терапију:

– Ова група института кључна је у лечењу пацијентата јер користи скупу и софистицирану опрему. Треба наставити са трендом боље организације рада и увести ISO стандарде. Институту за медицинску биохемију и за трансфузиологију већ их имају.

Пуковник проф. др Ђоко Максић, начелник Дијагностичко-поликлиничког центра:

– Ми смо 100 одсто испунили уговор са Републичким фондом за здравствену заштиту Србије. Чињеница је да од око 300.000 пацијентата, 80 одсто услуга пружамо војним осигураницима. Надам се да ће нам војномедицински центри и домови здравља, где се реализује секундарни ново здравствене заштите, помоћи да останемо установа терцијерног нивоа.

на рад у ВМА. Најслабија је попуна фармацеутима, а најбоља стоматолозима. Попуна неопходним медицинским кадром неопходна је јер се у наредном периоду очекује повећан обим послова, везаних за увођење ВМА у здравствени систем Србије.

Раду у ВМА прошле године обележили су лечење и едукација. У тој установи лане је хоспитално лечено око 35.000 пацијентата (за

1.400 више од 2008). Остварено је око 317.000 болничких дана и смањено просечно трајање лечења на девет. Попуњеност постељних капацитета у ВМА била је око 76 одсто и доминирали су цивилни осигураници.

У групи хируршких клиника лечено је 17.105 пацијента, просечно трајање лечења било је око осам дана. Урађено је 24.390 операција и уведено 25 нових хируршких процедура.

Када је реч о резултатима стручног рада Групе интерних клиника, реализовано је 59 трансплантација коштане сржи, две трансплантације јетре и 24 бубрега.

Рад Групе института за дијагностику и терапију обележен је пуштањем у рад магнетне резонансе и новог ангиоблока, пласирањем интракранијалних стентова о увођењем нове технологије тестирања узорака крви.

Центру за хитну помоћ прошле године обратило се око 40.000 људи, а за контролу тровања око 8.500. У Дијагностичко-поликлиничком центру амбулантно је лечено око 145.000 војних и мало мање од тог броја цивилних осигураника.

Школовање и обука

Школовању, научноистраживачком раду и обуци у ВМА увек се посвећује посебна пажња. У прошлој години потпуно је извршена хармонизација са високим образовањем у Србији.

Када је реч о научноистраживачким задацима на ВМА, данас је тренутно активно 57 клиничких истраживања и пет базичних.

Висока школа ВМА је хит тема. Од кад је почела настава, 20 кадета има индивидуалне менторе. Адаптиране су и опремљене поједине просторије за извођење наставе, усвојени су правилници и донете одлуке.

Како изгледа логистичка подршка болнице која потроши електричне енергије као град од 20.000 становника, тешко је описати. Довољно је рећи да је потребно одржавати око 36.000 разних апарата чија је просечна старост 12 година.

На годишњој анализи било је речи и о утицају информисања на стварање медијске слике о ВМА. Тако је лане одржано седам конференција за штампу. У медијима је објављено 3.666 прилога – 2.673 у штампаним медијима и 993 у електронским. Такође, популаран је и сајт ВМА, чија је посећеност лане износила око 215.000 из 136 земаља.

Рад скупа пратили су државни секретар др Зоран Весић, бригадни генерал проф. др Вељко Тодоровић, начелник Управе за здравство, бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове, бригадни генерал проф. др Младен Вуруна, начелник Војне академије. Присуствовали су и начелници свих организационих целина ВМА. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимео Даримир БАНДА

Војна фабрика лекова

Институт за фармацију ВМА представља највишу снабдевачку и научно-наставну установу фармацеутске делатности у Војсци Србије. Организационе јединице наше највеће војне медицинске установе снабдева лековима и осталим санитарним материјалом из увоза, од домаћих произвођача или сопственом производњом. У свом саставу има четири целине – одељења санитарског материјала, фармацеутске технологије, одељење за испитивање и контролу лекова и одсек за санитарско снабдевање.

Наставне и едукативне делатности обављају се на Институту током специјализација из фармацеутске технологије за војне фармацеуте или приликом специјалистичког стажа фармацеута на ВМА. Савремена сазнања и достигнућа из свих области фармације прате се и на обавезном приправничком стажу и на практичној настави студената фармације и ученика средњих фармацеутских школа. Институтом руководи проф. др Мирјана Антуновић.

У три лабораторије Одељења за фармацеутску технологију годишње се произведе више од 500.000 доза различитих стерилних и нестерилних препарата. Прва лабораторија препознатљива је по изради смеша за тоталну парентералну исхрану. Друга лабораторија Одељења израђује лекове по рецепту лекара, за чију производњу није потребна стерилизација или асептични услови рада. Трећа лабораторија, која је тренутно у фази техничко-технолошког развоја, бавиће се припремом цитостатских препарата за потребе клиника и института ВМА. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ

Симпозијум о посттрауматском стресном поремећају

Клиника за психијатрију ВМА, Удружење психијатара Србије и Психијатријска секција Српског лекарског друштва организовали су 29. јануара, у нашој највећој војној медицинској установи, симпозијум – „Посттрауматски стресни поремећај – савремени токови у истраживању и лечењу“.

На стручном скупу учествовало је више од 400 психијатара и стручњака који се баве менталним здрављем из свих здравствених установа наше земље. Симпозијум је отворио начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, који је истакао да је посттрауматски стресни поремећај један од великих проблема са којима се суочава наша популација, после искушења која нам је донела последња деценија двадесетог века. Лекари са ВМА имају велико искуство у раду са особама које су се непосредно суочиле са страхотама рата.

У име Министарства здравља госте је поздравио државни секретар Периша Симоновић, а проф. др Мирослава Јашовић-Гашић у име Удружења психијатара Србије. О трауматском стресу у 21. веку, рату и миру као изазовима за психијатре, али и новим фармакотерапијским приступима у лечењу тог обољења говорили су пуковник доц. др Радомир Самарџић, академик проф. др Душица Лечић-Тошевски и проф. др Славица Ђукић-Дејановић, председник Скупштине Републике Србије. ■

Делегација ВМА у Португалу

У оквиру српско-португалске војномедицинске сарадње, делегација ВМА у којој су били генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић и потпуковник др Срђан Старчевић, обишла је од 19. до 29. јануара неколико војних болница у Португалу.

Представници српског санитета сагледали су том приликом специфичности организације португалске војноздравствене службе, чији су званичници исказали интересовање за рад ВМА. Наша делегација посебно је пратила функционисање португалског Центра за хипербаричну медицину и телемедицину, али и информатичког система у болничким условима.

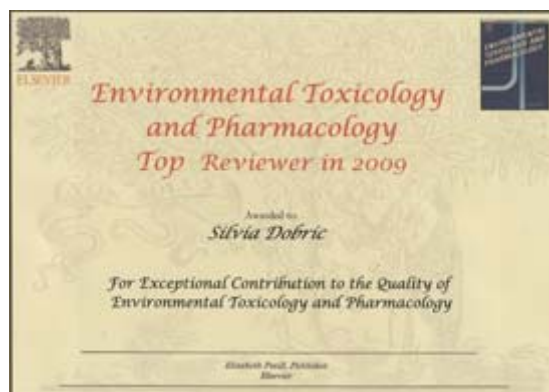
Током посете, чланове наше делегације примио је и амбасадор Републике Србије у Португалу Душко Лопандић. ■

Међународно признање др Силви Добрић

Звање врхунског рецензента истакнутог међународног научног часописа *Environmental Toxicology and Pharmacology* за 2009. годину, који издаје позната издавачка кућа Elsevier, додељено је начелнику Института за научне информације ВМА проф. др Силви Добрић.

Професорка Добрић је главни и одговорни уредник *Војносанитарског прегледа*, часописа лекара и фармацеута Војске Србије, који је недавно ушао у систем праћења чувене базе научне публицистике *Science Citation Index* и придружио се породици најутицајнијих научних часописа света.

Уз часопис, Elsevier издаје и публикације које прате примарну научну периодичку у области медицине и фармације. Недавно су затражили дозволу да индексирају садржај *Војносанитарског прегледа* и у електронским базама научне публицистике SCOPUS и EMBASE. ■

Акредитација Војне академије

Помоћник министра просвете за високо образовање др Слободан Јауковић уручио је 28. јануара бригадном генералу др Младену Вуруни дозволу за рад Војне академије. Тиме је заокружен процес акредитације Војне академије као Високе школе академских студија са пет акредитованих студијских програма на основним и четири на дипломским академским студијама.

Војна академија је у марту 2009. године испунила стандарде за акредитацију високошколских установа и добила акредитацију студијских програма у четвртм циклусу тог процеса. Комисија за акредитацију и проверу квалитета, као радно тело Националног савета за високо образовање, акредитовала је тада Војну академију као Високу школу академских студија са следећим студијским програмима – менаџмент у одбрани, војноелектронско инжењерство, војномашинско инжењерство, војнохемијско инжењерство и војно ваздухопловство. На ВА школоваће се и будући мастери на дипломским академским студијама – менаџмент у одбрани, војноелектронско инжењерство, војномашинско инжењерство и војнохемијско инжењерство ■

Завршен курс Pro/engineer

Курс познавања програмског пакета Pro/Engineer, који је за припаднике ВА држао инжењер Александар Мандић из предузећа CAD Professional, завршен је 28. јануара на Катедри војних машинских система ВА.

Тај софтверски пакет омогућава истраживање у домену анализе структуре машинских система, струјних феномена у области наоружања и ваздухопловства, замора материјала, симулације сложених машинских система и симулације обрадних процеса. Његова примена је могућа на свим нивоима студија у Војној академији. ■

Сарадња са Државним универзитетом у Новом Пазару

Снимила Ранка ТОМИЋ

Начелник Војне академије бригадни генерал др Младен Вуруна и ректор Државног универзитета у Новом Пазару проф. др Ђемал Долићанин потписали су 5. фебруара *Протокол о сарадњи двеју високообразовних институција*.

– Потписивање протокола још једна потврда наших намера и уверени смо да ћемо сарадњом са Државним универзитетом још потпуније хармонизовати војно школство са системом високог образовања у Републици Србији – изјавио је генерал Вуруна.

Ректор Долићанин говорио је о искуствима првог интегрисаног државног универзитета у Србији чији је примарни циљ да својим студентима омогући што виши ниво знања.

Протокол подразумева међусобну сарадњу у свим областима универзитетског образовања и академске праксе, усаглашавање студијских програма, како би се обезбедила несметана проходност студената, размена наставника и студената и сарадњу у области издавачке делатности. ■

Признање пуковнику Марчеку

Изасланик одбране Чешке Републике пуковник Владимир Хуљак уручио је 4. фебруара плакету пуковнику проф. др Јану Марчеку за изузетан допринос у сарадњи са Универзитетом одбране Чешке Републике на акредитацији студијских програма ВА.

Пуковник Хуљак истакао је да успех сарадње увек зависи од обе стране и да су постигнути резултати и акредитација Војне академије показатељ преданог рада и залагања, пре свега припадника Војне академије, а онда и професора и старешина са Универзитета одбране Чешке који су сарађивали у процесу акредитације. Пуковник проф. др Јан Марчек изразио је захвалност на додељеној плакети и великој помоћи припадника чешког Универзитета одбране, на челу са бригадним генералом проф. др Рудолфом Урбаном. ■

Учење на даљину

Радни тим Колеца одбране Краљевине Норвешке боравио је крајем јануара у Војној академији поводом пројекта „Учење на даљину у оквиру Министарства одбране и Војске Србије“. Носилац пројекта је Центар за симулације и учење на даљину Војне академије. У делегацији су били мајор Атле Свендсен из Колеца одбране Краљевине Норвешке и директор Института *Џеферсон* Арон Преснал. Пројекат учења на даљину намењен је припадницима Министарства одбране и Војске Србије и обезбеђује стварање једнаких могућности за њихово стручно усавршавање током читавог радног века. ■

Припремио Јован КРИВОКАПИЋ

Атомске електране и климатске промене

Нуклеарна енергетска ренесанса

Због угрожености наше планете једна од значајнијих тема самита двадесет економски најразвијенијих земаља света (Г-20), одржаног прошле године у Лондону, односила се на разраду нових енергетских технологија којима је, у великој мери, обухваћена и производња електричне струје у нуклеарним реакторима четврте, а у догледној будућности, и пете генерације. Експерти Уједињених нација предвиђају да ће за око пола века на Земљиној кугли бити 1.700 атомских електрана.

Од конференције Уједињених нација о климатским променама, одржане поткрај минуле године у Копенхагену, човечанство је, нема сумње, много очекивало. Све се, међутим, завршило усвајањем декларације која никако не може бити „у равни“ с новим глобалним климатским споразумом, који би заменио (или, бар, допунио) *Протокол из Кијота*, усвојен 1979, а чије важење истиче 2012. године.

Остаје, дакле, страховање због велике угрожености наше планете. Концентрација гасова са ефектом стаклене баште већ је довољна да изазове глобални пораст температуре преко критична два степена Целзијуса, што би могло да доведе до драстичних климатских промена и дугорочне, непоправљиве, штете по опстанак живота на Земљи. Најновије студије научника, које су ангажовале Уједињене нације, показују да „најгори могући сценарио – према писању немачког *Шпигла* – полако постаје реалност“, пошто је постојећа концентрација гасова са ефектом стаклене баште већ довела до подизања нивоа мора, а екстремне климатске појаве и топљење леда на Арктику одвијају се знатно брже него што се предвиђало пре неколико година.

■ Повратак мирољубивим атомима

Аларм за буђење света свакако су и истраживања светских експерата кад је реч о емисији штетних гасова. У њиховим извештајима, сем осталог, пише да су поједини климатски показатељи при врху горње скале предвиђања, а када се говори о порасту нивоа мора, премашена је предвиђена стопа, тако да је, према тренутним проценама, загревање океана у пола веће од ранијих процена.

Користећи се компјутерским моделима, научници су израчунали да ће, уколико изостану мере да се знатно смањи загађење угљен-диоксидом, температура на Земљи до краја века скочити за 5,2 степена, што је за готово 70 посто више у односу на оно што су ти учени људи предвиђали пре само шест

година. Томе ваља придодати и загађивање атмосфере азот-диоксидом, метаном и осталим гасовима са ефектом стаклене баште.

Планета је, дакле, угрожена. Зато је и једна од тема прошлогодишњег самита двадесет економски најразвијенијих земаља света (Г-20), одржаног у Лондону, била „јачање улоге атомске енергије и разрада нових енергетских технологија“, што ће рећи да се најразвијеније земље, озбиљно суочене с глобалним климатским променама, полако окрећу мирољубивим атомима и њиховом коришћењу за добијање електричне енергије. Због тога и није чудно што многи енергетичари већ тврде да је на помолу нуклеарна енергетска ренесанса.

Атомске електричне централе (прва је у бившем Совјетском Савезу прорадила 1954. године) поново долазе у средиште пажње, сем осталог, и због тога што класичне електране, које за добијање струје троше нафту и угља, не могу дуго да рачунају на фосилно гориво, јер се његове резерве прилично брзо исцрпљују. Стручњаци, наиме, процењују да у Земљиној утроби нафте има још за наредних 25 до 30, а угља за 150 година – под условом да се задржи садашњи темпо експлоатације. Оно што их, међутим, више брине свакако јесте сазнање да термоелектрана снаге 1.000 мегавата годишње произведе осам милиона тона угљен-диоксида, 40.000 тона сумпордиоксида и 6.000 тона прашине. Сем тога, цена фосилног горива је у првих осам година овога века порасла за 800 посто, док је цена уранијума (који се користи за добијање струје у атомским електранама) остала готово иста.

Противници нуклеарки, иако свесни тога, ипак зазиру од повратка на све већу производњу електричне енергије у атомским реакторима, зато што још није минуо велики страх људи због акцидената (међу највеће спадају кварови у америчкој нуклеарки „Острво три миље“ и „Чернобил“ у Украјини), и због проблема који се односи на одлагање радиоактивног отпада, коме је, да би се разградио и постао безопасан, потребно око 40.000 година.

■ Реактори Четврте генерације

Иако је тешко проценити којој се страни приклонити, решење се мора тражити и наћи у догледно време, јер експерти Уједињених нација посебно истичу да је „глад за електричном енергијом на планети“ велика (процењује се да ће до 2030. потребе за електричном струјом бити за 53 посто веће од садашњих), а истовремено указују и на катастрофалне последице климатских промена које људи у неким крајевима света већ увелико осећају на својој кожи.

Свакако да страховање од кварова нуклеарних електрана, за тим бојазан од злоупотребе нуклеарне технологије у војне сврхе, а да и не помињемо „нуклеарни тероризам“, заокупљују пажњу готово сваког човека, али глобално загревање планете и климатске промене изазване енормном потрошњом фосилних горива сасвим уверљиво указују на то да у погледу енергије човечанство мора постепено да мења досадашњи курс и да учини све како би се, ако излаз види и налази у коришћењу атома, до крајњих граница повећала безбедност рада атомских централа, у које се већ уграђују нуклеарни реактори четврте генерације.

Научници не седе скрштених руку. Напротив, деценијама истрајно раде на проналажењу релативно јефтине извора електричне енергије, који неће загађивати човекову животну средину, нити утицати на глобалну промену климе. Једно од решења је изградња комерцијалног нуклеарног реактора чији се рад, за разлику од данашњих физионих реактора, заснива на фузији (спајању више атомских језгара и формирању једног, тежег језгра). Многи експерименти изведени у истраживачким лабораторијама широм света већ су показали да стручњаци у будућности могу да направе машину која би доказала да је могуће комерцијализовати (учинити исплативим) процес нуклеарне фузије.

■ Уништавање нуклеарног отпада

Први интернационални термонуклеарни експериментални реактор гради се у Француској. Реч је о глобалном научном пројекту у коме учествују и истраживачи из САД, Европе, Кине, Индије, Јапана и још неких, технолошки веома развијених земаља. Ако се експериментом потврди да је могуће остварити фузију (сместити једно „мало сунце“ у лабораторију), онда је, тврде истраживачи, човечанство на прагу нове технолошке ере, односно на сигурном путу ка остваривању човекове давнашње жеље да направи комерцијални фузиони реактор и да се докопа јефтиног извора електричне енергије, који неће ни мало да утиче на климатске промене, што прете да затру живот на нашој планети.

И док настоје да дођу до практичног решења за фузиони реактор, научници, истовремено, с несмањеном упорношћу, трагају за могућношћу безбедног уништавања нуклеарног отпада који настаје након коришћења уранијума у реакторима атомских централа. Истраживачи решење тог проблема, пре свега, виде у хибридном (фузионо-физионом) реактору у коме би били уништавани радиоактивни остаци уранијума.

Једноставније речено, најважнији део новог хибридног реактора јесте „супер дивертер“. Он ће моћи да издржи екстремно високе температуре и ударе снопова честица које настају при остваривању фузије. Те две појаве (изузетно висока температура која прелази 100 милиона Целзијусових степени и снажни удари честица) биле су највећа препрека у развоју фузионих реактора, јер тако високе температуре могу, буквално, да спрже зидове реактора. Руским научницима је, педесетих година прошлог века, пошло за руком да у посебном уређају (токамаку) на довољно дуго време „укроте“ огромну енергију добијену фузијом, што данас, уз видан технолошки напредак, даје наду да ће се хибридном реактором решити проблем уништавања радиоактивног отпада.

Реактор те врсте, истичу истраживачи, биће релативно малих димензија (величине једне собе) и неће имати много пратећих уређаја. У једном хибридном реактору уништаваће се отпад који остаје у петнаест реактора са лаком водом, као и 99 посто уранијумског талога, при чему ће се производити електрична струја чија ће цена бити у комерцијалним границама.

Резултати научних истраживања која се односе на добијање електричне енергије свакодневно се прате. Може се закључити да се страх због грађења нуклеарних централа постепено смањује, посебно када се говори о апсолутној поузданости реактора најновије генерације и о немогућности да се терористи дочепају радиоактивног материјала, односно нуклеарног отпада, који је толико опасан (радиоактиван) да би свако ко би му нестручно пришао био усмрћен. Стога је и нобеловац Стивен Чу, министар енергетике у влади америчког председника Обаме, прошле године више пута разговарао са пред-

Будућност нуклеарне енергије

Из Института „Винча“ ускоро ће у Русију бити пребачено око две и по тоне потрошеног нуклеарног горива (отпадног материјала). Управо због тог отпада су до недавно кружиле приче да Београд „лежи“ на потенцијалној атомској бомби.

– Ако би то било тачно, шта би, онда, требало рећи колика тек опасност „прети“ Софији, Букурешту и Будимпешти, имајући на уму количину радиоактивног отпада који се налази у окружењу тих престоница – каже др Крунослав Суботић, експерт за нуклеарну технологију и негдашњи директор „Винче“.

Када је реч о струји из атома, др Суботић посебно истиче да у свету данас ради близу 400 нуклеарних реактора, снаге око 400.000 мегавата. Тренутно се гради нових стотинак реактора, а предвиђа се да ће за 40 до 50 година на нашој планети бити око 1.700 нуклеарних електрана.

ставницима Удружења декана свих нуклеарних факултета у САД о предностима и манама нуклеарне енергије. Американци су, наиме, некада имали примат у изградњи нуклеарних централа, али су га изгубили, јер од почетка осамдесетих година нису ништа градили нити су школовали стручњаке који би се бавили тим послом. Зато Удружење декана нуклеарних факултета инсистира на томе да се у Америци осмисли дугорочна стратегија у свим областима у којима се користи нуклеарна технологија.

■ Независна енергетска политика

До тренутног заостајања америчког нуклеарног енергетског програма дошло је, сем осталог, и због тога што су негдашњи председник Бил Клинтон и његов најближи сарадник Алберт Гор били антинуклеарно расположени, тако да је за време њиховог осмогодишњег мандата увелико сужен научноистраживачки потенцијал везан за добијање електричне енергије из атомских електрана. Опасност од глобалних промена климе и све већа зависност од увозног фосилног горива (нафте и гаса) приморала је и Америку и остале државе да се у највећој могућој мери, водећи независну енергетску политику, ослоне на еколошки прихватљиве изворе електричне струје. Французи су, на пример, средином седамдесетих година, када су цене нафте енормно скочиле, повећали проценат удела нуклеарки у производњи струје на 80 посто. Америка данас има 104 нуклеарне електране, а тај проценат је тек 20 посто.

Иако се у економичност атомске струје, која је најављивана у предвечерје нуклеарне ере (неки стручњаци су чак говорили како је „атомска енергија толико јефтина да се не исплати мерити је“), може сумњати, требало би, ипак, рећи да је атомска струја данас конкурентна оној која се добија сагоревањем угља или нафте (и јефтинија

од оне која се добија у централама на гас или из соларних ћелија). При том, међутим, ваља имати на уму да један нуклеарни реактор кошта између три и четири милијарде долара, а да је за његово пројектовање и изградњу потребно и до 12 година.

Када је реч о нуклеарној енергији, мишљења стручњака у Европској унији су подељена. Коришћење атома у производњи струје највише подржава Француска, чији експерти мисле да не треба затварати раније изграђене нуклеарке, већ започети пројектовање нових. Од укупно 27 земаља чланица Уније, више од половине (16) има атомске централе. Да је нуклеарна енергија – енергија будућности, можда понајбоље казује сазнање да је позната америчка компанија „Vestinghous elektrik“ потписала уговор о изградњи четири нуклеарна реактора у САД (планирано је још 10), док је пре две године Кина, у истој компанији, наручила четири реактора вредна око осам милијарди долара.

И руска држава фирма „Атоменергопром“ има врло амбициозан план проширења. Она ће, наиме, у наредне две деценије, изградити 26 нових нуклеарки на руском тлу и 60 намењених извозу, као и више по много чему специфичних, плутајућих нуклеарних електрана, које ће електричном енергијом снабдевати удаљене регионе до којих струја још није допрла. У свету се тренутно граде 34 атомске централе, а према предвиђањима француских стручњака, до 2030. године биће између 200 и 300 нових реактора.

■ Српска енергетска сцена

Пре две године Божидар Ђелић, потпредседник Владе и министар за науку, говорећи о нашој новој Стратегији о енергетској ефикасности, рекао је да би у широјој јавној расправи (референдуму) ваљало преиспитати одлуку о мораторијуму на изградњу нуклеарних електрана код нас (донета је 1989. године после несреће у Чернобилу) како не бисмо изгубили трку у борби за „најефтинијим и најчистијим начином производње електричне енергије“. Да ли ће до референдума у догледно време доћи, остаје да се види, али оно што се већ сада зна јесте чињеница да су мишљења и наших енергетских стручњака подељена. Док једни тврде да су домаћи хидропотенцијали огра-

ничени, други истичу да Србија 2075. године неће имати ни угља. Потребе за електричном енергијом ће, међутим, стално расти, тако да ће се са 37 милијарди киловат-часова, колико данас годишње трошимо, 2012. попети на 40 милијарди, а 2075. године, када резерве угља потпуно пресахну, биће двоструко увећане (80 милијарди).

У Србији ће, дакле, 2075. године (при годишњој потрошњи од око 80 милијарди киловат-сати струје), хидроелектране испоручивати само четвртину (20 милијарди), док би се још толико енергије надоместило из соларних електрана и других обновљивих извора енергије, под условом да се њихов технолошки развој знатно убрза. Шта са преосталом половином потреба за електричном енергијом? – питају људи задужени за развој енергетике код нас и одмах одговарају да ћемо мањак морати да покријемо струјом из нуклеарних централа.

Већина наших енергетичара, међутим, мисли да у догледно време не би требало градити атомске електране, већ да је боље да се што пре окренемо обновљивим изворима струје, који се сматрају правом енергетском будућношћу многих земаља, па и наше, уз исто-

Атомска централа у суседству

Изгледа да је све извеснија градња нуклеарне централе у Хрватској, у којој већ дуже трају расправе око те, како кажу, осетљиве теме. Расправа је све интензивнија, јер је постало јасно да ће, према упозорењима стручњака, Хрватска у блиској будућности (2014. године) имати озбиљне проблеме око снабдевања електричном енергијом, уколико до тада не повећа број властитих извора електричне струје. С обзиром на њене (релативно мале) природне ресурсе, трајно решење тог проблема хрватски енергетичари виде управо у производњи струје у атомским централама.

Хрватска из нуклеарне електране Кршко (коју је градила заједно са Словенијом и на тлу те државе) подмирује само 17 посто потреба за електричном енергијом. Зато се све чешће говори о властитој нуклеарки коју би требало градити у Даљу (на граници са Србијом).

Уштеда енергије

Европска унија донела је прописе који данашње произвођаче класичних сијалица (оне са жичицом у стакленој крушци) приморавају да постепено освајају производњу нових, флуоросцентних, штедљивих сијалица, које троше пет пута мање струје, док им је век употребе десет пута дужи.

Својевремено је и Електродистрибуција Србије израчунала да би се годишње, ако би свако наше домаћинство заменило само по две класичне сијалице, могло уштедети око 700 милиона киловат-сати електричне енергије или, сликовитије речено, онолико енергије колико произведе једна електрана снаге 480 мегавата.

Класичне сијалице чак 95 посто енергије троше на загревање жичице која светли, а само пет процената за осветљавање околине. Управо је то разлог што је Европска унија одлучила да до 2012. године угаси производњу сијалица које „прождиру“ електричну енергију.

времено повећање енергетске ефикасности. Процене говоре да би већом енергетском ефикасношћу само у стамбеним објектима годишње могло да се уштеди до 400 мегавата (милиона киловат-сати), што је више од онога што у току једне године произведе термоелектрана „Колубара“. Још једну такву термоелектрану могли бисмо, кажу, да уштедимо ако бисмо убрзали развој алтернативних извора, попут соларних ћелија, ветрогенератора или прераде биомасе и другог отпадног материјала (Војводина, на пример, има огроман потенцијал у погледу производње струје из биомасе. Када би се сва војвођанска биомаса превезла у „Колубару“, потребе за коришћењем угља смањиле би се упола).

Ефикасност у првом плану

Наша земља мораће (до одлуке о евентуалној градњи нуклеарке) у средиште пажње да стави енергетску ефикасност, што ће рећи да ћемо морати да се научимо да штедимо струју – у свакој прилици. Да би Србија, рецимо, достигла светски просек, требало би да преполови садашњу потрошњу струје по јединици националног производа, а ако би желела да у том погледу достигне најразвијеније земље света, потрошњу електричне енергије требало би да смањи чак за три четвртине.

Не треба, такође, сметнути с ума још један правац развоја који се односи на децентрализацију енергетике, односно могућност општина и осталих локалних самоуправа да остварују пројекте који се односе на ветрењаче, соларне панеле, мале хидроелектране и мање енергетске објекте на биодизел или биоетанол. Ветра ће, кажу стручњаци, увек бити за рад ветрогенератора који производе струју. Слично је и са соларним колекторима у којима највећи број домаћинстава може да загрева воду. У поређењу с нуклеаркама, обновљиви извори не угрожавају здравље људи, а не постоји ни проблем отпада, јер га, једноставно, нема.

Што се, пак, тиче цене струје добијене из разних извора (укључујући и нуклеарне), она сигурно не би била пресудна. Тренутна цена киловата из ветрогенератора јесте 9,5 евроценти, док киловат струје из нуклеарке кошта 4,5. Међутим, већ после 12 година продаје струје добијене са ветрењача, киловат струје на тржишту пашће на 4,5 евроценти, што ће рећи да ће се изједначити са ценом „атомског киловата“.

Инвестициони трошкови за градњу ветрогенератора данас су четири пута нижи него пре неколико година. Због тога се, сем осталог, наши енергетски стручњаци залажу за то да Србија, понајпре, искористи енергетске потенцијале који јој стоје на располагању, али и да не страхује од атомске централе ако се једнога дана укаже потреба и створе материјалне могућности за градњу таквог енергетског извора. Атомске електране, наима, већ дуго постоје у њеном блиском окружењу (Словенија, Бугарска, Румунија, Мађарска), а недавно је и Македонија објавила да ће до 2025. године ставити у погон прву нуклеарну електрану. ■

Влада РИСТИЋ

Италијанска специјална јединица – GIS

Одговор на тероризам

Специјална јединица карабињера, познатија у јавности под скраћеницом GIS, настала у време најкрвавијег тероризма у Италији, данас важи за једну од најпознатијих формација те врсте у свету

Деценијско искуство

Обука у јединици заснована је на деценијском искуству. У почетној фази, седамдесетих година, изводила се по узору на британски SAS, који је имао дугогодишње искуство у борби против тероризма. Узор им је била и јединица подводних диверзаната италијанске морнарице, односно Gruppo Operativo Incursori della Marina Militare, која је добро познавала одређене проблематике и већ неколико година имала у свом саставу специјални тим за антитерористичку борбу. То је био веома тежак посао, који је ипак, на крају, дао добре резултате, пре свега захваљујући великој пожртвованости припадника јединице и њихових инструктора.

Италија је седамдесетих година 20. века, у такозваним оловним годинама, била изложена јаком националном тероризму, посебно од терористичке организације Brigate Rosse. Крајем 1977. године, као одговор на национални и међународни тероризам, Comando Generale dell'Arma dei Carabinieri оснива једну структуру ад хок названу U. N. I. S. (Unità d'Intervento Speciale) са искључивим задатком да се бори против тероризма.

Међутим, већ 16. марта 1978, терористичка организација Brigate Rosse киднаповала је лидера демохришћанске странке Алда Мора, ликвидирајући истовремено пет чланова његове пратње. После тог трагичног искуства, италијански политичари најзад су увидели да је потребно да се одлучније супротставе том проблему.

Франческо Косига, тадашњи министар унутрашњих послова и некадашњи подсекретар Министарства одбране, мобилисао је најбоље јединице Оружаних снага да се супротставе терористима. Биле су укључене јединице попут GOI италијанске морнарице и 9°Rgt Col Moschin. Међутим, иако одлично обучене, оне нису могле да се успешно супротставе тероризму. Било је јасно да се у оквиру полиције морају основати одговарајуће јединице за такву врсту задатка. Стога је у оквиру италијанске полиције основана Nucleo Operativo Centrale Speciale (NOCS), док је у оквиру Карабињера 1978. основана Gruppo Operativo d'Intervento Speciale (G. I. S.). Особље за јединицу изабрано је из ондашњег 1° Battaglione Carabinieri Paracadutisti TUSCANIA, које је већ имало одређене физичке и борбене способности.

Прва база јединице налазила се у седишту батаљона у касарни у Ливорну, која и није баш била одговарајућа. Међутим, захваљујући пре свега фондовима стављеним на располагање Министарству уну-

трашњих послова, убрзо се кренуло са набавком специфичне опреме за борбу против тероризма и започет је интензиван процес обуке, у сарадњи са најбољим домаћим и страним јединицама, попут британског Special Air Service S.S. и немачког GSG-9.

Ипак, током најжешћег периода тероризма јединица није учествовала у неким посебним мисијама, осим што је успешно извела акције у затворима Трани и Порто Азуро на острву Елба. Припадници GIS-а учествовали су у неколико операција на мору, посебно у пресретању из ваздуха, уз употребу хеликоптера, на два брода која су носила велики терет дроге.

У оквиру новог интернационалног сценарија и италијанских међународних мисија, за GIS су се отвориле нове перспективе. Наиме, италијанске јединице позване су да делују у крвавим конфликтима где обичне полицијске снаге нису у стању да се супротставе агресивном криминалу. Због тога, почев од велике мисије у Босни и Херцеговини, одлучено је да се особље GIS-а шаље у све мисије у којима учествују италијански војници.

Једна од већих мисија је у Ираку и Авганистану.

■ Широки спектар мисија

О организацији јединице зна се веома мало. Основни концепт је способност да делује самостално у малим високоспецијализованим групама и да је у стању да изводи широки спектар мисија. Јединица се по оперативном питању налази под командом Министарства унутрашњих послова и Comando Generale dei Carabinieri. По питању обуке, надлежна је Comando Generale, док по административном питању, GIS зависи од Legione Carabinieri.

Почев од септембра 2002, GIS се налази у саставу 2° Brigata Mobile dei Carabinieri. Један део особља стално је смештен у кругу касарне GIS-а да би гарантовали брзо ступање у акцију из непрекидног дежурства.

Посебна организација јединице и добра обученост њених припадника омогућује да се успешно супротстави широком спектру опасности и ван националне територије. Може да учествује у операцијама ослобађања талача и виталних објеката које су заузели терористи. Служи и за заштиту важних и ризичних међународних митинга. Учествује у решавању отмица где постоји велики ризик за таоце. У стању је да подржава друге јединице карабињера, хапси опасне криминалце и појединце и прати и штити важне особе.

Последњих година, јединица је имала своје тимове распоређене и у више мисија подршке миру у свету.

■ Обука

Да би неко постао припадник јединице мора бити млађи од 30 година и бити припадник 1° Reggimento Carabinieri Paracadutisti TUSCANIA, са најмање две до четири године службе, што значи да већ има основна знања. Обука за приступ јединици екстремно је захтевна, а кандидат, осим што мора имати здраво тело, мора да буде и одличан атлетичар, психички стабилан и јака личност.

Први корак ка ступању у јединицу јесте разговор са командантом или са неким од официра који су већ годинама у јединици. Мотивација може бити и кључни фактор приликом избора кандидата, будући да је-

јединица захтева велико залагање и жртвовање. Преласком ове прве селекције, најбољи кандидати шаљу се у Национални центар за селекцију и регрутовање карабињера, где се подвргавају психолошкој провери. Лекарски преглед се обавља преко Санитарног центра ваздушнотранспортних трупа Војне падобранске школе из Пизе. Кандидате за које се установи да су добри, преузимају инструктори и за њих почиње основна обука у трајању од 20 до 22 недеље. Током те фазе ради се на повећању физичке кондиције (укључујући и активности у води и алпинизам), уче се борилачке вештине, гађање, експлозивни тактика, спуштање са зидова и хеликоптера, технике упада у превозна средства и објекте, енглески језик, топографија, фотографија и стичу се сазнања о специјалној опреми и наоружању. Осим побољшању физичке кондиције, велика пажња посвећује се и гађању. Важну улогу током тог дела обуке играју такозване Killing House, којима јединица располаже и које креирају реалне доживљаје, попут ефекта праска муниције испаленог из колегиног оружја на малој даљини. Снајперисти имају нешто другачију обуку, у овом случају на отвореном простору.

Сви припадници GIS-а одлични су стрелци из пиштоља и аутомата, а екстремна пажња придаје се снајперском гађању. Снајперисти се обучавају да дејствују у урбаном (где дејствују на мањим дистанцама) и у руралном амбијенту, где су даљине на којима треба дејствовати много веће, као и на аеродромским пистама. Јединица располаже апаратима Sincrofire, који омогућавају отварање ватре када сви снајперисти ухвате свој циљ, тако да истовремено ликвидирају све противнике, како не би имали времена да убију таоце.

Други важан део обуке посвећен је личној одбрани и борилачким вештинама. Он је потребан и због повећања самоконтроле, рефлекса и способности да се нађу у неочекиваним ситуацијама. Следећи важан сегмент обуке посвећен је употреби експлозива, и сваки припадник јединице има основно познавање употребе експлозива и експлозивних направа. Већ више од десет година изводи се обука за телохранилиште, односно обезбеђење важних личности.

Основна обука дели се у неколико фаза и свака од њих завршава се једном пробом којом се проверава ниво стеченог знања. Следи курс специјализације који траје 24 недеље, током којих се продубљују знања и вештине стечени у претходној обуци и почиње се примењивати изучено.

Физичкој припреми, гађању и употреби експлозива и даље се придаје посебна пажња, али се томе придружују, на пример, изучавање техника гериле и контрагериле, или пак изучавање инфраструктуре и возних средстава (авион, воз, брод, путнички аутомобил, аутобус), знања која могу бити врло корисна током акције. Почиње дуги циклус све комплекснијих вежби, са употребом хеликоптера или брзих пловила.

■ Наоружање и опрема

Интервентна јединица карабињера опремљена је софистицираном опремом и наоружањем, прилагођеном критичним мисијама са којима се њени припадници могу суочити. Типична униформа је тамноплави комбинезон од ватроотпорног материјала са капуљачом, произведен у Великој Британији (исти модел који користи SAS). Комбинезон се носи у комбинацији са капом (за заштиту идентитета и лица оперативца) и рукавицама од истог материјала, које су неопходне за заштиту руку приликом акција.

Снајперисти располажу и специјалним рукавицама да би имали максималну контролу над кажипрстом. На левом рукаву униформе налази се ознака у виду троугла са врхом нагоре у различитим бојама за сваки тим и личним бројем, тако да се могу идентификовати оперативци и коме тиму припадају. Изнад њега налази се ознака јединице на којој су пламен, крила, падобран и мач. На десној страни груди стоји натпис *Sarabinierei*. У појединим ситуацијама GIS-овци могу деловати у униформама других јединица или у цивилном оделу.

Јединица полако прелази са доста добрих чизама Adidas на домаће Crispi серије за разне ситуације од урбаних средина до топлих подручја.

Веома важан део опреме представљају борбени прслуци. GIS обично користи прслук домаће фирме Radar, али има на располагању и оне израђене у иностранству. Обично се деле на оне за урбане операције (тамноплави) и руралне (тамнозелени), понекад израђени специјално по захтеву јединице.

Балистичку заштиту обезбеђују балистички прслуци Dунета, са могућношћу уметања додатних керамичких плоча. Глава је заштићена шлемовима од кевлара типа PASGT са визиром, а користе и Pro-Tech кациге које не пружају балистичку заштиту, али приликом вежби штите главу од малтера, камена, стакла... Још један важан елемент опреме је заштитна маска британске производње AVON SF-10, са

Специјални курсеви

Људство GIS-а мора бити способно да се креће по свим врстама терена и амбијента, па стога похађа и курсеве роњења у јединици подводних диверзаната италијанске морнарице, затим курсеве скијања и планинарења, брзе вожње, падобранских техника слободног падања.

Након отприлике годину дана напорне обуке, кандидат се шаље у једну од оперативних секција јединице, где се наставља његова припрема. На пример, једна секција је посебно обучена за деловање у поморском амбијенту (са дозволом за вожњу мањих пловила).

После неколико година службовања као специјализовани оперативци и са највећим искуством, специјалци GIS-а могу постати инструктори, а истовремено задржати и квалификацију оперативца, што значи да у случају потребе могу бити позвани да ступе у акцију. Унутар јединице изучавају се и нове оперативне методологије и поједини трикови ради што лакшег решавања деликатних ситуација.

Осим на националној територији, GIS може интервенисати и у иностранству, ако су угрожени животи италијанских држављана, попут отмице авиона и бродова и слично.

GIS добро сарађује са сличним јединицама у свету. Осим размене искустава и техника, ови контакти омогућавају и боље упознавање са опремом и наоружањем сличних јединица.

филтерима смештеним са стране тако да не ометају употребу оружја.

Од кратког оружја користе се пиштољи Beretta 92FS и GLOCK 17 опремљени пригушивачем пуцња, као и револвери S&W PATROLMAN у калибру .357 Magnum и BODYGARD .38 Special.

Од аутоматског оружја, јединица данас употребљава незаобилазне немачке аутомате HK MP-5 у разним верзијама. Међу пумпарикама калибра .12 налазе се класичне Franchi SPAS 12 и SPAS 15 и компактна Benelli PA-3. На располагању је и специјални електропиштољ TASER.

У оружарници GIS-а налазе се јуришне пушке Beretta SCP 70/90 и аустријске јуришне пушке Steyr AUG у верзији са кратком цеви од 420 мм, како у 5,56 мм тако и у 9x19 мм.

Као и већина савремених јединица овога типа, и GIS је опремљен карабином M-4, тачније верзијом Bushmaster. У арсеналу су одавно и изузетне немачке јуришне пушке H&K G-36, у верзији С са краћом цеви.

После првих примерака снајперских пушак са ручним репетирањем Mauser SP 66 и Mauser SR 86 7,62x51 мм, долази и робусније HK MSG-90 полуаутоматско оружје. Ту су и снајперске пушке Accuracy International AWP Suppressed са интегрисаним пригушивачем у калибру 7,62x51 мм и пушке Barret M-82 A1.

Недавно су набавили нове прецизне снајперске пушке Sako TRG-22 7,62x51 мм са преклопним кундаком и неколико Accuracy International AWM у калибру .338 Lapua Magnum. ■

Зоран МИЛОШЕВИЋ

Пише
др Милан
МИЈАЛКОВСКИ

Подсећања на црни септембар

Уколико недавно двоструко пробијање америчког система одбране од тероризма представља нову стратегију Ал Каиде на коју САД немају адекватан одговор, то би значило да ће глобални рат против тероризма попримити нове димензије и трајати веома дуго

Крајем 2009. године, у размаку од само пет дана, амерички систем одбране од тероризма пробијен је два пута. Први пут (25. децембра), учинио је то 23-годишњи Нигеријац Умар Фарук Абдула Муталаб, који је покушао да убије 278 путника и 11 чланова посаде авиона изнад Детроита (САД). На срећу, био је неспретен и повредио је само себе. Савладан је и ухапшен. У другом случају (30. децембра), 36-годишњи Јорданац Хуман Калил Абу-Мулал ал Балави био је ефективнији. Активирањем експлозива сакривеног у појасу обмотаном око свог тела у бази ЦИА у Косту (Авганистан) убио је седам оперативаца и ранио две особе.

Зашто и како су се догодила та терористичка изненађења?

Вештина обмане

Изнанађење и безбедност су два основна начела вештине ратовања и читаво ратоводство заснива се на обмани. Познато је да је безобзирни рат између САД и терористичке мреже Ал Каиде зашао у девету годину. Постизање изненађења претпоставља одлично познавање непријатеља, а несумњиво је да се сукобљене стране у том рату савршено добро међусобно познају. Основни циљ изненађења јесте да се његовом систематском успешном применом победи непријатељ. Таква циљ у овом рату не успева да оствари ниједна страна. У општем смислу, свака страна зна одакле може бити нападнута. Упркос томе, често, једна или друга страна суочава се са врстом напада који није у стању да спречи. Последице су неизбежно изненађење, које је понекад резултат случајности (смањене будности, неопрезност, немарност). Реч је о томе да једна страна изненађује другу на месту где у том тренутку не очекује напад или га очекује, али није у стању да га осујети.

Имајући то у виду, важно је установити шта је пресудно допринело терористичкој Ал Каиде да „неизбежно“ изненади (успешно пробије) амерички противтерористички систем? Несумњиво, првенствено њен контингент за једнократну употребу (терористи самоубице), чију је јачину, размештеност и покретљивост немогуће поуздано утврдити. Непосредни извођачи напада (Нигеријац и Јорданац) на путнички авион и базу ЦИА припадали су том контингенту. Одбрана од тог специјалног оружја могућа је само до тренутка док још није активирано. Под тим се подразумева фаза када се „конструише“ дотично оружје. Оног тренутка када се споје терорист и експлозив, могућа је само делимична одбрана – евентуално његово планско или случајно заустављање на рути пре него што дође у позицији да нападне одабрану мету или нешто закаже у „техничком“ смислу, што се догодило Нигеријцу.

Финални чин „сарадње“

У случају Јорданаца Балавија (важио је за „поузданог“ сарадника ЦИА а искрено је сарађивао са Ал Каидом) показала се кобна неопрезност непосредне провере, која је покушана тек када је ушао у базу ЦИА

с циљем да „саопшти стратегијску информацију о Ал Каиди“. Оног тренутка када су му пришли припадници обезбеђења ради контроле, активирао је експлозивну нараву. Његов финални чин „сарадње“ са ЦИА добро је познат у суровој оперативно-обавештајној пракси многих обавештајних служби – самоубиство.

Међутим, случај Нигеријца Муталаба по много чему подсећа на амерички „црни септембар“ из 2001. године. Он се као припадник огранка Ал Каиде на Арабијском полуострву месецима припремао и потом снабдео експлозивом (у Јемени) за извођење терористичког напада. Потом је у САД допутовао авионом из Лагоса у Нигерији с председањем у Амстердаму. Дакле, успео је да прође ригорозну контролу на престижном европском аеродрому.

Установљено је да је као и 2001. године заказала америчка „гломазна“ обавештајна заједница (16 служби које запошљавају више од 100.000 људи и имају годишњи буџет од 50 милијарди долара). Америчке тајне службе имале су информације да је Муталаб близак са Ал Каидом. У складу с тим, налазио се на списку особа (550.000) које припадају „терористичком окружењу“, али не и на ужем списку (4.000 имена). На ту листу није доспео чак ни након што је његов отац (половином септембра 2009) информисао америчке дипломате у Лагосу о екстремистичким ставовима свога сина.

Рад обавештајне заједнице

Евидентно је да су америчке обавештајне агенције располагале квалитетним информацијама о Муталабу на основу којих су могле да га идентификују као могућег члана Ал Каиде и свакако да га спрече да се укрца у авион, али то нису учиниле. Питање је зашто су биле неопрезне?

По констатацији председника САД „нису успеле да повежу“ расположиве податке. Таква оцена запрепашћује ако се има у виду да је после „црног септембра“ 2001. године урађена темељна реорганизација америчке обавештајне заједнице, посебно компоненте која „повезује информације“, јер је установљено да је управо тај сегмент био кључни пропуст у самоубилачким терористичким нападима на Њујорк и Вашингтон.

Загонетно у свему томе јесте да ли заиста није функционисала координација америчке обавештајне заједнице или је нешто друго по среди? То тим пре што је у протеклих осам година успешно осујетила многе планове Ал Каиде против САД и истовремено јој приредила бројна изненађења која су завршена хапшењем и ликвидацијом њених бројних најспособнијих оперативаца.

Уколико остварено терористичко изненађење представља нову стратегију Ал Каиде на коју Америка нема адекватан одговор, то би значило да ће глобални рат против тероризма попримити нове димензије и трајати веома дуго. ■

Одлагање вишка наоружања у БиХ

Сједињене Америчке Државе спремне су да помогну Босни и Херцеговини да се ослободи хиљада тона вишка наоружања и муниције, изјавио је у Сарајеву помоћник секретара за одбрану Џозеф Мекмилан. „Решавање тог питања један је од кључних услова да БиХ добије Акциони план за чланство у Нато“, истакао је помоћник секретара Мекмилан после разговора делегација министарстава одбране БиХ и САД.

Министар одбране БиХ Селмо Цикотић изјавио је да су представници САД изразили спремност да помогну БиХ у решавању питања покретне и непокретне војне имовине, те уништавања војног наоружања и муниције. Према Цикотићу, САД су понудиле БиХ организацију нове заједничке војне вежбе, која би била медицинско-евакуационог карактера и изведена 2012. године. ■

Први официри Црне Горе испраћени у Авганистан

Министарство одбране Црне Горе испратило је двојицу официра који ће се, као први припадници Војске Црне Горе, придружити мировној мисији у Авганистану. На задатак у оквиру мировне мисије са мандатом Уједињених нација (ISAF) упућени су, као добровољци, капетан Ивица Симоновић и поручник фрегате Родосав Николић.

Министар одбране Боро Вучинић рекао је на свечаности да Војска Црне Горе почиње „један веома важан и сложен задатак“, учешће у мировним мисијама у свету. Он је подсетио да неће бити први пут да се застава државе Црне Горе завијори на неком кризном подручју у свету.

Симоновић и Николић ће у Авганистану остати шест месеци, а почетком марта у ту земљу ће отићи и један вод Војске Црне Горе. Њихов командант током трајања мировне мисије биће капетан Саша Јовановић, који се нешто раније вратио из мировне мисије у Либерiji.

Војска Црне Горе упутиће своје припаднике и у мировне мисије у Сомалију и на Кипар. ■

Румунија шаље нове војнике у Авганистан

Румунија ће у 2010. години упутити још око 100 војника у Авганистан, који ће бити размештени у зонама где се већ налази 1.020 румунских војника, изјавио је генерал Ливју Бурхала.

Програм за опрему румунских војника у Авганистану утврђен је прошле године. Међутим, сада све зависи од новог буџета за 2010. годину, који још није усвојен, навео је Бурхала, који ради у операционој здруженој команди Војске Румуније. Он је рекао и да су беспилотне летилице, које одређену област могу надгледати даноноћно, од велике користи јер показују кретање побуњеника, што може знатно да допринесе заштити војника. ■

Полетео сухој Т-50

„Невидљиви“ руски борбени авион, прототип сухој Т-50, први пут је полетео, саопштила је та компанија. Авион сухој Т-50 летео је 45 минута изнад фабричког полигона у граду Комсомолск на реци Амур, на Далеком истоку, рекао је портпарол компаније Сухој.

Дизајн и спецификације Т-50 држани су у тајности, а у саопштењу је дато нешто више информација. Званичници руског ваздухопловства саопштили су да нова летелица, развијена у сарадњи са Индијом, испуњава стандарде пете генерације, укључујући и надзвучну брзину. У саопштењу Сухоја каже се да авион има напредне способности смањена уочљивости на радарима. „То пружа значајан напредак у војној ефикасности“, каже се у саопштењу компаније, а напредни системи олакшавају летење и „омогућавају пилоту да се концентрише на тактичке задатке“.

Сухој Т-50 има домет од 5.500 километара. Уколико прототип Т-50 уђе у производњу, биће то први значајан нови дизајн летелице у постсојетској Русији. Званичници су изразили наду да ће Т-50 ући у употребу 2015. године. ■

Формирана група за логистичку подршку Кфора

Командант Кфора генерал потпуковник Маркус Бентлер прогласио је пуну оперативну способност новоосноване Здружене групе за логистичку подршку Кфора на чијем челу ће бити словачки бригадни генерал Мирослав Коциан.

Како је саопштено из главне команде Кфора, формирањем те групе заокружује се важан корак у процесу прилагођавања структуре Кфора са циљем да буде еластичнији и у смањеном, али ефикаснијем саставу. Застава Здружене групе за логистичку подршку подигнута је током свечаности у седишту Кфора у Приштини и то је први пример успостављања здружене логистичке делатности тог типа при једној мисији Натоа. Јединица ће пружати и унапредити флексибилну логистичку подршку за све војнике на Косову и извршавати задатке везане за кретање трупа на Косову и изван њега.

Поред тога, Здружена група биће задужена и за инжењерску и медицинску подршку, међународни транспорт, склапање уговора и управљање имовином. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Руско не ширењу НАТОа

У осмој глави руске Војне доктрине, у којој су наведени основни извори спољашње војне опасности, на првом месту нашао се НАТО, односно намера тог савеза да „приближи војну инфраструктуру држава чланица Алијансе границама Руске Федерације“. Такође, наводи се да НАТО нарушава норме међународног права.

Затим се у Доктрини наводи да је следећи извор проблема дестабилизација појединих држава и региона, која настаје размештајем војних контингената иностраних држава и група држава (читати НАТО) на просторима уз границе Руске Федерације, у савезничким државама и припадајућим морским површинама. Потом, стварање и размештај система стратешке противракетне одбране, који према руској војној доктрини нарушава глобалну стабилност и баланс снага у ракетном и нуклеарном домену. Такође, милитаризација свемирских просторстава и развој стратешких конвенционалних (ненуклеарних) система високопрецизног наоружања.

У наставку листе опасности Војна доктрина Русије препознаје територијалне претензије према Руској Федерацији, ширење наоружања за масовно уништавање и ракетних технологија, нарушавање међународних договора посебно у области ограничења и редукције наоружања, примену силе на територијама које су у сфери руског интереса и ескалација конфликта, при чему се неименовано, али сасвим очигледно мисли на прилике у Авганистану и кризе на помолу у централној Азији. На крају тог списка налазе се ризици од међунационалних и међуверских тензија, деловања међународних наоружаних радикалних група, раст сепаратизма и екстремизма.

Руска Доктрина на последњем месту има потенцијалне опасности по безбедност које већина доктринарних докумената држава нашег континента ставља на прво место. Додуше, у Кремљу се тиме не умањује ризик од тероризма, али се сасвим јасно на прво место потенцијалних противника ставља Северноатлантски савез. Због тога ће нова Војна доктрина представљати формалну прекретницу у односима Москве и блока најразвијенијих држава света. Биће то на папиру потврда политичке праксе и безбедносних односа који се виде на делу од почетка декаде.

Круг се затворио и више нема игре у рукавицама. Русија јасно поручује да не жели НАТО на истоку, односно да нема говора о томе да се простор од Украјине до Грузије уведе у евроатлантске интеграције. За Русију таква амбиција Алијансе представља смешу која може да нанесе веће последице од нуклеарне бомбе ако плане безброј локалних конфликта и ако букну међунационалне и међуверске мржње по ободима руских простора. Снажни елементи Доктри-

не против НАТОа не би требало да заварају оно што је руски захтев у будућности – флексибилност односа са Савезом.

Очекује се да се не мењају досадашњи облици сарадње Русије и Алијансе, да се надаље одржавају солидне везе али под условом да се одлуке Брисела не косе са листом безбедносних недаћа наведених у руској Војној доктрини. У реалној политици то ће створити замршене односе, испреплетане интересима НАТОа и Русије, који ће, у зависности од прилика, на моменте бити партнерски, а понекад као конфронтирани, ако се не уважи текст нове руске доктрине.

Када је руски председник Медведев октобра 2009. године у Београду предложио да се створи нешто ново за безбедност континента, очекивао се конзистентан план какав не препознаје нова Војна доктрина. Ипак, у њој се у више наврата интереси Русије и њених савезница стављају у исти ниво, али се не наводи механизам који би био налик блоковском организовању. Доктрина подржава развој безбедносне сарадње која већ постоји на простору бившег Совјетског Савеза, затим Шангајске сарадње, али и сарадње са Организацијом за европску безбедност и сарадњу и, наравно, са Европском унијом и НАТОом, које се, иако у појединим сегментима угрожавају Русију, третирају као организације са којима се мора сарађивати у области безбедности.

Начин на који ће Русија подржавати савезнице очигледно ће зависити од нивоа политичког повезивања – у првом нивоу то су чланице Организације уговора о колективној безбедности (ОДКБ), које ће бити у пуној мери под безбедносним штитом Русије. У Војној доктрини јасно се каже да ће се оружана агресија на било коју државу члана ОДКБ третирају као агресија на све.

Руска Војна доктрина неће проћи без последица по прилике на Балкану. Може се очекивати да ће се до сада неформални негативан став за приближавање Србије НАТОу претворити у отворени захтев Русије да се то не чини. У том смислу, већ су се чула размишљања о условљавању подршке Србији за статус Косова, у складу с српским националним интересима.

На светској политичкој сцени никада се ништа не може добити без плаћања, и то су, изгледа, препознали предлагачи референдума о односу НАТОа и Србије. Већински негативан став пунолетних грађана Србије, који би се могао очекивати ако би се у скорје време одржао референдум о томе, био би гаранција Русији да нећемо бити део процеса ширења Алијансе. Додуше, иако не припадамо ни Истоку ни Западу, засигурно смо део стратешке игре у којој се чини да ће сви тражити превише од нас, а заузврат пружити мало или ништа. ■

Нова Војна доктрина Руске Федерације, коју је 5. фебруара потписао председник Дмитриј Медведев, изазвала је буру реакција. Вероватно заслужено. Први пут у постхладноратовско доба носиоци угрожавања безбедности дефинисани су „именом и презименом“.

175 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ДАВОРИНА ЈЕНКА,
АУТОРА ХИМНЕ „БОЖЕ ПРАВДЕ“

МУЗИЧКИ АМБЛЕМ

*„Увећава свест о моћи,
разгони страх, умножава наду“*

(Миливоје Павловић)

Минуле године у Србији је гостовало неколико мегазвезда из света музике, Мик Џегер са Ролингстонсима, Мадона, Ерос Рамацоти, Карлос Сантана, Симпли Ред, Том Џонс. Као што је и ред, сва наша штампа пропратила је њихов долазак, уз констатацију да чак две генерације наших људи зна скоро све о њиховим највећим хитовима, почев од тога ко је аутор текста, ко аутор музике, до појединости о њиховом настанку.

А ово је текст о нашој државној химни „Боже правде“. Да се не заборави. Да поштујемо вредности, нарочито оне које уједињују расуту националну и социјалну енергију.

Прво у позоришту

Поводом пунолетства и ступања на престо кнеза Милана Обреновића, 10. августа 1872. године, у Народном позоришту у Београду премијерно је изведена драмска алегија „Маркова сабља“. Сценско дело је било прожето с неколико музичких нумера, међу којима је била и свечано интонирана хорска песма „Боже правде“.

Заправо, „Боже правде“ је била потка завршне сцене где је апологетски тон, иначе присутан у целој драми, био нарочито изражен. Наравно, величан је млади владар, чијим ступањем на престо почиње време општег благостања, које најављује Вила (један од три главна лика) следећим речима: „Ближи се, ближи, то срећно време! Бачено семе брзо сазрева. Ево чуј!“ Иза сцене се затим чује песма, коју пева, како и приличи, цео хор (народ):

*„Боже правде, ти што спасе
од пропасти до сад нас!
Чуј и од сад наше гласе,*

*и од сад нам буди спас!
Моћном руком води, брани
будућности српске брод;
Боже спаси, Боже храни
српског кнеза, српски род!*

*Једна воља да задахне
сложна срца, Боже дај!
Па да Српству зора сване,
дугој беди дође крај!*

*Да нам сину лепши дани,
да слободе сазре плод;
Боже спаси, Боже храни
српског кнеза, српски род!“*

„С обзиром на династички дух којим је одисала“ (Миливоје Павловић), драма је на сцени Народног позоришта изведена око 30 пута, што је резултат истраживања недавно преминулог академика Божицара Ковачека. Поред тога, драма је у одређеним приликама, приказивана и на дворским и градским свечаностима.

Међутим, приликом гостовања у Новом Саду, аустро-угарске власти нису дозволиле извођење драме у њеном изворном облику. Плашећи се поновног буђења националне свести код својих српских поданика, власт је тражила да се последња сцена, са песмом „Боже правде“, замени сценама којима се величају дела Вука, Доситеја и тадашњих српских савременика.

Ипак, тадашњи управник позоришта Антоније Хацић у наредним извођењима „Маркове сабље“ враћа „Боже правде“ у завршну сцену, али се уместо „српског кнеза“, певало „српски народ“.

О АУТОРИМА

„Маркову сабљу“ и песму „Боже правде“ написао је Јован Ђорђевић, док је музику компоновао Даворин Јенко, личности које заузимају значајно место у српској култури 19. века.

Ђорђевић је рођен 1826. године у Сенти, а школовао се у Сегедину, Новом Саду, Темишвару и Пешти. Био је секретар Матице српске и њеног Летописа (1857), оснивач и први управник Српског народног позоришта у Новом Саду (1861) и Народног позоришта у Београду (оснивач 1868, а управник 1875. године), професор на Великој школи (1888-1890), министар просвете (1892). Творац је првог латинско-српског речника (1886). За потребе новосадског и београдског позоришта превео је са мађарског, немачког и француског језика чак 26 драма. Умро је у Београду 21. априла 1900. године.

Даворин Јенко (крштено име Мартин) је био Словенац из Даворија код Церкља. Рођен је 9. новембра 1835. године, а школовао се у Крању, Љубљани, Трсту и Бечу. Године 1859. оснива „Словеначко певачко друштво“, а 1862. прихвата позив из Панчева да преузме место хоровађе тамошњег српског певачког друштва. У Београд ће прећи 1865. и преузети место хоровађе „Београдског певачког друштва“. Од 1871. има уговор са Народним позориштем да ће обављати „дужности учитеља и управитеља певачког“.

Аутор је прве српске оперете („Врачара“, 1882) и популарних песама „Сеоска лоло“ и „Где си душо, где си рано“, које се данас сматрају за народне. Јенко је био и први музичар који је изабран за члана Српске краљевске академије (1888). Након смрти глумице Веле Нигринове (1908), са којом је живео од доласка у Београд, вратио се у Љубљану, где је умро 25. новембра 1914. године.

Третирајући га као српског поданика, аустро-угарске власти нису дозволиле на сахрани држање пригодног говора, нити поступање по Јенковом тестаменту (писан ћирилицом), по коме је његова оставштина била намењена школовању српских сиромашних студената.

„БОЖЕ ПРАВДЕ“ КАО ХИМНА

Десет година после првог извођења, када је било јасно да „Боже правде“ има снажан утицај на свест грађана, Јован Ђорђевић је своје дело прилагодио новој намени – химни Краљевине Србије. Аутор је из постојећег текста избацио последњу строфу и додао три нове, па је уз непромењену музику Даворина Јенка, „Боже правде“ први пут изведена као државна химна на свечаности проглашења Србије за Краљевину 22. фебруара/6. марта 1882. године. У завршном стиху уместо „српског кнеза“ певало се „српског краља“.

После „мајског преврата“, од 1903. до 1909. године Србија није имала званичну химну. Док се тражила химна по мери нове ди-

настије, њену функцију је вршило неколико патриотских песама, да би после неколико неуспелих покушаја за избор нове химне, враћена „Боже правде“. Озваничио је то краљ Петар I Карађорђевић, 27. јуна 1909. (поводом свог 65. рођендана), када је ставио свој потпис на решење Владе да се заједничко дело Јована Ђорђевића и Даворина Јенка прогласи за државну химну. Наравно, као што се и очекивало, поново су измењени последњи стихови, који су сада гласили:

*„Краља Петра, Боже храни,
моли ти се српски род!“*

У том облику, химна „Боже правде“ је остала све до краја Првог светског рата, да би после стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, химна заједничке државе била састављена из делова националних химни. Почетни и завршни став узети су из химне „Боже правде“, док су делови хрватске химне „Лијепа наша домовино“ и словеначке „Напреј, застава Славе“ (аутор Даворин Јенко), чинили њен средишњи део.

Али, примерено заједничкој држави, придев „српски“ у химни није могао дуго опстати, па је решењем министра просвете Павла Маринковића од 12. децембра 1919. године, текст химне „Боже правде“ измењен: придев „српски“ замењен је придевом „наш“.

А затим, како је Краљевина губила своје владаре (1921. године умро је Петар, а 1934. убијен је Александар), тако су и њихова имена истим редом избацивана из државне химне. После атентата у Марсељу, последњи стихови химне су гласили:

*„Петра Другог, Боже спаси,
моли ти се сав наш род!“*

У том облику химна „Боже правде“ је остала до 29. новембра 1945. године, када је комунистичка Југославија за своју химну прогласила Томашикову песму „Хеј Словени“.

Јован Ђорђевић

СРПСКА НАРОДНА ХИМНА

Andante maestoso. Даворин Јенко

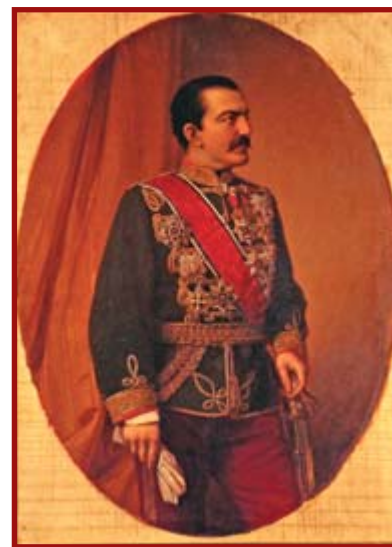
1. Бо - же прав-де, ти што сна-се од про-на-сти

до сад нас! чуј и од-сад на-ше гла се и од сад нам

бу-ди спас! Мојном ру-ком во-ди бра-ни бу-дућ по-сти

срп - ске брод! Бо - же спа-си, Бо-же хра - ни

српског Краља српски род! српски род! српски род!

Краљ Милан Обреновић
у чију част је написана
хорска песма „Боже правде“

Уставом Републике Србије (члан 7) од 8. новембра 2006. године, свечана песма „Боже правде“ је проглашена државном химном, има осам строфа, а њени кључни стихови сада гласе:

*„Боже спаси, Боже храни
српске земље, српски род!“* ■

Зорица ЈАНКОВИЋ

Ауторка је историчар и кустос Историјског музеја Србије

Пише Крсман МИЛОШЕВИЋ

Градови у средњовековној Србији (2)

Утврђења на мети освајача

Иако претежно грађени на клисурама брзих и снажних река, неприступачни и тешко освојиви, српски средњовековни градови – тврђаве увек су западали за око бескрупулозним непријатељима који се, на свом освајачком походу, нису либили ни од њиховог потпуног уништавања, ако већ силом или лукавством не би успевали да их заузму

Аплич, средњовековни град на самом уласку у Ибарску клисуру, око 25 км југозападно од Краљева на путу за Рашку, постављен је на уској планинској стеновитој коси Столова, на висини 200 метара изнад брзог Ибра. Град има јединствен положај. Са брда, у једном необичном завијутку Ибра, „господари“ путем који пролази дубоком клисуром. Са три стране је заштићен реком, а са четврте дубоким ровом укопаним у стену. Са те стране је и главна донжон-кула, полигоналне основе, са улазом тек на горњем спрату. Терен на коме је изграђен диктирао је издужену основу дужине 110 и ширине око 40 метара, која је у облику неправилног вишеугаоника. Улаз у град је са најнеприступачније – северне стране. Скрамних димензија, јединственог положаја и са доста добро очуваним објектима, град делује много импозантније и атрактивније од неких других, већих, тврђавских ансамбала.

Утврђење има седам четвртастих масивних и поменути донжон-кулу, која је била станиште његовог господара. Обимни зидови дебљине 2 м са снажним кулама чине јединствен затворен одбрамбени систем, који је штитио прилаз ибарској клисури. У унутрашњости града, у који се улазило кроз лучно засведену капију, налази се неколико грађевина са одговарајућом функцијом. Највећа од њих је градска палата која, сем приземља, има и спрат са високим калканима. Занимљива су и архитектонска решења цркве св. Ђорђа. То је једнобродна грађевина издужене правоугаоне основе, са апсидом (полукружни засвод) на истоку. Одликује се елементима који директно указују на готичка стилска својства. Била је живописана. Источно од цркве је цистерна, а уз обимне зидове били су објекти за страже и друге намене. Сем главне капије, град је на једној од јужних кула имао правоугаони улаз који је служио као помоћни.

Одолевајући вековима, Маглич доминира читавом околином. Без сумње, један од најлепших старих српских градова, о коме су историјски подаци врло сиромашни. Познато је да је ту Данило Други (1270–1337), српски архиепископ и књижевник, саградио „Ћелије, цркву св. Ђорђа и прекрасне палате“ и да је у граду једно време (почетком 14. века) имао свој двор. Преовлађује мишљење да је подигнут у 13. веку. На тим оскудним подацима заснива се и мишљење да је Данило, по налогу краља Милутина, уложио „труд у обнову града“ који је имао одређен значај у борбама између браће, Драгутина и Милутина.

Претпоставља се да је први пут пао у турске руке 1438, а да су га Турци коначно освојили после пада Смедерева (1459). Под турском окупацијом није имао ранији стратешки значај, али никада није био без турске посаде.

Рам

Саграђен на истуреном стрмом обронку десне обале Дунава, удаљен је око 25 км од Пожаревца. Под именом Храм и Харам тај град – утврђење помиње се 1128. када су у његовој близини Византинци победили Мађаре. У Раму се налазила античка Ледерата, где је римски император Трајан прешао Дунав освајајући Дакију. Налази из римског доба су доста богати (пластика, керамика, накит). Место где се налазио римски каштел није прецизно утврђено, али има индикација да је на његовим темељима подигнут средњовековни град – тврђава.

Градски простор у облику неправилног петоугаоног полигона ограничен је бедемима на чијим се угловима налази пет кула изграђених од камена на прилично правилној основи. Рам представља изразито војничко, артиљеријско утврђење, подигнуто у време пуне примене ватреног оружја. Да је био брањен топовима, сведоче топовска места у кулама и на зидовима. Главни улаз био је у приземљу донжон-куле. У кулама има и оцак-камина за грејање, чега нема код ранијих градова. Са копнене стране заштићен ровом, град је имао предграђе у коме је најистакнутије место заузимао монументални караван-сарај, један од ретких објеката у Србији, вероватно изграђен када и тврђава. Изграђен је од камена, а местимично и од опеке, на правоугаоној основи дужине 47,5 а ширине 24 метра.

Данашње утврђење саградили су Турци 1483. за време султана Бајазита Другог, када су вођене честе борбе између Турака и Мађара. Намена му је била да штити границу и пограничне области, али је касније имало променљив стратешки значај током дуготрајне турске власти.

Рас

Град у долини реке Рашке, код ушћа Дежеве, са епископском црквом св. Петра и Павла, помиње се као тврђава на граници Рашке и Византије још половином 9. века. Када су Рашани померили границу на Косово, Рас је постао престоница српских жупана пре Немање, затим Немањина, а онда Стефана Првовенчаног, Уроша Првог и Драгутина, који је у Дежеви код Раса предао власт Милутину (1282. године).

Од првих помена Раса у историјским изворима, па све до савремених истраживања, студија и расправа о тој тврђави, протекло је више од десет векова, а да још нису прецизно разјашњена нека врло значајна питања. Додуше, отклоњена је дилема око локације Раса, јер је поуздано установљено да је утврђење старог Раса по-

стављено на локалитету Градина изнад Пазаришта.

У комплексу старог Раса уочавају се три археолошка локалитета: утврђење на Градини, пећина са манастиром Св. арханђела испод утврђења и насеље Пазариште (Трговиште) са урбанизованом структуром грађевина, на чијој се периферији налази једнобродна црква, највероватније из 12. или 13. века. Утврђење војног карактера на Градини које се, у ствари, за сада изједначава са историјским појмом и називом Рас, има основу неправилног четвороугла. После ископавања и конзервације, успостављена је прилично јасна слика утврђења. У њега се улазило кроз две капије – јужну и западну. У тврђавској целини, грађеној ломљеним каменом, доминира главна кула поред јужног улаза, полукружне основе, пречника 8 метара. Дуж западног зида видљиве су две знатно мање куле и други објекти, који још нису потпуно идентификовани. На северном делу откривена је веома занимљива и необична цистерна.

Пећински манастир са црквом чија основа има крстообразно решење, везује се за великог жупана Немању. Сматра се да је ту писано знаменито Вуканово јеванђеље. Бледи остаци фресака с почетка 13. века и урезани записи из 16. века, указују да је манастир постојао доста дуго.

Комплекс зграда на Пазаришту, некадашњем Трговишту, откривен током археолошких ископавања, чини насеље у коме се разликују старија и млађа хронолошка фаза. Старија фаза „припада“ 14. а млађа 17. веку. Црква на западној страни тог локалитета, крај које се налази значајна некропола (подземна гробница), једна занимљива зидана гробница и неке друге грађевине – упућују на могућност да је ту у 12. веку било значајно духовно средиште. Према историјским изворима, за Рас су везана многа збивања из раније прошлости српске државе. Нису ретки и занемарљиви подаци о Расу из каснијег доба, када је већ почео губити ранији значај. Рас је, несумњиво, био значајан политички центар српске државе, а имао је видну улогу и у првим деценијама њене независности. Постепено губећи првобитну

важност, нарочито померањем средишта земље према југу и оснивањем Новог Пазара, Рас је данас изузетно значајан локалитет у чијим слојевима леже многе загонетке из прошлости српског народа.

Ресава

Утврђени град – манастир Ресава (Манасија) налази се близу Деспотовца крај истоимене речице по којој је добио првобитно име. Данашњи назив Манасија настао је у 18. веку. Ктитор манастира је деспот Стефан Лазаревић, а читав комплекс монументалних грађевина настао је од 1407–1418, за време када су у Деспотовини консолидоване економске и политичке прилике. Грађена у време када се у Србији, стицајем историјских околности, „слегао“ велики број учених и даровитих људи, међу којима и Константин Филозоф, избеглих из земаља које су Турци покорили, Манасија је постала истакнут културни центар Деспотовине. У њеном оквиру одвијала се интензивна књижевна и преписивачка делатност.

Изглед и садржај тог грандиозног комплекса, као и његов положај, одредиле су доста несигурне прилике у којима се најпре мислило на одбрану и заштиту. Као град, Ресава је саграђена у долини, на неповољном месту, али је необично јако утврђена. Облик основе је

Цариградски узор

Облик града Смедерева и основа у облику троугла окружена водом, били су „одређени“ изузетном локацијом. У главама ктитора и градитеља непрекидно је лебдела „слика узора“, Цариграда, најсавршенијег „тврдог града“ хришћанске васељене. Окружен водом, прилаз с копна био је само на једној страни. Сличност с Цариградом огледала се и у распореду кула, зупцима за стрелце на врховима, сводовима на капијама, колориту опека на каменим зидинама. Комплекс Смедерева чинили су Мали и Велики град. Први је, такође у облику троугла, грађен као „посебна“ тврђава, која се могла бранити и у случају пада Великог града. Па, ипак, гледано у целини, Мали град је био део Великог, па су чинили један градитељски комплекс.

неправилно полигоналан, прилагођен кршевитом и неприступачном терену са 11 високих вишеспратних кула (осам правоугаоних, две шестоугаоне, једна квадратна), од којих се издваја донжон (Деспотова кула) као доминантнији и најмасивнији. За обезбеђење водом, граду је додан један „цвингер“ са кулом изнад обале речице. Главни улаз у град био је између две куле (велика врата), а око града налазио се ров. На кулама и зидовима било је много одбрамбених еркера (истурених делова) „машикула“, који су били повезани ходницима. Куле су имале и зупце за стрелце. Унутрашњости града, сем цркве, налазе се рушевине велике зграде, вероватно манастирске трпезарије, а крај дебелих зидова има видљивих трагова зграда за становање.

Данас делимично у рушевинама, манастирска трпезарија чини највећу грађевину те врсте у Србији. Она има изразит културно-историјски значај, јер је у њој радила знаменита ресавска преписивачка школа. Иако тешко страдале, фреске спадају међу најлепша и највреднија остварења у целокупној српској уметничкој баштини тога времена. Сликари из Манасије, чија имена и порекло нису познати, представили су се као изузетно даровити мајстори. До данас су прилично добро очуване илустрације из циклуса Христових чуда и параболоа и сцене из његовог земаљског живота. Видно место заузимају фреске у олтарском простору, а понајвише фигуре пророка, ратника, монаха и мученика. На западном зиду наоса налази се слика деспота Стефана у свечаном и раскошном владарском орнату (накиту), приказан када предаје своју задужбину Св. тројици у виду три анђела. Настало неколико деценија пре коначног пада српске средњовековне државе, ресавско сликарство једно је од последњих великих дела српске уметности.

Турци су град први пут освојили 1439, а дефинитивно 1458. године. Током турске владавине, сем замирања духовног живота, комплекс је доживљавао пустошења, пљачке, паљевине, харања. Једно време у њему су биле смештене и турске војне посаде. Неколико пута обнављана, Ресава (Манасија) по свом данашњем изгледу представља један од најбоље очуваних и најлепших српских старих градова – манастира.

Дом ресавских преписивача

Главни објект града Ресаве, црква Св. тројице, смештена је у средиште простора заштићеног зидовима и кулама и чини најлепшу и најзанимљивију грађевину. Црква спада међу најрепрезентативније грађевине моравског градитељства. Но, по карактеру фасадних декорација, она се битно разликује од других цркава те епохе. У основи је задржала карактер рашког стилског схватања, а поједини декоративни елементи, као што је хоризонтални венац са лучним фризом око целе грађевине, који носе профилисане конзоле и мали капители (врхови стубова) с колонетама на апсидама, воде порекло из приморја. Складних и племенитих пропорција по спољашњем изгледу, црква у својој унутрашњости скрива ненаметљиву хармонију коју „истиче“ под обликован у виду мозаика, што чини ретку творевину у српској средњовековној архитектури.

10 метара. Дебљина њихових зидова износила је 4,5 метра.

Мали град је био војничко утврђење и резиденција владара у којој се налазио његов двор. Најмање је био утврђен према Дунаву, а највише према копну, од кога га је раздвајао велики ров ширине 12 метара. Мали град има и донжон-кулу, у коју се, у случају крајње опасности, могао склонити господар града. Ту се налазила и дворана с великим прозорима према Дунаву. Велики град, веома простран, имао је простор за куће, цркве, магацине, логоре војске, из Дунава извучене бродове. Сем са дунавске стране, прозора нигде није било. У тврђави је постојала црква Благовештење, која се први пут помиње 1453. године, али је вероватно подигнута 1430. године. Сачувани су њени остаци и велики број фрагмената узиданих у поједине делове тврђавских зидова. Таква каква је била, тврђава је одавала величанствен утисак. За тадашње услове, био је то прави „савршен град“. Народна традиција сачувала је страшну усломену на патњу народа који је зидао тврђаву. Јерина (Ирина), жена деспота Ђурађа, приказана је у веома рђавом светлу (Проклета Јерина).

Наставши на тако бајковитом месту, Смедеревски град није дуго опстао миран и спокојан. Трн у оку постао је освајачима с обе стране Дунава. Смењујући се у улози господара, Турци, Мађари и други, деценијама, па и столећима, остављали су своје трајне ожиљке. Године 1439. цар Мурат Други упао је у Србију са 130.000 људи и опсео Смедерево. Ни тромесечно бомбардовање тадашњим топовима није „наудило“ тврђави. Али, оно што нису могли топови, учинио је Ђурађев син Гргур. „Послушао је цареве речи које обећаваше мир... изађе у табор и остаде при цару, заједно са својим братом Стефаном“, писао је Лаоник. Ипак, Смедерево је враћено Србима 1444. године, а под турску власт поново пало 1459. заједно са Деспотовином. ■

(Наставак у следећем броју)

Смедерево

Смедеревски град је највећи српски средњовековни град, који спада и међу највеће у Европи. До 5. јуна 1941. био је веома добро очуван. Тада и четири године касније (1944) тешко је страдао од експлозије ускладиштене муниције и бомбардовања. То је прави „водени град“ – у равници, опкољен Дунавом, Језавом и ровом између њих. Градио га је деспот Ђурађ Бранковић од 1428. до 1430. године.

Град на Дунаву зидан је на веома погодном месту. Са две стране био је заштићен Дунавом и Језавом, а са треће прокопаном воденим ровом који је спајао те две реке. То је тада било у функцији његове безбедности, отежавања прилаза и лакше одбране. Султан Мурат Други, по уговору са деспотом Ђурађом, дозволио је да се на

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

16–28. фебруар

Православни

- 16. фебруар** – Свети Симеон и Ана, Свети Јаков, архиепископ српски
- 20. фебруар** – Свети Тодор Комогов – Теодорова субота
- 21. фебруар** – Свети Сава Други, Архиепископ Српски – Задушнице
- 23. фебруар** – Свети свештеномученик Харалампје
- 24. фебруар** – Свети великомученик Ђорђе Кратовац
- 26. фебруар** – Преподобни Симеон Мироточиви
- 27. фебруар** – Свети Кирило Словенски

Јеврејски

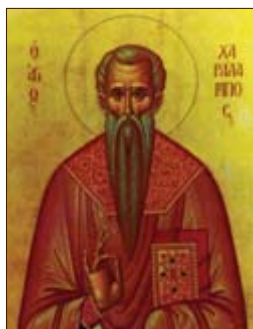
- 28. фебруар** – Пурим

Исламски

- 26. фебруар** – Рођење Мухамеда

СВЕТИ СВЕШТЕНОМУЧЕНИК ХАРАЛАМПИЈЕ

Овај велики светитељ је био епископ у Магнезији а у време свог страдања за веру имао је 113 година. Током владавине цара Септимија Севера почео је страшан прогон хришћана. Мудри и храбри старац, свештеник Харалампје није се крио од прогонитеља него је слободно и јавно проповедао веру Христову. Многе невернике је преобратио и привео хришћанству. Чак и цареву ћерку Галину.

Када су га заробили, достојанствено је подносио све муке на које су га ставили.

После молитве испустио је душу пре него што се целатов мач спустио на његов врат. То се догодило 202. године, а царска кћи Галина узела је његово тело и часно га сахранила. ■

ПУРИМ

Више од две хиљаде година јеврејски народ слави Пурим или Естерин празник. Пурим потиче од речи „пур“ (коцка) јер је Аман, краљев доглавник, бацао коцку како би одредио дан за почетак остваривања плана о уништењу Јевреја.

Пурим је симбол борбе за опстанак. Он такође говори да људи који желе слободу морају бити спремни да се боре за њу. То је једна од карика у дугом ланцу прича о прогонствима Јевреја у дијаспори. Празновање Пурима уносило је међу њих светло и ведрину, помогло им да одрже веру у коначно ослобођење. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

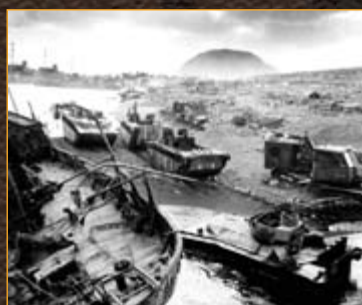
19. фебруар 1886.

Потписан мир између Србије и Бугарске. На преговорима вођеним у Букурешту, Србију је заступао Чедомиљ Мијатовић. Уговор је имао само једну тачку – да се између Србије и Бугарске успоставља мир прекинут 2. новембра 1885. године. Иако је била победница у рату, Бугарска није добила ратну одштету од Србије, као ни територијално проширење.

19. фебруар 1897.

Приликом посете краља Александра Обреновића Софији склопљена „српско-бугарска угодба“. Предвиђена је начелна сарадња, значајна за Србију и Бугарску и договорено је да две државе неће предузимати једностране акције према Турској без претходне узајамне сагласности.

19. фебруар 1945.

Почела битка између америчке и јапанске војске за контролу над пацифичким острвом Иво Џима, 660 нautичких миља југоисточно од Токија. Битка је завршена 15. марта победом америчке војске. Све до 1968. године острво је било под америчком управом, после чега је враћено Јапану.

21. фебруар 1945.

У Београду је почео састанак фелдмаршала Александера, врховног команданта савезничких снага на Средоземљу, и маршала Јосипа Броза Тита. Александер је дошао у Београд са великом групом америчких и британских официра и имао је намеру да са Титом, врховним командантом НОВЈ, договори сарадњу у предстојећим војним операцијама у северној Италији и северозападној Југославији.

21. фебруар 1963.

У ЈНА је формирана Војноинформатичка управа чиме је почело увођење рачунарске технике у војску.

Тај датум се у Војсци Србије обележава као Дан информатичке службе.

22. фебруар 1889.

На свечаном пријему, поводом годишњице проглашења Србије за краљевину, краљ Милан Обреновић објавио абдикацију. На основу устава, краљ је одредио намеснике који су владали до пунолетства краља Александра. Први намесник био је Јован Ристић, а друга двојица били су генерали Коста Протић и Јован Белимарковић.

25. фебруар 1856.

Почео Париски конгрес на коме је, после Кримског рата, успостављен нови поредак у Европи под гаранцијом удружених сила Русије, Аустрије, Пруске, Француске, Енглеске и Пијемонта. Заштита права хришћана у Србији, Влашкој и Молдавији прешла је с Русије на све европске силе. Отоманска империја примљена је као равноправан члан у друштво европских сила и гарантована јој је независност и интегритет.

28. фебруар 1806.

Српска депутација, коју је предводио прота Матија Ненадовић, примљена је у царској канцеларији у Бечу. Депутација је предлагала да комисија представника Порте, Русије и Аустрије испита узроке немира у Србији и изјавила да ће се обратити Наполеону за помоћ, уколико их одбију аустријски и руски цар.

29. фебруар 1912.

Председници влада Милован Миловановић и Иван Гешов склопили су српско-бугарски савез. Уговор је имао циљ да државе потписнице, у случају напада једне или више сила, пуном војничком сарадњом гарантују узајамну „државну независност и неповредивост државне територије“. Обе уговорне стране обавезале су се да притекну једна другој у помоћ целокупном снагом, у случају да било која велика сила анектира, окупира, или војнички заузме било који део балканске територије под турском влашћу, уколико једна од њих такав поступак сматра за *casus belli*. Две државе су 19. јуна потписале и *Војну конвенцију* у којој је војна сарадња детаљно прецизирана. ■

Припремио мр Миљан МИЛКИЋ

Комисија за распореду стенова из средстава за реализацију Националног инвестиционог плана Министарства одбране, на основу члана 26. Уредбе о решавању стамбених потреба култовних стенова играћених средствима за реализацију Националног инвестиционог плана („Службени гласник РС”, бр. 82/06, 96/06 и 99/06), доноси

КОНАЧНУ РАНГ ЛИСТУ

РБр	Презиме, очево име и име	Стручна спрема	Стамбени статус	Радни стаж	Зарађено стање	Телесно општење	Чланови домаћинства	УКУПНО	НАПОМЕНА
1. НОВИ САД									
структура: једнособан									
1	СТАСОВИЋИЋ СИМЕОН РАДОСЛАВ	150	160	21	331				
2	РОДИЋ ЈОВАНА МИЛАН	150	140	19	15	324			
3	ВРАНЕШ ВУКО ДАРИО	150	130	8	15	303			
4	ЦВЕЛИЋ СЛАВОЉУБА ЗОРАН	150	120	11	15	296			
5	ВУЈОВИЋ БРАНИСЛАВ СРЂАН	150	120	9	5	284			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-1 од 26.01.2010. године
6	БЕКИЋИЋ НЕРКО ЗОРАН	150	120	4	5	279			
7	ВРЧИНАЦ МИЛОШ НАТАША	150	120	8	278				
8	ГОДОРОВИЋ АЛЕКСАНДАР БОЛАН	150	115	3	268				
9	СИМИЦИЈА СПОБОДАН САША	110	120	18	20	268			
10	ЛАНДРИЋ МИРКО НЕБОЈША	85	150	18	263				
11	ВУЧЕТИЋИЋ ВЕЉКО НАДА	110	120	17	4	251			
структура: једноспособан									
1	БАЈИЋИЋ РАЈКО ПАНЕ	150	150	21	5	326			усвојен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-4 од 26.01.2010. године
2	РОДИЋИЋ ЈОВАНА МИЛАН	150	140	19	15	324			
3	НИКОЛИЋИЋ СЛАВКА БОЛАН	150	140	11	5	306			усвојен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-5 од 26.01.2010. године
4	ВРАНЕШ ВУКО ДАРИО	150	130	8	15	303			
5	ЦВЕЛИЋИЋ СЛАВОЉУБА ЗОРАН	150	120	11	15	296			
6	ЂОЛОВИЋИЋ БОШКО ДРАЖЕН	150	120	7	5	282			усвојен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-8 од 26.01.2010. године
7	МАРИНОВИЋИЋ РАДИША ГОРАН	150	120	4	5	279			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-2 од 26.01.2010. године
8	МАРЧЕТА МОМИРА МИРОСЛАВ	85	160	22	5	272			усвојен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-9 од 26.01.2010. године
9	СИМИЦИЈА СПОБОДАН САША	110	120	18	20	268			
структура: двособан									
1	ЂЕДЈЕВАЦ МАРКО СВЕТОЗАР	150	160	21	13	10	364		
2	ГУЊУ ЂУРО ЖЕЉКО	150	160	21	15	346			
3	ГАВРИЋИЋ ПЕТРА ГЛИШО	150	160	20	10	340			
4	ПРОТИЋИЋ ПРЕДРАГ БРАНИСЛАВ	150	150	19	15	334			
5	ТОЉЧИЋИЋ ВОЈИСЛАВА САОЈКО	150	150	18	15	333			
6	АЛЕКСИЋИЋ ЈОВАН СРЂАН	150	150	17	15	332			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-3 од 26.01.2010. године
7	ОПАЧИЋИЋ ДУШАНА МИЛОДРАГ	150	150	17	15	332			
8	БАЈИЋИЋ РАЈКО ПАНЕ	150	150	21	5	326			
9	РОДИЋИЋ ЈОВАНА МИЛАН	150	140	19	15	324			
10	ВРАНЕШЕВИЋИЋ ОСТОЈА ДРАГАН	150	140	10	20	320			
11	РАСТВОИЋИЋ МИРКО ЈОВАН	150	140	18	10	318			
12	ЦАКОВИЋИЋ ОБРАД СПОБОДАН	150	140	14	10	314			
13	НИКОЛИЋИЋ СЛАВКА БОЛАН	150	140	11	5	306			
14	ПАЉКОВИЋИЋ ЂОРЂИЈА ДУШАН	150	130	11	15	306			
15	СТОЈКОВИЋИЋ ВОЈИСЛАВА НИКОЛА	150	120	20	15	305			
16	НИКОЛИЋИЋ РАДОМИР ВЛАДАН	150	130	9	15	304			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-6 од 26.01.2010. године
17	ВРАНЕШ ВУКО ДАРИО	150	130	8	15	303			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-14 од 26.01.2010. године
18	ИВКОВИЋИЋ ЂУРЕ ДРАГАН	150	130	9	10	299			
19	ЂУЖИЋИЋ НИКОЛЕ ЂОРЂЕ	150	130	7	10	297			

РБр	Презиме, очево име и име	Стручна спрема	Стамбени статус	Радни стаж	Зарађено стање	Телесно општење	Чланови домаћинства	УКУПНО	НАПОМЕНА
20	МИЈАТОВ СЛАВКО ГОРАН	150	130	7	10	297			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-7 од 26.01.2010. године
21	ПЕТИЦА-ЈАНКОВИЋ БОЛАН СМИБЈКА	150	115	22	10	297			
22	ЦВЕЛИЋИЋ СЛАВОЉУБА ЗОРАН	150	120	11	15	286			
23	ЈАНУШЕВИЋИЋ ДРАГИША ДРАГО	150	130	7	7	287			
24	ЂОЛОВИЋИЋ БОШКО ДРАЖЕН	150	120	7	5	282			
25	ЂЕКИЋИЋ НЕРКО ЗОРАН	150	120	4	5	279			
26	МАРИНОВИЋИЋ РАДИША ГОРАН	150	120	4	5	279			
27	МАРЧЕТА МОМИРА МИРОСЛАВ	85	160	22	5	272			
28	МИЛОШЕВИЋИЋ МИТАР МИЛОДРАГ	85	150	19	15	269			
29	СИМИЦИЈА СПОБОДАН САША	110	120	18	20	268			
30	СТАВЕТИЋИЋ НЕБОЈША	85	150	16	15	266			
31	ДРАГИЋИЋ ВЕЉКО МИЛОШ	85	150	16	15	266			
32	МАЧКИЋИЋ СТОЈАН НОВАК	85	140	21	10	256			
33	ЈОВАНОВ НИКОЛА МИЛЕНА	85	120	27	10	248			
34	ЈАШИЋИЋ БРАНКО ПРЕДРАГ	85	140	13	10	248			
35	ПРАЈИЋИЋ СТАНИСЛАВ РАНКО	85	120	19	15	239			
36	ЂУЖИЋИЋ РАДИВОЛЕ ГОРАН	85	120	13	15	233			
37	КЕШКИЋИЋ ЗВОНИМИР ИГОР	85	120	12	5	222			
38	ТУБИЋИЋ ДРАГО ДАРКО	85	115	7	10	217			
структура: трособан									
1	ГУЊУ ЂУРО ЖЕЉКО	150	160	21	15	346			
2	ГОДОРОВИЋИЋ МИЛОВАН ДРАГО	150	160	21	15	346			
3	ГАВРИЋИЋ ПЕТРА ГЛИШО	150	160	20	10	340			
4	ЉУТИЋИЋ МИЛУТИНА ДАРКО	150	150	20	15	335			
5	ПРОТИЋИЋ ПРЕДРАГ БРАНИСЛАВ	150	150	19	15	334			
6	ТОЉЧИЋИЋ ВОЈИСЛАВА САОЈКО	150	150	18	15	333			
7	МЕХИЋИЋ РАМИР СМЕР	150	150	18	15	333			
8	ПОДУНАВАЦ МИРКО НИКОЛА	150	150	16	15	331			
9	ЦВЕТИЋИЋИЋ СВЕТИСЛАВ СРЕТЕН	150	150	15	15	330			
10	РОДИЋИЋ ЈОВАНА МИЛАН	150	140	19	15	324			
11	ВРАНЕШЕВИЋИЋ ОСТОЈА ДРАГАН	150	140	10	20	320			
12	ПЕРИЋИЋ МИКЕ СТАНКО	150	140	14	15	319			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-10 од 26.01.2010. године
13	МИЈАТОВИЋИЋ БРАНИСЛАВ МИЋАН	150	140	14	15	319			
14	РИБАР САМУЕЛ МИЛКО	150	130	24	15	319			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-11 од 26.01.2010. године
15	РАСТВОИЋИЋИЋ МИРКО ЈОВАН	150	140	18	10	318			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-12 од 26.01.2010. године
16	НИКОВИЋИЋ РАДИВОЈ НИКОЛА	150	140	10	15	315			
17	ИЛИЋИЋ ПЕТАР ДАРКО	150	130	12	15	307			
18	БЛАЖАНОВИЋИЋ ВЛАДЕ МИРОСЛАВ	150	120	22	15	307			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 бр/р 360-564/109-13 од 26.01.2010. године
19	БРКЉАЧА ЈОВАН БРАТОЉУБА	150	120	21	15	306			
20	ВРАНЕШ ВУКО ДАРИО	150	130	8	15	303			
21	ИВКОВИЋИЋ ЂУРЕ ДРАГАН	150	130	9	10	299			
22	СИМИЋИЋ ДРАГАН НИКОЛА	150	120	12	15	297			
23	ПЕТИЦА-ЈАНКОВИЋ БОЛАН СМИБЈКА	150	115	22	10	297			
24	ЦВЕЛИЋИЋ СЛАВОЉУБА ЗОРАН	150	120	11	15	296			
25	ЗДРАВКОВИЋИЋ МИЛОВАН СЛАВОЉУБА	85	150	22	15	272			
26	МИЛОШЕВИЋИЋ МИТАР МИЛОДРАГ	85	150	19	15	269			
27	СИМИЦИЈА СПОБОДАН САША	110	120	18	20	268			
28	БОШКОВИЋИЋ МИШО ПРЕДРАГ	110	120	22	15	267			
29	БОТ МИХАЉА МИХАЉ	85	150	16	10	261			
30	МИЛАШИНСКИЋИЋ МИЛОШ ДРАГИША	85	140	13	20	258			
НЕРАНИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИДАВА									
ОДБИЈЕНА: Именовани не доставио писану изјаву оверену у Општинском суду Нови Сад, Од 16/03/2009 од 30.04.2009. године, којом одустaje од решавања свог стамбеног питања култовном станом из НИП-а, јер своје стамбене питање решава кредитом код Комерцијалне банке а.д. збг-чега се његов захтев одбацује.									
1	ДОБРИЋЕВИЋИЋ СПОБОДАН НЕБОЈША	ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер има стан у закуп на неодређено време.							
2	ДРОБАЦ МИХАЉА ЂОРЂЕ	ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер има стан у закуп на неодређено време.							
3	РУСКАЈИ ЈАКИМ ЈАКИМ	ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер има стан у закуп на неодређено време.							
4	СИЊБЕРИ ЂУРО ЉУБОМИР	ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер има стан у закуп на неодређено време.							

РБр	Презиме, очево име и име	Стручна спрема	Стамбени статус	Зарадствено стање	Телесно Оштећење	Чланови домаћинства	УКУПНО	НАПОМЕНА
2. ВРЕАС								
структура: једнопособан								
1	ЛОПУШИНА МИЛОРАД МИЛАН	150	160	25	20	365		
2	ЦАНИЋ ЗЕИР АЛИЈА	150	130	15	15	310		
структура: двособан								
1	ЛОПУШИНА МИЛОРАД МИЛАН	150	160	25	20	365		
2	ЦАНИЋ ЗЕИР АЛИЈА	150	130	15	15	310		
3	ШЛАЏАЧИ МИРЈАНЕ ЉУБОМИР	150	120	8	10	288		
4	ШКОРИЋ МАРИНКО ВЛАДИМИР	85	120	9	15	229		одуство од Одлуке о куповини стана изјавом 183-3/2009 од 13.01.2010. године
3. ЗРЕБАНИН								
структура: једнопособан								
1	НИКИЋ ВЕЛИША БРАНКО	85	170	28		263		
2	ПАТНОВИЋ ВЛАДЕ РАНКО	150	120	7		282		
3	ЦЕРКОВИЋ РАЈКО СЛАВКО	110	120	18	10	258		
4	СЕПАК МИЛАН ДРАГАН	85	130	8		223		
структура: двособан								
1	КЕЛЕ ИШТВАНА РУДОЛФ	150	150	23	15	338		
2	МАКЉЕНОВИЋ РАЈКО СИЊИША	150	120	6	15	291		
3	ПАТНОВИЋ ВЛАДЕ РАНКО	150	120	7	5	282		
4	ЉУБОЈЕВИЋ ПАВЛЕ МИОДРАГ	85	150	21	10	276		
структура: трособан								
1	КЕЛЕ ИШТВАНА РУДОЛФ	150	150	23	15	338		
2	ШОЊАГА СЛОБОДАН САША	150	150	18	15	333		
3	СКОКИЋ МИЛАН ЖЕЉКО	150	130	17	10	307		
4	МАКЉЕНОВИЋ РАЈКО СИЊИША	150	120	6	15	291		
5	ЉУБОЈЕВИЋ ПАВЛЕ МИОДРАГ	85	150	21	10	276		
6	СТАЊКОВИЋ РАДОМИР ЗОРАН	85	120	21	15	241		
7	НОВАКОВИЋ ЛОВЕ ЧЕДОМИР	85	120	17	15	237		
НЕРАГИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА								
ОДБИЈЕНА: Именована не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер супруг има стан у власништву.								
1	БОРОВИНА МИЛОРАД МИЉКА							ОДБИЈЕНА: Именована не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер супруг има стан у власништву.
2	ЂУРТУЗ ДРАГОЛА БОЈАНА							ОДБИЈЕНА: Именована не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер супруг има стан у власништву.
4. ШИД								
структура: двособан								
1	СТОЈАДИНОВИЋ ДРАГАН БОЈАН	150	120	4	5	279		
2	БРАНКОВИЋ РАНКА МИЛИВОЈ	85	110	26	10	16	15	272
НЕРАГИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА								
ОДБИЈЕНА: Именовани је подносио захтев за куповину 2-собног стана а како га сходно одредби члана 10. став 1. тачка 1. Уредбе као самца припада гарсоњера или једнособан стан, то се захтев одбија.								
1	СТОЈАДИНОВИЋ ДРАГАН ЗОРАН							ОДБИЈЕНА: Именовани је подносио захтев за куповину 2-собног стана а како га сходно одредби члана 10. став 1. тачка 1. Уредбе као самца припада гарсоњера или једнособан стан, то се захтев одбија.
5. РУМА								
структура: двособан								
1	ПАРАВИЊА ЂУРЕ РАДИВОЈ	150	150	17	15	332		
2	СЕБИЋ БОЖИДАРА ВЛАДИМИР	150	150	16	15	331		
3	КОВАЧЕВИЋ МИЛАН ДАРКО	150	140	16	10	331		
4	ЛАЗИЋ МИРКО СЛОБОДАНКО	150	150	19	10	329		
5	САВИЋ КРСТА ГОРАН	150	140	14	20	324		
6	ВАСИЋ МИЛАДИН ВЛАДАН	150	140	11	5	306		
7	ЂУКИЋ ЂОРЂЕ СЛАВКО	150	130	7	5	292		
8	БОРАЋ РАНКО ВЛАДО	85	160	21	5	271		
9	КАЈАЦИЋ СТАНИСЛАВ ГОРАН	85	150	15	15	265		
10	ТРОЗАНОВСКИ ЈОВАНЧЕ МЕНАД	85	140	16	10	251		
6. БЕЛА ЦРКВА								
НЕРАГИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА								
ОДБИЈЕНА: Именована је доставила непотпуни захтев за Белу Цркву. Пребивалиште у Београду.								
1	РАДОВИЋ ФЕРДИНАНД ЛУДМИЛА							ОДБИЈЕНА: Именована је доставила непотпуни захтев за Белу Цркву. Пребивалиште у Београду.
7. ШАБАЦ								
структура: једнопособан								
1	ЛОКСИМОВИЋ ОСТОЈЕ ДРАГУТИН	85	150	36	5	276		
структура: двособан								
1	БЕРОЊА ДУШАНА МИЛАДЕН	150	150	24	15	339		
2	СТАЊКОВИЋ САВО ПРЕДРАГ	150	150	16	15	331		
3	СТЕВАНОВИЋ ТОМИСЛАВ ДРАГАН	110	150	18	15	293		
НЕРАГИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА								
ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер има стан у власништву.								
1	ДИМИТРИЋ ЈОВАНА МИЛАН							ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер има стан у власништву.

РБр	Презиме, очево име и име	Стручна спрема	Стамбени статус	Зарадствено стање	Телесно Оштећење	Чланови домаћинства	УКУПНО	НАПОМЕНА
8. ЗАЈЕЦАР								
структура: двособан								
1	ЈОВАНОВИЋ РАНКА СРЂАН	150	140	13	15	318		
2	СТАЊКОВИЋ ВИТОМИР БОРА	150	120	16	15	301		
3	ЈОВАНОВИЋ БОРИВОЈЕ ДАМИР	150	120	4	15	289		одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 Број 360-564/09-2 од 26.01.2010. године
4	ФИЛИПОВИЋ ДАВИД САША	85	120	19	15	239		
НЕРАГИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА								
ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 14. став 4. а у вези са чланом 7. Уредбе јер није лице без стана обзиром да је себе лично својине на стану који је заједничка брачна имовина, те се његов захтев одбија.								
1	АЛЕКСИЋ СВЕТОМИР ПЕТАР							ОДБИЈЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе јер има стан у закуп на неодређено време у Зајечару.
2	ПЕТРОВИЋ ЈАКОВА ДРАГАН							
9. ПАРАЋИН								
структура: двособан								
1	МИЛОШЕВИЋ ДРАГОЉУБА ДЕЈАН	85	150	18	5	258		
2	БУСТИЋ ПЕТРА МИЛЕТА	85	140	11	15	251		
3	МАРКОВИЋ ТОМИСЛАВ ДЕЈАН	85	140	14	10	249		
4	СТЕВАНОВИЋ БЛАГОЈА СТАЈАН	85	130	15	15	245		
5	ВУКИЋЕВИЋ МИЛОВАН МИЛАДЕН	85	120	13	10	228		
10. ЧАЧАК								
структура: једнособан								
1	ВЕСЕЛИЋ БОРИВОЈА ГОРАН	150	130	14	15	309		
2	ШЕВО ДРАГАН САША	150	130	12	15	307		
3	НИКОЛИЋ ВУКОМИР НЕБОЈША	150	130	9	289			
4	НЕШИЋ ДРАГИШЕ СРЂАН	150	120	4	274			
5	ДРАГИЊЕВИЋ ТОМИСЛАВА ДАРКО	150	120	4	274			
6	СТАЛОВИЋ ДУШАН СЛОБОДАН	150	120	4	274			
7	МИЛОШЕВИЋ СТАНКА МИРКО	150	120	3	273			
8	МАТОВИЋ ВУЧИЋ ДРАГАН	150	120	2	272			
структура: двособан								
1	РАДОЊИЋ МИЛОШ ВОЈКАН	150	160	21	20	351		
2	ДРСЕВИЋЕВИЋ МОМЧИЛА ДРАГАН	150	150	19	15	334		
3	ЈОВИЋИЋ ТОМИСЛАВ СЛОБОДАН	150	150	18	15	333		
4	ЈЕДУШИЋ РАДИШЕ МИЛИША	150	150	18	10	328		
5	ВЕСЕЛИЋ БОРИВОЈА ОРГАН	150	130	14	15	309		
6	ШЕВО ДРАГАН САША	150	130	12	15	307		
7	КОЛИЋ МИЛОМИР РАДОВАН	150	120	20	15	305		
8	МАКСИМОВИЋ ПЕТАР МИРОСЛАВ	150	130	7	15	302		
9	МАТИЈАШЕВИЋ ТОМИСЛАВ ДРАГАН	85	170	28	15	298		
10	МИКАЋ ДРАГОМИР РАДОМИР	150	130	7	10	297		
11	БЕШЕВИЋ ПРЕДРАГА ДЕЈАН	150	120	10	5	285		
12	НАСТИЋ МИОДРАГА АЛЕКСАНДАР	150	120	3	5	278		
13	ЈАКОВЉЕВИЋ РАДОСЛАВ БРАНИСЛАВ	110	120	13	15	258		
14	ЦМИЊАНИЋ ДРАГОМИР ИГОР	85	120	13	15	233		
11. ИВАЊИЦА								
структура: гарсоњера								
1	ВУКАШИНОВИЋ ВЕЛИЧКО БУДИСЛАВ	150	120	26	10	306		
2	МИЛИНКОВИЋ МИЛИЧКО СЛАВКО	85	170	26		281		
3	РАДИВОЈЕВИЋ МИРКА МИЛАН	85	150	37		272		
структура: једнопособан								
1	ВУКАШИНОВИЋ ВЕЛИЧКО БУДИСЛАВ	150	120	26	10	306		
структура: двособан								
1	ВУКАШИНОВИЋ ВЕЛИЧКО БУДИСЛАВ	150	120	26	10	306		
12. ЛЕСКОВАЦ								
структура: једнособан								
1	МИЛИЋ РАДОЈКА ДРАГАН	150	140	14	10	329		
2	ЈОВАНОВИЋ РАДОВАНА МИЛОЈА	110	160	22	10	302		
3	МИЉЕ ЗОРАН АЛЕКСАНДАР	150	130	5	10	285		
4	ВУКИЋЕВИЋ ВЕСТИНОЈКА ЈОВИША	110	140	18	15	283		
5	РАДОСАВЉЕВИЋ МИЛАН ИВАН	85	140	11	10	246		
6	КОСТИЋЕВИЋ МИРОСЛАВ	85	120	15	15	235		
7	КОСТИЋЕВИЋ МИРОСЛАВ	85	130	6	5	226		
8	СТАЈКОВИЋ РАДЕ БОГДАН	85	120	10		215		
9	ВЕЛИЧКОВИЋ МИЛОРАДА ДЕЈАН	85	120	10		210		
10	ИЛИЋ ЉУБИША СТАВОЈЉУБ	85	120	2		207		

РБР	Презиме, очево име и име	СТАМУЧНА СПРЕМА	СТАМБЕНИ СТАТУС	РАДИНИ СТАЖ	ЗАРАВСТВЕНО СТАЊЕ	ТЕЛЕНО ШТАЊЕ	ЧЛАНОВИ ДОМАЊИНА	УКУПНО	НАПОМЕНА
структура: двособан									
1	ГЕОРГИЈЕВ НЕНАДА МИРОСЛАВ	150	150	20	15	335			
2	БОГДАНОВИЋ СРЕТЕНА ВЛАДО	150	150	17	15	332			
3	МИЛИЋ РАДОЈКА ДРАГАН	150	140	14	10	329			
4	САИТОВИЋ РАФАЈЛА МИЃАН	150	140	13	15	318			
5	МАРЈАНОВИЋ АЛЕКСАНДРА МИОДРАГ	150	120	34	10	314			
6	ПАВЛОВИЋ РАДА ДЕЈАН	150	130	14	10	304			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 број 360-5641/09-16 од 26.01.2010.године
7	ЈОВАНОВИЋ РАДОВАНА МИЛОЈА	110	160	22	10	302			
8	СТАМЕНКОВИЋ БОЖИДАРА НЕБОЈША	150	120	13	15	298			
9	СТОЈИЉКОВИЋ МИЛАНА НОВИЦА	110	150	21	15	296			
10	ГАЈИЋ ВИНКО АЛЕКСАНДАР	150	130	5	10	295			
11	СТАМЕНКОВИЋ БОЖИДАРА НЕБОЈША	110	140	18	15	283			
12	СТОЈАНОВИЋ ЗОРАН БОЈАН	150	120	5	5	280			
13	АНДРИЋ МИОДРАГА ДЕЈАН	85	140	14	15	254			
14	КОЦИЋ СТАНОЈА ДРАГАН	85	140	13	15	253			
15	СТАЊАНОВИЋ НЕНАДА МИОДРАГ	85	140	13	15	253			
16	АНЂЕЛОВИЋ МИЉОЈКА ЧАСЛАВ	85	130	19	15	249			
17	НИКОЛИЋ ЖИВОЈИНА САША	85	140	13	10	248			
18	ПЕТКОВИЋ ДОБРИВОЈЕ СИЊИША	85	140	11	10	246			
19	РАДОСАВЉЕВИЋ МИЛАНА ИВАН	85	140	11	10	246			
20	СТОЈАНОВИЋ ПЕНЕ БОГДАН	85	130	13	10	238			
21	КОСТИЋ ПЕТРОВИЋ МИЉОЈКА ЧАСЛАВ	85	120	15	15	235			
22	МИЉКОВИЋ ЗОРАНА ИВАН	85	130	8	10	233			
23	ВЕЛИЧКОВИЋ РАДОСЛАВ ДАЛИБОР	85	120	11	15	231			
24	САРИЋ НОВИЦА МИЛИСАВ	85	120	15	10	230			
25	СТАЊАНОВИЋ РАДЕ БОГДАН	85	130	6	5	228			
структура: трособан									
1	БОГДАНОВИЋ СРЕТЕНА ВЛАДО	150	150	17	15	332			
2	МИЛИЋ РАДОЈКА ДРАГАН	150	140	14	10	329			
3	МАРЈАНОВИЋ АЛЕКСАНДРА МИОДРАГ	150	120	34	10	314			
4	РАНЂЕЛОВИЋ СТАНИМИРА ЖАРКО	150	140	10	10	310			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 број 360-5641/09-18 од 26.01.2010.године
5	ЈОВАНОВИЋ РАДОВАНА МИЛОЈА	110	160	22	10	302			
6	СТОЈИЉКОВИЋ МИЛАНА НОВИЦА	110	150	21	15	296			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 број 360-5641/09-17 од 26.01.2010.године
7	СТАМЕНКОВИЋ БОЖИДАРА НЕБОЈША	110	140	18	15	283			
8	АНДРИЋ МИОДРАГА ДЕЈАН	85	140	14	15	254			
9	СТАЊАНОВИЋ НЕНАДА МИОДРАГ	85	140	13	15	253			
10	АНЂЕЛОВИЋ МИЉОЈКА ЧАСЛАВ	85	130	19	15	249			одбијен приговор Одлуком Стамбене комисије Владе 34 број 360-5641/09-19 од 26.01.2010.године
11	РАДОСАВЉЕВИЋ МИЛАНА ИВАН	85	140	11	10	246			
структура: четворособан									
1	МИЛИЋ РАДОЈКА ДРАГАН	150	140	14	10	329			
2	САИТОВИЋ РАФАЈЛА МИЃАН	150	140	13	15	318			
3	ПРОКОВИЋ ДРАГОЉЕВ ВЛАДИМИР	150	120	16	15	301			
4	ТВЕРДИЦА НИКОЛА САША	150	120	12	15	297			
5	СТАМЕНКОВИЋ БОЖИДАРА НЕБОЈША	110	140	18	15	283			
6	АНДРИЋ МИОДРАГА ДЕЈАН	85	140	14	15	254			
7	СТАЊАНОВИЋ НЕНАДА МИОДРАГ	85	140	13	15	253			
НЕРАТИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА									
1	ЗДРАВКОВИЋ БЛАГОЈА ДРАГАН	ОДЕАЧЕНА: Именовани није доставио комплетну документацију како је предвиђено Уредбом, због чега се његов захтев одбацује.							
2	МАРКОВИЋ МИПОШ ДЕЈАН	ОДЕАЧЕНА: Именовани је изјавом УП-1 број 1737-4/03 од 10.03.2009. године одустао од захтева за решавање стамбеног питања куповином стана из НИП-а, због чега се његов захтев одбацује.							
3	МИШИЋ НИКОЛА ГОРАН	ОДЕАЧЕНА: Именовани није доставио комплетну документацију како је предвиђено Уредбом због чега се његов захтев одбацује.							
4	СТОЈАНОВИЋ РАДИСАВА ГРОЗДАН	ОДЕАЧЕНА: Именовани није доставио комплетну и оверену документацију како је предвиђено Уредбом, те се његов захтев одбацује.							

РБР	Презиме, очево име и име	СТАМУЧНА СПРЕМА	СТАМБЕНИ СТАТУС	РАДИНИ СТАЖ	ЗАРАВСТВЕНО СТАЊЕ	ТЕЛЕНО ШТАЊЕ	ЧЛАНОВИ ДОМАЊИНА	УКУПНО	НАПОМЕНА
структура: једноособан									
1	МИЉКОВИЋ ГРАДИМИР САША	85	120	7	5	217			
14. МЕДВЕЂА									
НЕРАТИРАНИ ПОДНОСИОЦИ ПРИЈАВА									
1	ВЛАХОВИЋ СТЕВАН МИОДРАГ	ОДЕАЧЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер има у власништву стан.							
2	ДЕЛИЋ БЛАЖЕ РАЈКО	ОДЕАЧЕНА: Именовани има стан у власништву те не испуњава услов из члана 7. Уредбе за стан из НИП-а.							
3	МИПОШЕВИЋ СТАНОЈА МИПОРАД	ОДЕАЧЕНА: Именовани не испуњава услов из члана 7. Уредбе, јер супруга има у власништву стан из радног односа.							

На утврђену ранг листу за доделу станова у Врбасу, Зрењанину, Шиду, Руми, Белој Цркви, Шапцу, Параћину, Чачку, Ивањици и Власотинцу, заинтересована лица нису уложила приговоре те је ранг листа за наведене градове постала коначна. Комисија је на основу исте, донела појединачне Одлуке о остваривању права на куповину станова и проследила их дана 16.07.2009.године. Стамбеној комисији Владе ради достављања Републичкој дирекцији за имовину РС на даље поступање и закључивање уговора о куповини стана. Поступајући по Одлукама Стамбене комисије Владе Републике Србије донетим по изјављеним приговорима, Комисија је утврдила коначну ранг листу за Нови Сад, Зајечар, Лесковац и Медвеђу, коју ће са појединачним Одлукама о куповини станова, проследили Стамбеној комисији Владе на даље надлежно поступање.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

Обавештавамо стамбене интересенте да је Одељењу за стамбене послове Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе МО, поред пријава за поделу **80** станова који су објављени у магазину „Одбрана“ број 105 од 1. фебруара 2010, надлежни орган Сектора за материјалне ресурсе МО доставио пријаве за још **8** станова, тако да на дан 10. фебруара 2010. има **укупно 88 станова** за расподелу у следећим местима и гарнизонима:

- АПАТИН:** (гарнизон Сомбор)
– 1 двособан стан.
- БАЧКА ТОПОЛА:**
– 1 гарсоњера и 1 једноособан стан.
- БЕОГРАД:**
– 1 гарсоњера; 3 једноособна; 5 једноипособна; 12 двособних; 5 двоипособних, 3 трособна и 1 троипособан стан.
- БЕЛА ЦРКВА:** (гарнизон Панчево)
– 1 двоипособан стан.
- ВАЉЕВО:**
– 3 двособна стана
- ВРАЊЕ:**
– 8 двособних; 2 двоипособна и 5 трособних станова.
- ЗРЕЊАНИН:** (гарнизон Панчево)
– 1 двособан стан.
- КРАГУЈЕВАЦ:**
– 1 једноособан стан.
- НИШ:**
– 1 гарсоњера; 1 једноособан; 12 двособних и 4 трособна стана.
- КРУШЕВАЦ:**
– 1 гарсоњера и 1 једноипособан стан.
- КУРШУМЛИЈА:** (гарнизон Прокупље)
– 1 двособан стан.
- ЛЕСКОВАЦ:**
– 1 двособан и 3 трособна стана.
- ПРИБОЈ:** (гарнизон Краљево)
– 1 двособан стан.
- СОМБОР:**
– 1 двособан стан.
- СЕНТА:** (гарнизон Бачка Топола)
– 1 једноипособан стан.
- СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА:** (гарнизон Крагујевац)
– 1 двособан стан.
- СВИЛАЈНАЦ:** (гарнизон Пожаревац)
– 1 гарсоњера.
- ЧАЧАК:** (гарнизон Горњи Милановац)
– 3 двособна стана.
- ШАБАЦ:**
– 1 гарсоњера.

Право на доделу предње наведених станова имају лица без стана која остварују право на доделу стана у закуп на неодређено време сагласно одредбама Правилника о решавању стамбених питања у Министарству одбране („СВЛ“ бр. 38/05, 16/08, 26/08 и 39/08 – у даљем тексту: *Правилник*).

У смислу члана 19. *Правилника*, лицу из члана 2. овог правилника може се дати у закуп и стан мањи од стана који му припада по одредбама члана 18. овог правилника, ако се са тим писано сагласи.

Напомињемо да у смислу одредбе члана 26. *Правилника*, стан у закуп на неодређено време даје се лицу из члана 2. став 1. овог правилника (професионалном официру, професионалном подофициру и цивилном лицу) у гарнизону односно месту службовања, а лицу из члана 2. став 2. и 3. овог правилника (пензионисаном официру, пензионисаном подофициру и пензионисаном цивилном лицу), стан се даје у било ком гарнизону односно месту на територији Републике Србије.

Лица која желе прихватити доделу структурно мањег стана **морају дати писану изјаву**, оверену у јединици – установи у којој су на служби, а пензионисана лица у општини или суду, **да се одричу** доделе структурно припадајућег стана и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег стана, као коначно решење свог стамбеног питања. У датом изјави лица се морају **децидно изјаснити за једну структуру стана који прихватају, јер непрецизне изјаве неће бити узете у разматрање**, а такође се **морају одредити само за један од понуђених гарнизона односно места**, а уколико се изјасне за више гарнизона односно места, у обзир ће се узети само првонаведени гарнизон односно место.

Сви напред наведени станови биће подељени по одлуци надлежног руководиоца, **са пресеком стања на дан 26. фебруара 2010**, тако да ће се у разматрање узети само изјаве дате закључно са датумом пресека стања из одлуке. Ако се од надлежног органа Сектора за материјалне ресурсе у међувремену пријаве и други станови за расподелу до доношења одлуке надлежног руководиоца о расподели, исти ће бити обухваћени наведеном одлуком.

Напомињемо да су стамбени интересенти **у обавези да доставе (уколико претходно нису доставили) доказе надлежног органа** који се односе на њихов стамбени статус (право на поврат станова у отцепљеним републикама, признавање бољети по налазу Више војно лекарске комисије и пребивалиште за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства, пореско задужење за стан–кућу за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства), **јер ће се у супротном њихови захтеви за решавање стамбеног питања сматрати непотпуним и неће бити разматрани.** ■

ОДБРАНА

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2010. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1.1 – 30.6. 2010. године, 12 бројева) – по цени 1.080,00 динара

2. Годишња претплата (1.1. – 31.12.2010. године, 24 броја) – по цени 2.160,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-49849-58**.

Наруцбеницу и уплатницу послати на адресу:

НЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруцбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца

М.П. _____

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

Расписује

КОНКУРС

**За пријем кандидата из грађанства
за кадете Војне академије**

У школској 2010/2011. години примаће се кандидати из грађанства за кадете Војне академије за следеће студијске програме:

Менаџмент у одбрани за родове: пешадија, оклопне јединице, артиљерија, инжењерија и артиљеријско-ракетне јединице за противваздухопловна дејства,

Војнохемијско инжењерство за атомско-биолошко-хемијску службу,

Војноелектронско инжењерство за службе: телекомуникације (специјалности: телекомуникације и електронска дејства), информатика и радарски системи,

Војномашинско инжењерство,

Војно ваздухопловство и

Логистика одбране за интендантску и финансијску службу.

УСЛОВИ КОНКУРСА:

Кандидати треба да испуњавају опште и посебне услове конкурса.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да су држављани Републике Србије;

– да су здравствено способни за школовање, што утврђује надлежна војнолекарска комисија;

– да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора као и

– да нису ожењени–удате.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да су рођени 1989. године или касније;

– да су завршили четворогодишњу средњу школу или

– да похађају IV разред средње школе, а да на полугодишту IV разреда немају слабу оцену.

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса за пријем за кадете Војне академије полажу квалификациони испит и подлежу провери физичке и здравствене способности.

Кандидати за кадете студијског програма Војно ваздухопловство морају да испуне и допунске услове прописане посебним програмом здравствене селекције кандидата за тај студијски програм.

ШКОЛОВАЊЕ, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КАДЕТА:

Школовање у Војној академији има структуру основних академских студија и траје четири године. После завршетка школовања, кадети стичу стручни назив са назнаком звања првог степена академских студија из одговарајуће области. Након успешно завршеног школовања у Војној академији примају се у професионалну војну службу и производе у чин потпоручника одговарајућег рода – службе.

За време школовања кадети Војне академије имају статус војног лица, у складу са *Законом о Војсци Србије*. За време школовања кадети станују у интернату, а све трошкове школовања сноси Министарство одбране Републике Србије.

Међусобне обавезе лица примљених на школовање и Министарства одбране Републике Србије регулишу се уговором.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Кандидати пријаву подносе територијалном органу Регионалног центра МО на територији сталног места боравка. Образац пријаве добија у територијалном органу Регионалног центра МО приликом пријављивања.

КАНДИДАТИ УЗ ПРИЈАВУ ПРИЛАЖУ:

– оверену фотокопију уверења о држављанству Републике Србије (не старију од шест месеци);

– оверену фотокопију извода из матичне књиге рођених (не старију од шест месеци);

– потврде надлежних органа да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора;

– оверене фотокопије сведочанства свих разреда и фотокопију дипломе средње школе (за кандидате који су завршили четворогодишње школовање), односно, сведочанства завршених разреда и оверен препис оцена са полугодишта четвртог разреда (за кандидате којима је школовање у току) и

– изјаву да нису ожењени–удате, односно да не живе у ванбрачној заједници и да немају деце.

Фотокопије докумената тражених по конкурс кандидата може, уз давање на увид њиховог оригинала, бесплатно да овери у територијалном органу Регионалног центра МО на територији сталног места боравка. Приликом доласка на селекцију у Војну академију кандидати са собом обавезно носе потребну **спортску опрему** и документ за личну идентификацију (**лична карта**).

Конкурс је отворен од дана објављивања до 15. марта 2010. године.

Документа кандидата који не испуњавају услове конкурса неће се примати. Конкурсна документација кандидатима за кадете Војне академије неће се враћати. Кандидати који конкуришу за кадете Војне академије моћи ће у територијалном органу Регионалног центра МО где су конкурисали да добију обавештење о резултатима конкурса почевши од **15. јуна 2010. године**.

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у Војној академији (телефони: 011/3603-112 и 011/3603-189) или на Интернет презентацији Војне академије www.va.mod.gov.rs. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

Расписује

КОНКУРС

**За попуну радног места у Војној пошти 3987 Ниш,
пријемом лица из грађанства у својству
војног службеника, у радни однос
на неодређено време:**

један (1) референт за физичко васпитање, ВСС

Конкурсисти могу кандидати који су држављани Републике Србије и који испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,

– да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,

– да су кандидати (мушког пола) одслужили војни рок под оружјем.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да имају високу стручну спрему – завршен факултет физичке културе.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

Расписује

К О Н К У Р С

**За пријем кандидата из грађанства
за ученике Војне гимназије**

У школској 2010/2011. години примаће се кандидати из грађанства за ученике првог разреда Војне гимназије.

УСЛОВИ КОНКУРСА:

Кандидати треба да су мушког пола и да испуњавају опште и посебне услове конкурса.

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су држављани Републике Србије;
- да су здравствено способни за школовање, што утврђује надлежна војнолекарска комисија;
- да се против њих не води кривични поступак нити поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела или им није изрицана заводска мера.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ

- да су рођени 1994. године или касније;
- да су V, VI и VII разред и прво полугодиште VIII разреда, односно VIII разред основне школе, завршили са најмање врло добрим општим успехом;
- да у свим разредима школовања из владања имају најмање оцену 4 (врло добар).

Пре пријема у радни однос за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера.

Начин конкурисања

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу Војној пошти 3987 Ниш и прилажу следећу документацију:

- CV или кратку биографију,
- уверење о држављанству,
- извод из матичне књиге рођених,
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању,
- фотокопију радне књижице,
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак,
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван,
- потврда о регулисаној војној обавези под оружјем (за кандидате мушког пола),
- лекарско уверење о здравственој способности.

Извод и уверења која се прилажу уз молбе не могу бити старији од 6 (шест) месеци.

Пријаве-молбе подносе се у року од 30 дана од дана објављивања у магазину Министарства одбране Републике Србије „Одбрана“ и у неком од дневних јавних гласила која излазе у целој Републици Србије, **ВОЈНОЈ ПОШТИ 3987 НИШ, на адресу ул. Јадранска бб, Ниш, са знаком „за конкурс“, или предају лично деловодству Војне поште 3987 Ниш.**

Неблаговремене и непотпуне молбе неће бити разматране.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина, а о избору ће сви кандидати бити обавештени у законском року. ■

Здравствено способни кандидати за ученике Војне гимназије подлежу провери психофизичких способности и тестирању знања из математике и српског језика. Тестирање знања усаглашено је са поступком који примењује Министарство просвете Републике Србије за пријем у средње школе.

ШКОЛОВАЊЕ, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ УЧЕНИКА:

Школовање у Војној гимназији траје четири године. Ученици се школују по плану и програму гимназије општег смера, ради наставка школовања у Војној академији.

Ваздухопловни смер се факултативно формира у четвртог разреда, у зависности од потреба Министарства одбране Републике Србије. Ученици који су изабрали да факултативно похађају ваздухопловни смер у IV разреду реализују падобранску обуку и летење на моторним авионима са дуплим командама.

Време проведено на школовању у Војној гимназији не рачуна се у служење војног рока. Након завршеног школовања у Војној гимназији ученици су обавезни да школовање наставе у складу са потребама Министарства одбране Републике Србије.

За време школовања ученици Војне гимназије имају статус војног лица, у складу са Законом о Војсци Србије. За време школовања ученици станују у интернату, а трошкове школовања сноси Министарство одбране Републике Србије.

Међусобне обавезе лица примљених на школовање и Министарства одбране Републике Србије регулишу се уговором.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Кандидати пријаву подносе територијалном органу Регионалног центра МО на територији сталног места боравка, а војници територијалном органу Регионалног центра МО на чијој се територији налазе на одслужењу војног рока. Образац пријаве се добија у територијалном органу Регионалног центра МО приликом пријављивања.

Уз пријаву прилажу:

- оверену фотокопију уверења о држављанству Републике Србије (не старију од шест месеци);

- оверену фотокопију извода из матичне књиге рођених (не старију од шест месеци);

- потврде надлежних органа да се против њих не води кривични поступак нити поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела или им није изрицана заводска мера;

- уверење – потврду основне школе о оценама на крају V, VI и VII разреда и полугодишта VIII разреда (ученици VIII разреда), односно оверене фотокопије сведочанстава V, VI, VII и VIII разреда основне школе (за кандидате који су завршили основну школу).

Фотокопије докумената тражених по конкурсном кандидату може, уз давање на увид њиховог оригинала, бесплатно да овери у територијалном органу Регионалног центра МО на територији сталног места боравка.

Приликом доласка на проверу општих способности у Војну гимназију, кандидати са собом обавезно носе потребну **спортску опрему и ђачку књижицу са овереном фотографијом.**

Конкурс је отворен од дана објављивања до 15. марта 2010. године.

Документа кандидата који не испуњавају услове конкурса неће се примати. Конкурсна документација кандидатима за ученике Војне гимназије неће се враћати.

Кандидати који конкуришу за ученике Војне гимназије, моћи ће у територијалном органу Регионалног центра МО где су конкурисали да добију обавештење о резултатима конкурса почевши од **30. маја 2010. године.**

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у Војној гимназији, улица Петра Чајковског број 2, Београд (телефони: 011/3603-631, 011/3958-724 и 011/3958-735) или на Интернет презентацији Војне гимназије www.gimnazija.mod.gov.rs. ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ**

Расписује

КОНКУРС

За попуњу слободних радних места професионалних војника, на одређено време, у:

Гарди

Београд, Војна пошта 2279 Београд (улица Јована Мариновића бб)

- стрелац
- возач

Београд, Војна пошта 2281 Београд (улица Јована Мариновића бб)

- војни полицајац

Београд, Војна пошта 2287 Београд (улица Јована Мариновића бб)

- чувар

Београд, Војна пошта 2289 Београд (улица Јована Мариновића бб)

- стрелац
- возач послужилац инжињеријских машина
- возач – послужилац ровокопча
- механичар за муницију и МЕС
- механичар за погонску опрему
- болничар
- возач

Београд, Војна пошта 5076 Београд (улица Рашка бб)

- стрелац
- противпожарац
- возач

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити држављани Републике Србије, који испуњавају следеће услове:

а) ОПШТИ УСЛОВИ

- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије (што утврђује надлежна војнолекарска комисија);
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 30 година.

б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ

- да су одслужили војни рок са оружјем (осим за лица женског пола);
- да имају најмање средњу стручну спрему, осим за стрелце у пешадији и чуварску службу, где је потребно најмање основно образовање;
- у логистичким службама могу конкурисати лица која имају адекватну стручну спрему, која одговара служби и дужности за која се примају;
- за возаче моторних возила, могу конкурисати лица која имају „Ц” категорију и најмање основно образовање, кандидати подлежу и посебном делу систематског специјалистичког прегледа за возача неборбених моторних возила;
- предност за дужности стрелца у Војној пошти 2279 Београд имају кандидати који су током 2008. и 2009. године одслужили војни рок у Гардијском батаљону Гарде и који поседују одговарајући сертификат обучености.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидат из грађанства који испуњава услове, доставља попуњен образац молбе за пријем у Војску Србије у својству професионалног војника непосредно или поштом препоручено, команди јединице Војске Србије са којом жели да закључи уговор. Војник у задњем месецу служења војног рока предаје попуњен образац молбе, са документима, непосредно претпостављеном старешини. Уз образац молбе прилаже се:

- кратка биографија;
- извод из матичне књиге рођених (не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- уверење из општинског суда да се против кандидата не води кривични поступак и да није осуђиван и кажњаван (не старије од шест месеци);
- копија војничке књижице, осим за жене и потврду из војног одсека да је одслужио војни рок;
- копија дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- копија возачке дозволе (оверену у суду или општини), за лица која конкуришу на формацијско место возача.

Образац молбе за пријем у Војску Србије у својству професионалног војника може се добити на пријавници сваке јединице–установе Војске Србије.

Надлежна комисија извршиће избор кандидата за пријем у војну службу. Изабрани кандидати биће упућени на обуку, у јединице и центре за оспособљавање, 4 (четири) до 8 (осам) седмица у зависности од специјалности за коју конкуришу, у својству професионалног војника.

Са кандидатима који успешно заврше обуку, закључује се уговор на одређено време до 3 године, уз могућност продужења.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Конкурс је отворен 30 (тридесет) дана од дана објављивања. Даном објављивања овог конкурса престаје да важи конкурс који је објављен 1. новембра 2008. године.

Некомплетна и непотпуна документа неће се узимати у разматрање, а документа кандидатима која не буду изабрани неће се враћати.

Додатне информације о професионалној војној служби, броју слободних места и потребном профилу, могу се добити на следећим бројевима телефона:

– 011/2064-074 Гарда – Београд
Информације су доступне на сајту Војске Србије www.vs.rs.

LIVE streaming www.radionovosti.com

ГЛАС РУСИЈЕ МОЖЕТЕ СЛУШАТИ

СВАКОГ ДАНА У

06.00h

18.30h И

22.00h

НА ТАЛАСИМА

РАДИО НОВОСТИ

104,7 MHz!

ГОЛОС РОССИИ

**Спортски сусрет
Србије и Босне
и Херцеговине на
Војној академији**

Дружење, па резултат

На спортским теренима Војне академије, 13. фебруара одржан је пријатељски спортски сусрет припадника Војске Србије и оружаних снага Босне и Херцеговине.

Такмичење је отворио начелник Војне академије бригадни генерал Младен Вуруна, а подршку спортистима дали су и Зоран Јефтић, државни секретар Министарства одбране и др Мухамед Смаић, секретар Министарства одбране Босне и Херцеговине.

– Циљ овог такмичења је зближавање припадника оружаних снага две земље кроз спорт и дружење. Због тога резултат данас није у првом плану, већ пре свега стварање пријатељских односа – истакао је државни секретар Јефтић.

Према речима секретара Смаића, босанска страна је спремна да узврати на гостопримство Министарства одбране и Војске Србије, па се следећи спортски сусрет очекује већ ове године у Босни и Херцеговини.

Припадници Војске Србије и Босне и Херцеговине такмичили су се у одбојци, кошарци и фудбалу. ■

Н. ДРАЖЕВИЋ

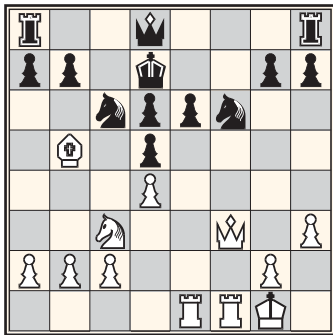

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

ЗАНИМЉИВА „ЦУГЕРИЦА“

Бронштајн – Спаски
Москва, 1961.

1.д4 ф5 2.е4 фе4 3.Сц3 Сф6
4.ф3 еф3 5.Сф3 д6 6. Лф4 Лг4 7.Лц4
е6 8.0-0 Сц6 9.х3 Лф3 10.Дф3 д5
11.Лб5 Лд6 12.Тae1 Кд7 13.Лд6 цд6

Бели: Кг1, Дф3, Те1, Тф1, Лб5, Сц3,
а2, б2, ц2, д4, г2, х3
Црни: Кд7, Дд8, Та8, Тх8, Сц6, Сф6,
а7, б7, д5, д6, е6, г7, х7

Нити је уобичајено да се брзопозитезне партије анализирају, нити је

пракса да се уопште објављују. Јер, ту се најчешће не може говорити о неком квалитету. Али, свако правило има изузетака, па и ово. Ту и тамо се прибележи понека „цугерица“, тек да се види да и ту има лепих комбинација. Но, иако се партије не бележе (писање од играча, разуме се, не долази у обзир) актери (поготово победници!) обично памте све потезе, нарочито ако је у питању минијатура или лепа комбинација.

Извор од којег је преузета та партија наводи да је у питању била пријатељска брзопозитезна партија са темпом од једног минута (!) по играчу. Противници су познати – бели је Давид Јонович Бронштајн, коме ни Ботвиник у мечу за светско првенство није ништа могао (као шампион задржао је трон резултатом 12:12) и Борис Васиљевич Спаски, потоњи светски шампион. Бели је постигао јасно бољу позицију, а задивљује чињеница да је предност из позиције са дијаграма реализовао у наредна четири потеза.

14.Те6 Ке6 15.сд5 Сд4 16.Де3
Кд5 17.Тф5.
1:0

ЦИТАТИ

Ако ја у дискотеци приђем девојци и представим се као велемајстор са рејтингом изнад 2500 и понудим јој заједничку вечеру у пицерији, девет девојака од десет тај позив ће одбити. А ако која и пристине, треба ми један сат да је убедим како сви шахисти нису пљаватори.

(Дејвид Норвуд,
енглески велемајстор)

Мислим да играње шаха може бити добар начин тренирања ума за суочавање са свакодневним животом. Играње шаха има много аспеката који могу бити корисни у уобичајеним ситуацијама, као што су планирање, концентрација и комбинације. Научили сте да повећујете, али и губите и да будете креативни.

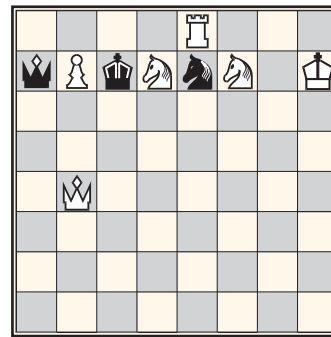
Јудит Полгар

Игра Д. Саливена је била чак гора од његовог резултата.

(Х. Голомбек, 1947.
као коментар на резултат 0,5
поена из 13 партија Саливена)

ПРОБЛЕМ

Б. Петерсон, 1968.

Бели: Кх7, Дб4, Те8, Сд7, Сф7, б7
Црни: Кц7, Да7, Се7

1. Сде5

- На 1...Дб6 2. Де7 мат.
- На 1...Дб7 2. Дд6 мат.
- На 1...Дб8 2. Те7 мат.
- На 1...Да8 2. ба8С мат.
- На 1...Д било где 2. б8Д мат.
- На 1...С било где 2. Тц8 мат.

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20										21									
22									23										
24								25					26						
27								28			29			30					
31		32					33			34	35				36				
37						38									39				
40					41									42				43	
44				45				46	47				48					49	
50					51			52				53							
54						55					56								
57										58									
59									60										

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: петнаесторо, константа, оспадити се, сапелати, к, ч, СА, она, бити на нивоу, а, рг, АПА, кина вино, Арт, смирење, Биволице, Аден, на, Ава, Баковија, Драга, Асино, Капилина, нос, Об, Пејо, сатарлица, намерно, ара, стрелица, Бор, не, л, љута поприко, сат, та, ДЕ, б, акатисти, Парацелзус, адресанти, адмиралитет.

ВОДОРАВНО:

20. Посао адвоката, 21. Савезна америчка држава, 22. Присилити, 23. Српски песник и боем, 24. Гостионица, кафана (покр.), 25. Становници Фарских острва, 26. Борилачки спорт, 27. Платно, текстил, 28. Украс на завеси или тепиху, 29. Име вајара Лога, 30. Народни песник у Казахстану (обрнуто од НИКА), 31. Други и први самогласник, 32. Десна притока Саве у Босни, 33. Белгијски фудбалер, Весли, 35. Прва непозната у математици, 36. Мушко име, Ирислав одмила, 37. Словеначка телеграфска агенција, 38. Крволочност, 39. Област у Србији, 40. Службени документи, 41. Лиштити чина, 42. Видео Артистс Интернационал, 44. Област у Немачкој, Рурска област, 45. Мушки потомак, 47. Град у Аустралији, 48. Име Кирбија, детектива из стрипа, 49. Одозго, 50. Биљка пењаџица, лодолеж (бот.), 51. Међународна ознака за Тајван, 52. Град у Индији (обрнуто од АРИС), 53. Празна гробница код старих Грка, 54. Велшки фудбалски тренер, Џон, 55. Ортодоксна хиндуистичка секта, 56. Славни виолинист, Трипо, 57. Они који нису чланови партије, непартијци, 58. Топли напитак, антиоксидант који побољшава опште здравствено стање људског организма, 59. Становници Оролика, 60. Друга тела у организму.

УСПРАВНО:

1. Апотекарска делатност, фармација, 2. Оно за шта се држи, држак, 3. Мушко име, Витомир одмила, 4. Изневерити, 5. Женско име, Кора, 6. Женско име, 7. Та-та одмила, 8. Кратка јапанска песма, 9. Јапанска колпена миља, 10. Женско име, Марија одмила, 11. Речно острво, 12. Осушена покошена трава, 13. Материје за побољшање квалитета, 14. Двадесетосмо и 20. слово азбуке, 15. Уједињена Арапска република (скр.), 16. Која је боје пепела, 17. Припадници библиског племена Енак, 18. Посуде за јело, 19. Опис оног што је на позорници, 21. Расставити на делове, 23. Карболна киселина, 25. Подземни инсект правокрилоца, 26. Орган чула вида, 28. Бит, суштина, 29. Сова (зоол.), 32. Ужасно, страховито, 33. Карташка игра, 34. Службена потврда, 35. Тим Танг Тест, 36. Врста минерала, 37. Ходник у позоришту, 38. Бара, мочвара, 39. Име глумце Рајдер, 42. Каиш, опасач, 43. Област у Јужној Африци (обрнуто од ЛАТАН), 45. Градић у Аустрији (анаграм од ПЛАК), 46. Хемијско органско једињење, 47. Централни орган крвног система, 48. Спуштање трбушних органа, хернија, 49. Тучњаве, 51. Немачки кузичар, Михаел Хансен, 52. Име америчког музичара Торнера, 53. Енглески племић, 55. Иницијали музичара Чарлса, 56. Иницијали фудбалера Тошића.

Najbolji deo dana

BEOGRADE DOBRO JUTRO

www.studiob.rs

Они се буде са Србијом

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

Први програм РТС-а, сваког дана у 6.05

www.rts.co.yu

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

40 ПОСТЕРА

ФОРМАТ А3 У ЗАШТИТНОЈ КОРИЦИ
СА ОСНОВНИМ ИСТОРИЈСКИМ И
ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКИМ ПОДАЦИМА

НАРУЏЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд Тел: 011/3241-009,
телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун : 840-49849-58

Наручујем следећа издања:

1. „Ловачки авиони“, по цени од 850,00 динара, количина _____
2. „Бомбардери, јуришници и хеликоптери“, по цени од 850,00 динара, количина _____
3. Оба комплекта, по повлашћеној цени од 1.400,00 динара, количина _____

Плаћање се врши унапред. Доказ о уплати и наруџеницу доставити на адресу НЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо издања.

Купљена издања биће достављена путем *Пост експреса*, на терет купца.

Купац _____

ЈМБГ _____

Улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

МИТРАЉЕЗ
BROWNING M2HB

Одлазак
у заслужену пензију

КЛИПНО-ЕЛИСНИ
АВИОН СТ/4

Новозеландски
папагај

ХЛАДНО ОРУЖЈЕ

Симбол
јунаштва
и части

МИТРАЉЕЗ BROWNING M2HB

Одлазак у заслужену п

САДРЖАЈ

Митраљез Browning M2HB

**Одлазак
у заслужену пензију** 2

Клипно-елисни авион СТ/4

**Новозеландски
папагај** 5

Хладно оружје

**Симбол
јунаштва и части** 8

Оклопни аутомобили
из британске помоћи

Блинде на Балкану 11

Уредник прилога
Мира Шведић

Иако сви сматрају да је М2НВ један од најпоузданијих и најпрецизнијих тешких митраљеза на свету, његова највећа мана је тежина. Без треношца има „само“ 38 кг, што је превише за одељење које броји до 10 војника. Када је, пак, са треношцем и борбеним комплетом муниције, потребно је више од половине одељења да га премести са једног на други ватрени положај. То је проблем за сваку модерну војску која жели да пешадинца растерети „беспотребне“ додатне опреме. Зато Американци развијају нови тешки митраљез LW50, који би требало да буде уведен у оперативну употребу 2011. године.

Када се спомене митраљез М2НВ, познаваоци оружја знају да је реч о чувеном митраљезу Браунинг (Browning) калибра 12,7 мм, који траје већ деценијама и мало је војски које га нису имале у свом наоружању. Нема где га није било – од пешадијског и тенковског наоружања, на авионима и разним возилима. Међутим, већ дуже се преко Атлантика трага за одговарајућом заменом.

Почетком 21. века Американци су дошли до простог закључка да им је потребан ефикаснији и лакши аутоматски бацач граната од тренутно постојећег Мк 19 у калибру 40 мм. По програму OCSW (Objective Crew Served Weapon) развијен је упола лакши XM-307 калибра 25 мм, али се већ на самом почетку развоја муниције појавила велика дилема око ефикасне замене гранате која је калибра 40 мм, па је паралелно са новим моделом бацача XM-307 развијан и тешки митраљез XM-312.

Нису само карактеристике муниције утицале на развој новог тешког митраљеза већ и веома велика количина муниције у калибру 12,7x99 милиметара. Ради тога је прво замишљено да се новим тешким митраљезом XM-312 обучавају и увежбавају послуге за нови бацач гранате XM-307, те, евентуално, омогући замена за постојећи Браунинг М2НВ.

ензију

И поред тога што сви сматрају да је М2НВ један од најпозданијих и најпрецизнијих тешких митраљеза на свету, његова највећа мана је тежина. Без треношца има „само“ 38 кг, што је ипак превише за једну пешадијску јединицу – одељење који броји до 10 војника. Када је, пак, са треношцем и борбеним комплетом муниције, потребно је више од половине одељења да га премести са једног на други ватрени положај. То, ипак, представља озбиљан проблем за сваку модерну војску која жели да свог војника пешадинца што више растерети „беспотребне“ додатне опреме. Уље на ватру у корист развоја тешког митраљеза ХМ-312 од бацача гранате ХМ-307, дала је посебна погодност – за конверзију бацача гранате (ХМ-307) у тешки митраљез (ХМ-312) потребно је заменити само четири основна дела.

Замена

За успешну замену калибра 40 мм са 25 мм посумњало се крајем 2006. и почетком 2007. године. Код новог бацача граната ХМ-307 тежина и балистика биле су одличне, али је највећи проблем стварала муниција која није могла одговарајуће да замени калибар 40 мм – ни по цени, а поготову по ефикасности.

Тако је у јануару 2007. америчка војска прекинула прилично скуп, али и преамбициозни пројекат око бацача гранате ХМ-307.

Тај прекид одмах је довео у питање развој тешког митраљеза ХМ-312. Но, војска ипак показује разумевање и са фирмом Џенерал дајнамикс (General Dynamics), односно његовим одељењем АТР – Armament & Technical Products, договара да средствима која су била предвиђена за развој програма ХМ-307 и ХМ-312 употреби за сасвим нов тешки митраљез, намењен специјалним, брдским и ваздушнодесантним јединицама. Тако је настао LW50. Предвиђено је да се ново оружје уведе у оперативну употребу 2011. године. Када се то деси поменуте јединице требало би да добију сасвим нову димензију борбених могућности.

Бацач гранате ХМ-307 и тешки митраљез ХМ-312 функционисали су на принципу позајмице гасова у комбинацији са принципом трзај, док новоразвијени LW50 користи принцип трзаја. Затварач му је класичан, ротациони, а опалање се врши из карактеристичног митраљеског отвореног затварача. Међутим, и код тог модела примењена је мала иновација која се односи на неконвенционални систем рада аутоматике – цев се аксијално покреће, а истовремено је у склопу са системом – са носачем затварача и затварачем.

Механизам рада

Пре испаливања првог метка целокупни склоп (односно цела трзајућа маса) налази се у крајњем задњем положају и, повлачећи обарачу, склоп се ослобађа и посебна опруга гу-

Чувени митраљез Browning M2HB

Предвиђено је да се митраљез LW50 уведе у оперативну употребу до 2011. године

Рекордери

Када се упореде тренутно тешки митраљези који се користе у разним армијама света ситуација је следећа: стари проверени браунинг М2НВ са својим треношцем је рекордер јер му је укупна тежина ни мање ни више него 58 кг – од чега је сам митраљез тежак 38, а треножац чак 20 кг. После легенде следи сингапурски CIS 50 са укупном тежином од 50 кг, коме је митраљез тежак 30, а треножац 20 кг. Након њега је кинески тајп-85 (Туре) који је укупно тежак 41,5 кг – митраљез је тежак 24, а треножац 17,5 кг, па руски НСВ који са треношцем и са муницијом (50 комада) има 41 кг, од чега на митраљез отпада 25 килограма. На крају, апсолутни рекордер по малој тежини у категорији тешких митраљеза је кинески W-87, који укупно има 36 кг – митраљез је тежак 18,5, а треножац 17,5 килограма.

ра цео трзајући склоп у предњи положај. На том путу, захваљујући једној обичној брави, у одређеном тренутку, затварач се ослобађа како би се из реденика прво захватио и извадио метак, који ће се да у даљем току кретања према напред убаци у лежиште метка у цеви. После ове радње затварач забрављује цев и долази до опалања метка. Опалање се врши у моменту када се трзајућа маса још увек креће према напред, тако да енергија која се ослобађа самим опалањем, прво мора да савлада енергију целокупног трзајуће масе (која се још увек креће према напред). Та трзајућа маса се у једном моменту зауставља и то у предњем положају, а потом даље ублажавање преузима на себе опруга која се сабија када се трзајући делови покрену према назад.

На том путу носач затварача повлачи затварач уназад и ротира га, а извлакач на затварачу извлачи чауру из лежишта метка све до избијача, када га овај, буквално, избацује из захваћеног затварача. Цео трзајући склоп зауставља се у крајњем задњем положају и приликом поновљеног повлачења обараче или ако се она држи повучена уназад цео про-

цес се понавља. Циклус се понавља све док се држи обарача повучена уназад или све док има муниције у реденику.

Но, ни тај систем није без мана. За сада постоје две веће аномалије које задају одређене проблеме. Први је сложеност и компликованост делова (иако до сада нису објављени званични подаци о проблемима који су везани за поузданост рада аутоматике). Други проблем односи се на брзину гађања, која је смањена на сасвим прихватљивих 265 метака у минути. Она је упола мања у односу на старији модел М2НВ чија је брзина помало невероватно износила од 450 до 600 метака у минути. То смањивање брзине гађања довело је нови митраљез у помало неугодну ситуацију када је потребно да се употреби за гађање циљева у ваздушном простору. У неку руку у потпуности су у праву они када тврде да је давно прошло време у коме би митраљез калибра 12,7 мм, или неки други, могао успешно да дејствује на авионе задње генерације. Он би могао у одређеној мери да делује на хеликоптере.

Пратећа опрема на самом митраљезу јесте, у најмању руку, као код јуришне пушке. На митраљез су монтиране ни мање ни више него четири Пикатинијевог шине. Једна кратка налази се на задњем делу сандука, друга на горњој површини сандука, а са сваке стране сандука је још по једна. Оне су предвиђене и најчешће се користе за постављање оптичких нишана. Али се ипак поставља логично питање – зашто је потребан толики број шина ако је реч о тешком митраљезу, а не о јуришној пушци где су преко потребни. Међутим, и ефикасна употреба оптичког нишана треба да се прихвати са одређеном дозом бојазности.

Иако конструктор тврди да је сила трзаја смањена на ниво пушкомитраљеза М-240 калибра 7,62 мм, поставља се питање успешности нишањања кроз оптички нишан код рафалне палбе, јер је ипак реч о калибру 12,7 милиметара. Иако конструктор твр-

Аутоматика

Рад аутоматике митраљеза LW 50 јесте савршен јер се на опалених 6.000 метака дешава један застој. Међутим, циљ конструктора јесте нека друга бројка – на 10.000 испалених метака један застој.

ди да трзај митраљеза не утиче на ефикасну употребу оптичких система за нишањење, чак напротив да се митраљез са треношцем може користити и као тешка снајперска пушка, то је делимично тачно, али не треба заборавити да, ако је митраљез у функцији снајпера, тада се испалује само један метак, а не рафал од неколико.

Смањење масе

Један од главних циљева развоја новог тешког митраљеза био је смањивање његове масе. На моделу XM-312 то су донекле и успели да остваре, јер су добили тежину, заједно са треношцем, од око 19 килограма. И LW 50 има приближно исто – 18 кг, али без треношца. За нови митраљез развијен је и нови треножац, који има око 10 килограма. Знатно је лакши од претходника, што обезбеђује да комплет митраљез (тешки митраљез LW 50, нови треножац и нешто мањи борбени комплет муниције) пренесе два војника у борбеним дејствима на мањим растојањима.

Конструктори LW 50 већ су отишли корак даље па су почели да размисљају о томе да ли би, ако се тешком митраљезу смањи трзај приликом опалања, он могао да се постави само на двоножац, чиме би се додатно смањила тежина комплекта?

Када је реч о броју борбеног комплекта, Американци су спремни на мањи компромис – да се смањи борбени комплет у замену за далеко већу ватрену моћ митраљеза. Један

од очигледних примера јесте и сам домет, који ће се знатно повећати ако се користи оптички нишан – даљина тада износи до 2.000 метара. Митраљез поред обичних зрна користи и специјалну муницију као на пример класично панцирно зрно М-2 или панцирно-запаљиво М-8 и М-20, чија је у односу на панцирну муницију 7,62 мм готово двоструко већа. На тај начин обезбеђена је ефикасна пробојност митраљеза за све врсте зидова, сем армирано-бетонских, за оне од набијене земље дебљине 0,7 м на 200 м или 0,5 м на 1.500 метара даљине, те дебела стабала и заклоне на средњим и великим даљинама.

Нови метак

Поред те муниције за тешки митраљез LW 50, предвиђен је и нови метак и то са поткалибарним зрном М-903 SLAP, који на 500 м удаљености пробија 34 мм панцирног челика, што је знатно већа пробојност од руског митраљеза КПВ 14,5 мм са класично панцирном муницијом. Да је тај митраљез са новом поткалибарном муницијом опасан и за нека оклопна возила на већим даљинама доказује и чињеница да на даљини од 1.200 м има нешто већу пробојност од класичног панцирног зрна М-2 или панцирно-запаљивог М-8 и М-20.

Конструктори као ефикасност новог тешког митраљеза уврштавају и психички ефекат који изазива LW 50 приликом дејства. Наиме, тај калибар (12,7 мм) има знатно већи прасак „грмљавину“ приликом напуштања зрна из цеви него обично зрно код калибра 7,62 мм. Та „грмљавина“, пак, код противника изазива одређене психичке ефекте.

Нови митраљез, због калибра и брзине гађања има лако измењиву цев, с тим што је на LW 50 много лакши и једноставнији поступак замене него код претходника – на новом моделу се после брзе и лаке измене цеви одмах наставља дејство и нема потребе за подешавањем чеоног зазора као на пример код браунига М2НВ. Иначе, укупна дужина митраљеза јесте 1.562 милиметара.

Све те карактеристике омогућиће примену тог митраљеза у разним јединицама америчке војске. Тако се, на пример, увелико планира уграђивање LW 50 у куполе даљински управљаних оклопних возила, затим у хеликоптере... Американци су, поучени искуствима из ратова у Авганистану а поготову у Ираку, предвидели да на одређена борбена и оклопна возила, поред топова 30 мм, уграде и митраљезе LW 50 калибра 12,7 милиметара. Та идеја конструктора заснива се на тврдњи да је нови тешки митраљез, опремљен оптичким нишаном, изузетно ефикасан у противснајперским дејствима и то на великим даљинама – чак до 2.000 метара. Да ли је то тако, знаће се 2011. Тада ће се тачно видети да ли су Американци били озбиљни у својој намери. ■

Иштван ПОЉАНАЦ

Упола лакши бацач граната XM307

КЛИПНО-ЕЛИСНИ АВИОН СТ/4

Авион СТ/4F представља неуобичајен конструктивни приступ који се огледа кроз уградњу опреме са виших категорија школских ваздухоплова

Новозеландски папагај

Премда не иду у ред земаља са великим и познатим компанијама које се баве производњом авиона, Аустралија и Нови Зеланд пројектовали су и произвели више типова летелица од којих се неке већ деценијама успешно експлоатишу. Једна је лаки клипно-елисни авион СТ/4 (РАС СТ/4 Airtrainer), који је први пут полетео 1972. године.

Аустралија и Нови Зеланд данас могу да се категоришу као земље са високим нивоом израђености ваздухопловне културе, имајући у виду значај и бројност летелица, те високе стандарде у њиховој експлоатацији и одржавању. Премда ове земље не поседују дугу ваздухопловну традицију у области авио-индустрије, локалне компаније и конструкциони тимови пројектовали су неколико успешних модела лаких авиона (произведених у мањим серијама).

Као један од ретких примерака те категорије авиона који се нашао у војној употреби јесте клипно-елисни авион СТ/4 ертрејнер (Airtrainer). Он се данас користи за

селекцију и почетну летачку обуку аустралијских, новозеландских и тајландских војних pilota, а и pilota појединих ваздухопловних компанија.

Клипно-елисни авион СТ/4 ертрејнер је нискокрилац, класичне концепције и неувлачећег стајног трапа, са седиштима једно поред другог. Први од два прототипа тог авиона полетео је 23. фебруара 1972. године. Представљао је даљи развој фамилије лаких клипних авиона еркрузер и ертуерер (Victa Aircruiser и Airtourer) развијених у Аустралији педесетих и шездесетих под вођством конструктора по имену Хенри Милисер (Henry Millicer). Својинском трансформацијом, права за производњу тих авиона прешла су из компаније Victa у руке AESL са

Новог Зеланда, где је премештена и произведена.

Ослушкивање тржишта

„Ослушкивањем“ тржишта, менаџмент новозеландске фирме одлучио је да на бази решења модела *ертурер* и *еркрузер* изведе двоседи војни школски авион намењен селекцији и почетној летачкој обуци војних pilota. Суштина конструктивних измена наспрам претходника односила се на ојачавање структуре авиона и измене у командном колу, како би се омогућило безбедно извођење обуке у акробатском летењу. Преобликован је и кабински поклопац ради побољшања прегледности, али и лакшег одбацивања у случају нужде. Посебно битан детаљ била је уградња снажније погонске групе типа Teledyne Continental IO-360D снаге 157 kW, у односу на већину произведених *ертурера* и *еркрузера*.

Већ наредне, 1973. покренута је серијска производња авиона СТ/4. Прве серијске примерке, са ознаком СТ/4А преузело је тајландско ваздухопловство (24 авиона), а потом је уследила поруџбина аустралијског ваздухопловства (37 авиона). Домаће, новозеландско ваздухопловство прве примерке наручило је 1975. године (13 авиона). Ти примерци носили су ознаку СТ/4В. Уз мање структурне измене, одликовали су се верзијом мотора која је омогућавала комотније летење у условима негативног оптерећења (леђни лет) и нешто другачијом кабинском инструментацијом. Ту верзију наручила је и Родезија (14 авиона), али због санкција УН они никада нису стигли до оригиналног купца. Те авионе преузела је Аустралија 1981. године. Због карактеристичне жуто-зелене шеме фарбања СТ/4 су у Аустралији добили надимак *папага*.

Паралелно са војним корисницима, авиони СТ/4 свој пут проналазили су и до

парамилитарних ваздухопловних формација (полиција), ваздухопловних школа и аеро-клубова.

Следећи корак у развоју тог авиона била је верзија СТ/4С, погоњена турбоелисном погонском групом Allison 250-B17D, снаге 260 kW. Та верзија развијена је под окриљем компаније Pacific Aerospace Corporation (PAC), која је била наследник компанија AESL и NZAI. PAC је са верзијом СТ/4С почетком деведесетих година учествовао на конкурс у америчког ваздухопловства (USAF) за нови авион намењен селекцији будућих америчких pilota. Тај конкурс био је познат под називом Enhanced Flight Screener. На њему је изабран британски авион Т.67, који је након једне деценије експлоатације због више катастрофа избачен из употребе у америчком ваздухопловству. Неуспехом на конкурс, пројекат СТ/4С стављен је у запећак без иједног произведеног серијског примерка.

Паралелно са развојем турбоелисне варијанте СТ/4С, одвијали су се и радови на радикалном редизајну клипне верзије. Нова верзија, ознаке СТ/4Е, опремљена је знатно јачом погонском групом типа Textron Lycoming AEIO-540 L1B5, снаге 224 kW упарене са трокраком елисом Hartzell промењивог корака (наспрам двокраке елисе на старијим верзијама). Конструкција авиона продужена је за 10 cm, а због другачијег распореда маса, крила су померена нешто уназад због задовољавајућег померања центра масе дуж средње аеродинамичке тетиве – што је било у директној вези са карактеристикама стабилности и управљивости авиона. За разлику од основне верзије, тај авион је због снаге погонске групе био, према оцени pilota, захтевнији за летење.

Верзију Е купило је 1998. новозеландско ваздухопловство (13 авиона) с циљем замене В верзије, а стари примерци враћени су фабрици која их је препродала цивилним корисницима. Тајланд, као стандардни купац тих авиона, купио је серију од 16 телица.

Мала флота

Од 1973. па до 2005. произведено је укупно 153 авиона типа СТ-4 свих варијанти. Премда невелика бројем, постојећа флота СТ/4 данас је изложена великом напрезању, изражено у сатима налета. Тако, на пример, 13 новозеландских авиона годишње налети више од 6.000 сати налета! Премда су ти авиони војно власништво, они су уговором уступљени компанији Pacific Aerospace Corporation која води рачуна о комплетном одржавању и опслуживању. Уговор који је 1998. потписан на 20 година био је вредан 30 милиона новозеландских долара, што је данас око 15 милиона евра.

Најозбиљнији инострани војни корисник авиона СТ/4 је Тајланд

Сличан принцип је и у Аустралији, где је аустралијско војно ваздухопловство склопило сличан уговор са компанијом BAe Systems Australia која поседује 12 СТ/4В.

Управо потребе аустралијског ваздухопловства, изражене у пројекту Air 5428, којим је предвиђено редефинисање аустралијског система летачке обуке у наредним годинама, подстакло је компанију Pacific Aerospace Corporation да на бази СТ/4Е пројектује нешто сасвим неуобичајено. Наиме, у сарадњи са америчком компанијом Raytheon, произвођачем турбоелисног школског авиона Т-6В, модернизован је један примерак СТ/4Е

Између *утве-75* и *ласте*

Аеродинамичка конфигурација авиона СТ/4 слична је оној примењеној на домаћој *утви-75* (пилоти седе један поред другог). У зависности од примењене погонске групе могуће је поредити новозеландски авион са домаћим клипним школским авионима. Док верзије А и Б користе нешто снажнији мотор него што је то случај са *утвиним* (157 наспрам 136 kW), Е верзија користи готово идентичан мотор уграђен на прототипу *ласте* (снаге 224 kW). На тај начин верзије А и Б имају нешто боље перформансе од *утве-75* док су перформансе верзије Е сличне перформансама *ласте*.

Техничке карактеристике авиона СТ/4Е:

- Погонска група:	Textron Lycoming AEIO-540 L1B5 снаге 224 kW
- посада:	два пилота
- тежина празног авиона	807 кг
- максимална полетна тежина	1.200 кг
- максимална брзина хоризонталног лета	278 км/ч
- макс. дозвољена брзина у понирању	386 км/ч
- брзина превлачења (чиста конф.)	111 км/ч
- брзина превлачења (са закрилцима)	74 км/ч
- дозвољена преоптерећења	+6/-3 г
- почетна брзина уздицања	9,3 м/сек
- плафон лета	5.440 м
- радијус	1.000 км
- дужина	7,15 м
- распон крила	7,92 м
- површина крила	11,98 м ²
- висина	2,59 м

Акро-група

Назив новозеландске акро-групе која данас лети на авионима СТ/4Е јесте The Red Checkers. Потиче од препознатљивих црвено-белих коцкица које се налазе на труповима тих авиона. Та акро-група формирана је 1967, када је у њен састав ушло пет авиона типа харвард (Harvard). Године 1980. пренаоружали су се авионима СТ/4В, а 1999. усвојена је нова верзија Е, која је због јачег мотора омогућила припремање и извођење далеко атрактивнијег групног и соло акробатског програма.

Тим се и данас састоји од пет авиона и углавном лете на новозеландским аеромитинзима. Током припреме соло програма на авиону СТ/4Е почетком ове године погинуо је један од најiskusнијих пилота акро-групе. То је други случај погибје новозеландских пилота на том авиону током више од три деценије експлоатације.

Акро-групу сачињавају инструктори Централне летачке школе, а по потреби допуњавају их пилоти сквадрона за обуку пилота. Занимљиво је да у састав акро-групе улазе и инструктори летења који лете и авионима и хеликоптерима.

на којем су инсталисана три велика више-функцијска приказивача 13 x 18 цм, ГПС и ИНС навигацијски системи, односно комплетна авионика присутна на савременим турбодизелним авионима, а повезана магистралом података стандарда 1553.

Тај верзија, означена као СТ/4Ф и названа *акала* (аборицински израз за папагаја), полетела је 2007. године. Ради уградње додатне опреме дошло је поново до промене центра тежишта авиона, која, наводно, не утиче значајније на летне особине. Због уградње нове опреме авион је опремљен и клима уређајем, на велику радост инструктора летења који су несносне температуре у кабини ранијих верзија наводили као главну ману авиона СТ-4.

Тај нетипичан приступ у опремању кабине авиона стручњаци компаније Pacific Aerospace Corporation оправдавају сликовитом компарацијом цена авиона Т-6В и СТ/4Ф. Према њиховим речима, наиме, могуће је набавити комплетан сквадрон

СТ/4Ф по цени три Т-6В, не узимајући у обзир осетно мање трошкове експлоатације који следе касније, током века употребе. С обзиром на то да СТ/4Ф развија брзине сличне брзинама хеликоптера, представници компаније сматрају да је због „стакленог“ кокпита какав имају и савремени хеликоптери тај авион идеална платформа за обуку будућих пилота хеликоптера, ако то већ није случај са пилотима вишенаменских борбених авиона.

Да ли ће такав стручни и маркетиншки приступ имати одјека на тржишту веома је дискутабилно питање, узимајући у обзир конкуренцију јачих ваздухопловних индустрија, њихове интересе, политичке конекције и остале факторе који су често опредељујући у избору војног ваздухоплова – чак и у случајевима који не носе екстремно велике профите. Ипак, веома брзо показаће се да ли је развој верзије СТ/4Ф заиста био оправдан. ■

Мр Славиша ВЛАЧИЋ

Симбол јунаштва и части

Некада је хладно оружје било симбол јунаштва и части. За мач се говорило да је симболи мушкости и величине, али је основна употреба била једна – елиминација противника!

Данас, готово да нема специјалне, елитне јединице неке армије, а да не поседује ножеве специјалне намене. Многи од њих своје операције не могу ни да замисле без хладног оружја.

Ош од давнина човек је тежио усавршавању својих оруђа за рад и лов. Тако су настајали копља, секире, бодежи. У почетку су служили првенствено за рад и лов, а касније и у вештини ратовања. Историјат хладног оружја не можемо тачно одредити, али се ипак зна да је процват доживело крајем бронзаног доба, а да је зенит био средњи век – „век мача“.

У толико догађаја и битака коришћено је хладног оружја. Познате су приче да је чувени Атила Хунски (Атила бич божји) давао да му се за сваку битку кује мач другачијег облика. Прича се да је Карло Велики, и поред свог ниског раста, имао мач „који се вукао по земљи и усправан досезао до његовог врата“. Некада је хладно оружје било симбол јунаштва и части. За мач се говорило да је симболи мушкости и величине, али је основна употреба била једна – елиминација противника!

Војни пилотски нож – асек

Рамбо ножеви

Енглези су веровали да су тежи мачеви давали сигурност витезовима (на замор нису рачунали), Французи су, пак, сматрали да је танки дужи нож „бајка за убуд“ (отуд и настанак флорета).

Корак даље од свих отишли су Азијати са својом филозофијом и вештином ратовања, а поготово хладним оружјем. Готово да нема човека на свету који не зна шта је катана или шурикен.

Како су расле потребе, тако се и оружје мењало. Унапређењем ратовања, ватрено оружје заменило је ножеве и сабље, али је упркос свему хладно оружје опстало до данашњих дана.

Готово да нема специјалне, елитне јединице неке армије, а да не поседује ножеве специјалне намене. Многи од њих своје операције не могу ни да замисле без хладног оружја.

Сетимо се само чувених Гурки и њихових кривих ножева. Они су, у ствари, традиционално оруђе за стрижу јакова, а данас, ето, користе се у војне сврхе. Тај нож носи назив кукри. Гурке их стално носе са собом. По тим ножевима постали су посебно познати.

Поред тог ножа, Гурке имају још два мања – карда за ситне радове и чакна за паљење ватре (ударом тог ножића о камен стварају се варнице које могу да запале ватру).

Треба поменути и чувени Ампутациони вод Легије странаца који је у битке ишао са секирама у руци.

Вратимо се на тихе асасине нинџе и њихове катане и звезде шурикене. Јапанска војска и данас требају стотину катана годишње за своје официре. Интересантна прича о катани не може да прође без помињања наших простора. Наиме, у периоду након Другог светског рата било је забрањено износити катану из Јапана. Једину част да је понесе добио је председник СФРЈ Јосип

Јапанска драгон катана

Кукри

Мач

Бајонет

Комплет бајонета

Броз Тито, и то на личну молбу сенату јапанског цара Хиروهита да тај закон погази у овом случају. Закон о забрањеном изношењу катане из Јапана и данас важи.

Америчке специјалне јединице базирају се на њиховом стандардном „рамбо“ ножу. Нож ознаке М1 израђен је од челика јако отпорног на рђу, али квалитет оспоравају многи, па и саме „Фоке“. Израелске специјалне јединице употребљавају хромиране ножеве од тамног челика који не рђају. Наше специјалне јединице, иначе, вешти су са ножевима за бацање. То им је специјалност.

Многе војске (међу којима и наша) и данас официрима додељују сабље, као највећи вид одликовања. Сабља је данас деглорификована, док је само неколико десетлећа уназад, у Првом светском рату, имала и те како великог удела у победама у борбама „прса у прса“. Данас сабље служе искључиво за одавање почasti.

Хладно оружје се данас не сме користити. То се сматра повредом Женевске конвенције. Упркос свему, оно се и даље производи, али због своје првобитне намене: оруђа за лов и рад. ■

Данко БОРОЈЕВИЋ

Енглези су веровали да су тежи мачеви давали сигурност витезовима (на замор нису рачунали), Французи су, пак, сматрали да је танки дужи нож „бајка за убуд“ (отуд и настанак флорета).

Корак даље од свих отишли су Азијати са својом филозофијом и вештином ратовања, а поготово хладним оружјем. Готово да нема човека на свету који не зна шта је катана или шурикен.

Како су расле потребе, тако се и оружје мењало. Унапређењем ратовања, ватрено оружје заменило је ножеве и сабље, али је упркос свему хладно оружје опстало до данашњих дана.

Готово да нема специјалне, елитне јединице неке армије, а да не поседује ножеве специјалне намене. Многи од њих своје операције не могу ни да замисле без хладног оружја.

Сетимо се само чувених Гурки и њихових кривих ножева. Они су, у ствари, традиционално оруђе за стрижу јакова, а данас, ето, користе се у војне сврхе. Тај нож носи назив кукри. Гурке их стално носе са собом. По тим ножевима постали су посебно познати.

Поред тог ножа, Гурке имају још два мања – карда за ситне радове и чакна за паљење ватре (ударом тог ножића о камен стварају се варнице које могу да запале ватру).

Треба поменути и чувени Ампутациони вод Легије странаца који је у битке ишао са секирама у руци.

Вратимо се на тихе асасине нинџе и њихове катане и звезде шурикене. Јапанска војска и данас требају стотину катана годишње за своје официре. Интересантна прича о катани не може да прође без помињања наших простора. Наиме, у периоду након Другог светског рата било је забрањено износити катану из Јапана. Једину част да је понесе добио је председник СФРЈ Јосип

Јапанска драгон катана

Кукри

Комплет бајонета

Мач

Бајонет

Броз Тито, и то на личну молбу сенату јапанског цара Хиروهита да тај закон погази у овом случају. Закон о забрањеном изношењу катане из Јапана и данас важи.

Америчке специјалне јединице базирају се на њиховом стандардном „рамбо“ ножу. Нож ознаке М1 израђен је од челика јако отпорног на рђу, али квалитет оспоравају многи, па и саме „Фоке“. Израелске специјалне јединице употребљавају хромиране ножеве од тамног челика који не рђају. Наше специјалне јединице, иначе, вешти су са ножевима за бацање. То им је специјалност.

Многе војске (међу којима и наша) и данас официрима додељују сабље, као највећи вид одликовања. Сабља је данас деглорификована, док је само неколико десетлећа уназад, у Првом светском рату, имала и те како великог удела у победама у борбама „прса у прса“. Данас сабље служе искључиво за одавање почести.

Хладно оружје се данас не сме користити. То се сматра повредом Женевске конвенције. Упркос свему, оно се и даље производи, али због своје првобитне намене: оруђа за лов и рад. ■

Данко БОРОЈЕВИЋ

Вести

ПОЛЕТЕО СУХОЈ Т-50

Двадесет деветог јануара 2010. полетео је прототип првог руског вишенаменског борбеног авиона пете генерације под ознаком Т-50, познат и као ПАК-ФА. Први лет прошао је без икаквих проблема, а праћење је остварено авионом Су-30. Пилот је био Сергеј Богдан. Очекује се да ће нови авион имати изражене стелт карактеристике уз одличне маневарске особине. У друго не треба сумњати, док се већ сада може рећи да је због употребе издвуника са 3Д векторисаним потиском, радарски одраз вероватно нешто већи у односу на конкурентски F-22. Једина се поставља питање да ли је Т-50 мање

радарски видљив у односу на амерички F-35.

У поређењу са праћећим Су-30, Т-50 делује нешто мањи, али је вероватно већи у односу на миг 29 и 35. То значи да ће чак и уз постојеће моторе, однос потиска и масе биће међу најбољима на свету, а камоли када стигну мотори са променљивим радним циклусом ознаке Ал-41 потиска преко 16 тона. Поред тога, тврди се да ће серијски авиони имати и суперкрстарење, односно могућност да лете надзвучном брзином без употребе додатног сагоревања. Унутар трупа се налази осам места за постављање наоружања, а осам се налази споља.

С. В.

БРАЗИЛСКИ ТЕНДЕР ЗА НОВИ ЛОВАЧКИ АВИОН

Бразилско ваздухопловство поседује шаролику флоту ловачких авиона, у виду француског *миража 2000*, америчког F-5 и бразилско-италијанског AMX. Тим апаратима ресурси полако истичу и већ је време за за нављање флоте. Као озбиљни конкуренти помињу се амерички F-18, француски *рафал*, *урофајтер-тајфун*, руски Су-35, шведски *грипен* и најновији амерички авион F-35.

М. Б.

АЛБАНИЈА ЗАМЕНИЛА ЗАСТАРЕЛЕ ХЕЛИКОПТЕРЕ

Албанија је у ранијем периоду поседовала око 20 хеликоптера кинеске производње 3-5. То су, у ствари, совјетско-руски Ми-2 направљени по лиценци у кинеским фабрикама. Определивши се за НАТО, од Италије су донацијом добили неколико хеликоптера BEL-206. Међутим, озбиљнију куповину обавили су у Немачкој. Од Немаца су купили десет хеликоптера BO-105 који су стационарни у бази Фарка близу Тиране.

М. Б.

ЕКВАДОР КУПУЈЕ ИНДИЈСКЕ ХЕЛИКОПТЕРЕ

У оштрој конкуренцији између *Еурокоптера*, руског *Казан* и израелског *Елбита*, победу је однео индијски HAL на тендеру за опремање еквадорског ваздухопловства. Еквадор планира да купи седам ХАЛ-ових хеликоптера типа *друз*, али да их склапа у својим производним погонима. Индијци ће испоручити хеликоптере у компонентама које ће се касније саставити у еквадорским фабрикама.

М. Б.

АМБИЦИОЗНИ ПЛАН АЛЕНИЈА

Аленија аеронаутика планира да освоји тржиште лаких транспортних авиона са својим моделом С-27J Spartan. Већина земаља треба да обнови своју застарелу флоту лаких транспортера, а у Аленији верује да ће се оне одредити управо за њихов авион. Планира се производња од око 200 тих авиона.

М. Б.

МОДЕРНИЗОВАНИ ХЕРКУЛЕСИ ЗА КАТАР

Висока војна делегација Катара потписала је са америчким Концерном Локид-Мартин уговор о набавци нових транспортних авиона за армију Катара. Реч је о модернизованој верзији *херкулеса* под ознаком С-130J-30 са пуним пакетом опреме. *Херкулес* је уведен у наоружање далеке 1955. али је доживео многобројне верзије и модернизације, тако да је и данас актуелан и налази се у наоружању многих земаља. Са тим авионом Американци су остварили завидан комерцијални успех, продавши га многим армијама света.

Блинде на Балкану

ИСТОРИЈА

Једно од најубојитијих борбених возила у рукама Народноослободилачке војске Југославије били су оклопни аутомобили АЕЦ наоружани топом шестофунташем, моћним „убицом“ немачких тенкова.

Британци су током Другог светског рата користили низ оклопних аутомобила (ОА) наоружаних противтенковским оруђима велике пробојне моћи. Један од тих ОА настао је 1941. у фирми *AEC Лимитед*, на основу елемената два возила: искоришћени су делови шасије трактора *матадор 4x4*, који се у то време у британској војсци користио као основно возило за вучу артиљеријских оруђа мањег калибра и противавионских оруђа, и куполе са тенка *валентин (Valentine)* са двонфунташем, или у преводу на метрички мерни систем оруђем калибра 40 мм.

Британске оружане снаге нису тражиле да се пројектује такво возило, али су у фирми *AEC* проценили да би били добро да то ураде и, затим, да га понуде кориснику. Из фирме су обезбедили да се прототип новог ОА, у ствари више макета са погоном, незванично прикаже 1941. на паради Коњичке гарде. Председник владе Черчил приметио је ОА и затражио да се возило стави у серијску производњу. Британска војска усвојила га је у наоружање под ознаком *AEC Mk I* и послати су 1942. на ратиште у северну Африку и Блиски исток.

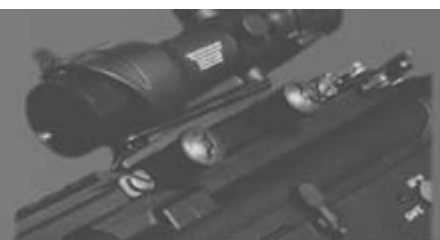
У фирми *AEC* наставили су са радом и у моделу *марк II* применили су практична ис-

куства из борби. Зато су му преобликовали тело, посебно чело које су закосили, како би се повећала борбена жилавост. Затим, показало се да *AEC* има лошу проходност па је *марк II* добио јачи мотор – од 158 КС уместо мотора 105 КС. Да би се могао борити против тенкова, *марк II* наоружан је са врло ефикасним противтенковским оруђем шестофунташем (57 мм) какав се као вучно оруђе масовно користио у британској војсци. Последња варијанта ОА *AEC* био је *марк III*, наоружан са калибра 75 мм предвиђеним за примену америчке муниције са тенкова *шерман (Sherman)*.

Ратна производња

Током рата произведено је 122 *AEC* *марк I* и 507 *марк II* и *III*. Први примерци углавном коришћени су у Сахари, а каснији у борбама после искрцавања савезника у Нормандији. Возила *AEC* додељивана су тешким водовима у саставу пукова ОА за задатке ватрене подршке лакшим извиђачким ОА. Други приступ био је да се један *AEC* угради у вод од четири тешка ОА *стеџаунд (Staghound)*.

Осим основних модела покушало се са израдом противавионског возила *AEC* са

двоцевним оруђем калибра 20 мм *ерликон* (Oerlikon), али није уведен у серијску производњу.

Осим Британаца, *АЕЦ*-и су после рата служили у Белгији и Данској, а нека од возила предата Либану виђена су у грађанском рату средином седамдесетих.

Када се узму у обзир све карактеристике возила *АЕЦ* и ако се пореде са другим решењима из тог доба, онда се види да је реч о возилу солидне ватрене моћи, али скромне покретљивости и заштите. Из заседе је могао да уништи немачке тенкове, али то се врло ретко дешавало зато што су Британци оклопне аутомобиле у позним ратним годинама најчешће користили за обезбеђење позадине и путева.

Део помоћи савезника Народноослободилачкој војсци Југославије (НОВЈ) били су оклопни аутомобили *АЕЦ* *Мк II*. Партизани су их звали блинде, што је у току Другог светског рата на нашим просторима био термин за сва оклопна возила на точковима. Позајмљеница из италијанског језика и данас се често може чути у колоквијалном говору.

Британци су 1944. предали НОВЈ сва средства потребна за формирање 1. тенковске бригаде (тбр) – од тенкова до чутурица. Главно оруђе тенкова имало је калибар од врло скромних 37 мм, премало за борбу

Против тенкова

Борбе са противничким тенковима биле су ретке, али жестоке. У покушају да се овлада правцем Кифино Село–Невесиње 30. новембра 1944. два тенка и једна блинда ушли су у рејон разбијеног противника и налетели на шест немачких тенкова и неколико противтенковских оруђа. Према ратним извештајима, Немци су имали два тешка тенка *пантера* и четири *фијата*. Тешко је поверовати да су то били *пантери* јер се Немци никада нису користили њима по балканским планинама. Како било да било, један партизански тенк је уништен, а блинда је примила три поготка и извукла се из борбе. Немци су остали без једног *фијата*.

У борбама за Тоуњ 13. априла 1945. тенкови су дошли до моста који је био минираан, али су праву заштиту представљали тенкови које су партизани идентификовали као *пантере*. Посаде *стијарта* склониле су се у вртаче јер су процениле да у отвореној борби

неће моћи да униште немачки тенк. Једна блинда се усудила да уђе у двобој – нишанђија Бегуш првом панцирном гранатом промашио је циљ. У третутку када је *пантер* изложио бок погођен је са три гранате. Посада је страдала у изгорелом тенку, а командир поручник Алберт Пихлер погођен је, у покушају да се извуче, из пешадијског наоружања.

Остатак немачког вода повукао се после уништења возила командира вода. Сачувани снимци са места догађаја показали су да уништено немачко возило није било *пантер* већ самоходно оруђе 75 мм *штурмгешниц III* (*Sturmgeschütz III*), разнесен унутрашњом експлозијом изазваном поготком из блинде. Бегуш је пар недеља касније поновио подвиг уништивши немачки Т-34 у борбама за село Базовицу на уласку у Трст. У борбама за Постојну 29. априла 1945. вод блинди сукобио се са пет немачких тенкова. Уништене су две блинде.

Посаде оклопно - извиђачког вода са возилима *АЕЦ* на обуци 1951. године.

Непосредно после рата возила АЕЦ имала су на куполи знак Команде тенковских и моторизованих јединица – силуету Т-34

Борбена вредност

У НОВЈ возила АЕЦ имала су изузетно велики значај који не може да се пореди са британским искуством. Нису коришћени за наменске извиђачке задатке већ као покретна оруђа ватрене подршке. Главне мете били су противнички тенкови и фортификације. За рачун тенкова АЕЦ су савладале главне ватрене тачке противничке одбране како би покретљивији *стјуарти* могли да искористе пружену прилику и доврше уништавање противничке одбране подржавајући пешадију. Као главна мана блинди у односу на тенкове, показао се недостатак покрељивости. Блинде су биле везане само за кретање по путевима и готово да је било незамисливо видети их по крашком терену. Камене оградице, уобичајене у Далмацији, биле су несавладиве препреке за њих.

Тактичко-техничке карактеристике АЕЦ Mk II:

Посада:3-4
Борбена маса:12,7 т
Погонска група:један шестоцилиндрични дизел мотор А197 од 9.650 цм³, снаге 158 КС на 2.000 обртаја у минути
Димензије:
 дужина.....5.180 мм
 висина..... 2.550 мм
 ширина..... 2.740 мм
Оклопна заштита:
 тело.....8–22 мм
 штит куполе57 мм
 Максимална брзина:66 км/ч
Аутономија:400 км
Наоружање:1х75 мм Mk V са 64 метка, 1х7,92 мм Besa са 2.925 метака, 1 х 7,7 Bren са 600 метака

Возила АЕЦ из 1. тенковске бригаде имали су британске ознаке и пустињску шему бојања (песак и каки), а југословенску припадност возила представљала је заставица на куполи

против немачких тенкова и зато су Британци 1. тбр доделили 24 АЕЦ Mk II као средство за ватрену подршку. Проценили су да ће та возила с обзиром на врло уско тело моћи да се користе на уским балканским путевима.

Током обуке 1. тбр у Гравини у Италији, лета 1944. године формирана је чета борних кола, касније преформирана у батаљон са две чете блинди. У првој фази учешћа у борбама – од краја августа до почетка октобра 1944. године – на Вис је пребачено девет блинди предвиђених за противдесантну одбрану. Како се процењивало да су све мање шансе да ће Немци предузети би-

ло шта против Главног штаба на Вису у целини, у октобру и новембру 1944. године 1. тбр уведена је у борбена дејства. Батаљон ОА никада није коришћен као формацијска целина.

Чистачи пролаза стјуартима

Блинде су придодате тенковским батаљонима и четама као ојачање за случај да се наиђе на противничке тенкове или добро утврђену одбрану. У пракси се то показало као добра одлука јер су блинде чистиле пролаз *стју-*

артима. Читава 1. тбр била је од октобра 1944. до марта 1945. подељена на два састава – Северну групу, ангажовану у Далмацији, и Јужну групу, придодату јединицама НОВЈ у Херцеговини. У оба привремена састава 1. тбр ушла је по чета од 12 блинди.

Не терену у Јужној групи блинде су уврштене у састав здружених чета са два тенковска вода и једним водом ОА. У Северној групи ушле су у два тенковска батаљона. Посебно су се истакле у подршци 29. дивизији НОВЈ у рејону села Буне током борби у завршном делу –1944. и почетком 1945. године. Немци и Хрвати предузимали су испаде из Мостара,

а блинде су дејством по мосту на реци Буни и газovima зауставиле покушај противничких тенкова да пређу реку.

У тим борбама тенкови *стјуарт* коришћени су против пешадије, што представља још један пример премаћи ватрене моћи АЕЦ над тенковима који су били основно средство ратне технике 1. тбр. Блинде су код Буне биле у дубоким заклонима на задњем нагибу узвишења тако да нису могле да буду осматрене и откривене, а на основне ватрене положаје, изграђене уз реку, излазили су само када су дејствовале на противника.

У борбама за Мостар, фебруара 1944, учествовала су оба привремена састава 1. тбр. Поново као целина, 1. тбр извела је марш до Шибеника где се попунила тенковима, али не и блиндама. Савезници током рата нису доставили ниједан додатни АЕЦ. У марту 1945, када се 1. тбр прикупила и преформирала пред почетак завршних борби на основу свежих ратних искустава, блинде су остале у мешовитим саставима са тенковима. Током паузе, оштећена и истрошена возила поправљена су у Шибенику, у бригадној радионици у фабрици гвозђа, карбида и вештачког ђубрива *La Dalmatien*.

Посебно жестоке борбе 1. тбр водила је за Бихаћ. У борбама 24. марта 1945. блинде су продрле у град и покушале су у брзом налету да прођу преко моста на реци Уни и да уђу у источни део града. Немци су срушили мост и једна блинда је при том страдала са посадом. Ручним бацачем Немци су уништили блинду која се пробила преко моста пре рушења. Маја 1945. та возила су ушла у Трст. Део је ишао даље према Коруској у саставу одреда задуженог за гоњење разбијеног противника. Одред се 22. маја вратио у отаџбину и тиме се завршио ратни пут блинди. Од 24 оклопна аутомобила 19 примерака преживело је рат. Биле су у лошем техничком стању, што је оправдано ако се има у виду кроз шта су прошле.

После поправки блинде су остале у наоружању извиђачких водова. Одржаване

Посаде АЕЦ на обуци 1951. године. Поред цеви топа види се спрегнути митраљез.

су углавном „канибализацијом“ – по цену постепеног смањања броја возила. Последње блинде биле су у инвентару ЈНА 1956. године.

Мали брзи линкс

У првим поратним годинама на челу ешалона на првомајским парадама Југословенске армије, приређиваним у Београду, би-

Тактичко-техничке карактеристике LINKS II:

Посада:	два члана
Борбена маса:	око четири тоне
Погонска група:	мотор Ford C.49WC, снаге 95 КС
Димензије:	
дужина.....	3.300 мм
висина.....	1.530 мм
ширина.....	1.750 мм
Оклопна заштита:	
чело.....	30 мм
бок.....	10 мм
задњи део.....	7 мм
Максимална брзина:	83 км/ч
Аутономија:	320 км
Наоружање:	1х7,7 брел са 600 метака

На тргу Славија 1945. године возила АЕЦ су због параде пребојена из британске пустињске шеме у тамнозелену, али стара боја се пробијала кроз танак слој нове.

„Линкс“ у улози возила команданта параде у Београду октобра 1946. године, одржане поводом прве годишњице ослобођења града

Познати ратни фотограф Данило Гаговић затакао је на прилазима Сарајеву 1945. брн керијер у којем партизан позира са немачким „шарцем“. Возило је у британској пустињској камуфлажи.

ло је једно необично мало оклопно возило. Реч је о командном оклопном аутомобилу линкс II (Lynx). Два примерака тог возила нашла су се на товарној листи савезничког брода који је 12. априла 1945. упловио у луку Шибеник са наоружањем за Народноослободилачку војску Југославије.

Возила линкс произведено је од 1942. до 1945. године у 3.255 комада у фабрици Форд мотор у Канади. У основи, реч је о британском пројекту фирме Даимлер, али прилагођеном за производњу у канадским фабрикама које су током ратних година радиле пуном паром за попуњу свих савезничких сила. Почетни примерци линкса (алиас Mk III форд) били су проблематична возила, посебно када је била реч о поузданости вешања. После низа измена, настао је модел линкс II (форд II), какав се производио до завршетка рата.

Оба модела линкса била су брза мала возила предвиђена пре свега за примену у извиђачким јединицама. Због скученог простора двочлана посада обично се возила у уздигнутом положају у којем је торзо човека просечне висине вирио изнад крова возила. У доњем положају посада је била заштићена оклопним телом (када се проценивало да ће бити изложена противничкој ватри). Чеона заштита линкса од 30 мм панцирног челика штитила је од поготка до калибра 12,7 мм, а остале плоче од 12 мм могле су да поднесу погодак калибра 7,7 мм. Између седишта налазило се лежиште за пушкомитраљез брн, предвиђен за дејство кроз отвор на предњем делу возила. Линксови су коришћени у британским и канадским јединицама, претежно у Италији, Северној Африци и Индији.

Савезнички „брен кериијер“ на граници Југославије 1945. пролази поред уништеног немачког четвороцевног противавионског топа

Универзални оклопни тегљач

На свим ратиштима Другог светског рата масовно су коришћена мала брза гусенична возила позната по имену *брен кериијер* (Bren Carrier). Оно је настало 1934, када су у британској фирми *Викерс-Армстронгс* израдили прототип возила платформе за наоружање (Carrier – носач) наоружаног са *Викерсовим* оруђем калибра 40 мм. Из Ратног кабинета нису показали интерес за тако наоружано возило, али су подржали наставак рада на возилу за превоз митраљеза, са два члана посаде.

Први примерци произведени су 1936. и на основу почетних искустава британска војска одлучила се за наруџбину три модела заснована на што већем броју идентичних елемената – малог ОТ за превоз 4–6 припадника механизоване коњице, извиђачког возила и *брен кериијер* – носача за превоз митраљеза 7,7 мм *брен* (у то време масовно уведеног у наоружање). Предвиђало се да ће возило захваљујући оклопној заштити моћи да продре до прве борбене линије и да ће онда пружати ватрену подршку пешадији дејствујући *бреном* са постоља на самом возилу. Будући да је нишанија само делимично био заштићен од снажне ватре противника, предвиђало се да се *брен* у неколико потеза скине са постоља и онда користи ван возила из погодног заклона као пушкомитраљез.

У намери да стандардизује производњу 1939. године пројектован је „универзални

Тактичко-техничке карактеристике JUNIVERZAL KERIERA Mk I:

Борбена маса:3,95 т
Погонска група:мотор Ford GAE снаге од 60 до 85 КС, зависно од производне серије
Димензије:	
дужина.....	3.657 мм
висина.....	1.588 мм
ширина.....	2.057 мм
клиренс.....	203 мм
Оклопна заштита:	
чело.....	10 мм
бокови и задњи део.....	7 мм
Максимална брзина:40 км/ч
Аутономија:180 км
Наоружање:7,7 мм <i>брен</i> са 900 метака

носач“ (Universal Carrier), какав се уз мале измене производио до завршетка Другог светског рата. У јединицама се у то време већ одомаћило име *брен кериијер* на штету званичног назива. У ствари, око 1.280 возила били су *брен кериијери* од 35.000 *кериијера* произведених у британским фабрикама. Због великих ратних потреба та возила су, на основу британских техничких цртежа, произвођена у Канади – око 29.000 комада, затим 5.600 у Аустралији, 420 на Новом Зеланду са низом измена у пројекту. У Канади су израдили 5.000 комада продужених вози-

ла *виндзора* (Windsor). Под ознаком Т16 са *Фордовим* мотором, у САД је произведено близу 14.000 примерака.

Из хала савезничких фабрика изашле су велике количине разних деривата *брен кериијера*. Један од занимљивих модела јесу канадски самоходни пламенобацачи.

У ратној промени *брен кериијер* коришћено се свуда и за све задатке погодне за мало оклопно возило – од малог ОТ, тегљача за противавионска и противтенковска вучна оруђа, као самоходни минобацач...

Због велике присутности *брен кериијера* неки примерци дошли су у руке НОВЈ, иако никада нису били у знатној количини део помоћи. Изузетак су два комада из састава 1. тбр коришћена за вучу противтенковских оруђа немачког порекла 75 мм *пак 40*. Може се претпоставити да су та два возила, као и део тенкова 1. тбр „незванично преузета“ у британским радионицама. Дешавало се да партизани током обуке уђу у радионицу, ставе југословенску заставу на бок возила и изађу из круга.

У немачком ратном плену 1941. нашао се део технике британских јединица из Грчке. У борбама 1945. године против Групе армија Е понеки *брен кериијер* пао је у руке партизана. Због потребе за каквим-таквим борбеним возилима, у НОВЈ су на *брен кериијере* постављали немачке митраљезе МГ34. После рата нису били од значаја па су врло брзо нестали из инвентара. ■

Александар РАДИЋ